

The Project Gutenberg eBook of Kulissien takana, by Kristofer Janson

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kulissien takana

Author: Kristofer Janson

Release date: November 15, 2015 [EBook #50463]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KULISSIEN TAKANA ***

Produced by Timo Ervasti and Tapio Riikonen

KULISSIEN TAKANA

Kirj.

Kristofer Janson

Suomennos.

J. Honkanen, Pori, 1904.
Satakunnan kirjapaino.

Sensuurin hyväksymä 5 p. lokakuuta 1904, Pori.

I.

Mr Plummer oli yksi Minneapoliksen pomoja. Hän oli kasvanut yht'aikaa kaupungin kanssa ja muisti ajan, jolloin ei ollut enempää kuin kolme taloa Missisipin länsipuolella. Nyt omisti hän komean talon Seventh Streetissä sekä useita rakennuksia Nicollet Avenuen varrella. Mr Plummerista voi sanoa, että

hän oli "smart". [Hyvin tavallinen sana Amerikassa, merkitsee: näppärä ja älykäs liikemies.] Hän osasi hyvin haistaa, mistä rahoja oli ansaittavissa, piti aina silmät auki ja oli alituisesti saapuvilla kun hyvä tilaisuus tarjoutui. Hänellä oli luonnollisesti hevosensa ja vaununsa livrepukuisine palvelijoineen, penkkinsä kaupungin komeimmassa kirkossa, mistä kunniasta hän sai maksaa useampia tuhansia vuosittain, kuin myöskin maatila Minnetonkan varrella. Hän oli aina valmis lahjoittamaan muutamia satoja dollareita kun oli kysymys tulipalon tai tulvan aikaan saaman hädän lieventämisestä, ja siten tuli hänen nimensä sekä lahjoitettu summa sanomalehtiin. Mutta hän käänteli kauan aikaa kahdenkymmenenviiden centin kappaletta sormiensa välissä, kun joku raukka kolkutti hänen ovellansa apua pyytäen.

Oli useita erilaisia kertomuksia hänen entisestä elämästään ja hänen suuren omaisuutensa kokoamisesta, mutta ne olivat asioita, jotka kuuluivat muinaisuuteen ja joita ei tarvinnut vetää esille. Ne, joilla oli paremmat tiedot, voivat kuitenkin kertoa, että mr Plummer oli alkanut uransa kapteenina eräässä Missisippihöyryssä, vähitellen ostanut tuon vanhan aluksen, vakuuttanut sen korkeasta ja sytyttänyt palamaan semmoisella paikalla, missä hän helposti voi saada matkustajat maihin. Häntä ei erityisesti huolettanut, vaikka viisi eli kuusi niistä oli mennyt mukana. Hän oli saanut nostaa koko vakuutussumman ja katosi rahoineen Wisconsin metsiin, missä alkoi hakata hirsiä, pääasiallisesti valtion maalla, rakensi sahan ja uitti sekä tukkeja että valmiiksi tehtyjä laivan osia virtaa alas. Ensiaikoina oli hän elänyt indiaanien tapaan, nainut indiaanitytön sekä asunut maakuopassa. Myöhemmin, kun metsä oli kaadettu ja pieni kaupunki alkoi kasvaa sahan ympärille, rakensi hän itselleen upean talon ja vei sinne indiaanivaimonsa ja pienen poikansa.

Mutta sitte sattui, että eräs pieni, punakka, ketterä ja pyöreäposkinen ompelijatar sai työtä muutamiksi viikoiksi Plummerin talossa. Silloin syttyi herra Plummerin sydän tuleen ja liekkiin. Ja kun häntä pidettiin "kristillisenä" gentlemannina, tiesi hän mitä tämmöisessä tapauksessa oli tehtävä. Hän lähetti ilman muita mutkia indiaanivaimonsa puettuna vanhoihin villavaippoihin poikineen villiin metsään takaisin, kuten Abraham teki Hagarille. Mutta vesiruukun sijaan antoi hän hänelle muutamia satoja dollareita.

Sitten hän nai ompelijattaren. Siellä ei oltu niin turhantarkkoja semmoisten asiain suhteen. Ja se oli sama ompelijatar, joka nyt esiintyi mrs Plummerina Minneapolisin hienossa maailmassa, ja ylpeydellä piti itsensä kaupungin hienoimmin puettuna rouvana. Plummer oli myynyt omaisuutensa Wisconsinissa, ja huomattuaan, että St. Anthony Falls kätki äärettömät rikkauudet käyttämättömässä vesivoimassaan, osti hän kosken ympärillä olevat rannat ja rakensi sinne sahan. Hän huomasi nyt rohkeimmatkin toiveensa toteutuvan. Ikäänkuin taikasauvalla kohosi siihen pian kokonainen kaupunki. Tehtaita ja myllyjä ahtautui kosken ympärille, ja rahoja virtasi hänen taskuihinsa myydyistä rakennustonteista. Minneapolisin hiekka oli muuttunut hänelle kultahiekaksi.

Indiaanivaimostaan ja pojastaan ei hän kuullut enää mitään. Nyt hänellä oli komeuksilleen kaksi muuta perillistä, poika ja tyttö. Mr Plummer tahtoi mielellään saada pojalleen hyvän kasvatuksen, ja hän oli aikonut lähettää hänet jonnekin korkeampaan kasvatuslaitokseen itään päin. Mutta siihen ei pojalla näyttänyt olevan mitään taipumusta. Hän oli kankea koulussa, ja kun hän oli käynyt sen, sekä ponnistellut läpi erään kauppaopiston, antautui hän heti käytännölliseen toimeen. Se olikin hän, joka todellisuudessa hoiti sahan, vaikka vanhus aina piti oikeutenansa tarkastaa tilit.

Isä antautui pääasiallisesti rautatieliikkeeseen. Hän oli päässyt erään työkonttorin johtajaksi, jota paitsi hän oli yksi erään pääradan tärkeimpiä osakkeenomistajia. Poika, Frank oli kaunis nuori mies, elämänhaluinen ja myöskin ovela liikemies.

Tyttö oli käynyt erään yksityiskoulun sekä korkeamman oppilaitoksen ja nyt oli kysymys hänen opintojensa jatkamisesta yliopistossa. Mutta sen sijaan sai hän matkustaa Europaan. Eräs Plummerien tuttava perhe aikoi matkustaa Ranskaan ja Englantiin sekä esitti että Fanny Plummer seuraisi mukana. Hän oli heti valmis, ja tämä matka tuli loistokohdaksi hänen elämässään. Erityisesti oli hänen mahdollisuus olla kertomatta eräästä kreivittärestä, joka oli ottanut heidät vastaan vierainansa Pariisin lähellä olevassa linnassaan, ja kertonut että hänen poikansa, kreivi, mikä sattumalta oli poissa kotoa, oli muutamien vuosien perästä aikonut lähteä huvimatkalta Amerikkaan. Sekä Fanny Plummer, että hänen matkatoverinsa olivat jättäneet silloin osoitteensa kreivittärelle ja pyytäneet, että kreivi tulisi heidän vieraakseen, jos hän matkustaisi Minneapolisin saakka länteen päin.

Vanha herra Plummer oli tosin kuullessaan sen sanonut toivottavansa kreivin hiiteen ja toivovansa, ettei hän koskaan tulisi heidän kaupunkiinsa, mutta mrs Plummer, ompelijatar, uneksi hiljaisuudessa onnesta saada astua pöytänsä *todellisen* kreivin saattamana, ja oli aivan väsymätön kysellessään Fannyltä olivatko sellaiset kreivit muiden ihmisten näköisiä, miten he olivat puettuja, miten he söivät ja joivat, montako palvelijaa heillä oli j.n.e.

Mrs Plummer tahtoi esiintyä Minneapolisin hienoimman talon rouvana. Jos hän huomasi Bradstreet & Thurberin akkunoissa jotakin uutta, jonka väitettiin olevan muotikasta, oli se heti ostettava ja

lähetettävä hänelle. Hän ei koskaan ajatellut, sopivatko esineet toisiinsa, vai ei. Roccoco- ja renässanssityylisiä esineitä, kreikkalaista antiikia ja Napoleonin aikaisia tavaroita, orientaalisia koristuksia ja Manchesterilaisia teoksia oli sotkettu sekaisin, kuin jossain varastohuoneessa. Ja kuitenkin teki tämä kirjava kokoelma kunnioitusta herättävän vaikutuksen moninaisuudellaan ja loistollaan.

Astuessaan tuohon komeaan vestibyyliin suuremmoisine porraskäytävineen, katsellessaan ympärilleen ja nähdessään nuo kauniit metallikilvet, täysimessinkiset, rikkaasti koristellut kulhot ja vanhat varustukset, joita oli naulattu seinille, kaikki valaistuina Edisonin hehkulampuilla, tunki joutuvansa jonkunlaisen vieraan vaikutuksen alaiseksi, joka valloitti mielikuvituksen. Ja tullessaan noihin uljaisiin huoneisiin paksuine brysselinmattoineen, pehmeine huonekaluineen, kalliine flyygeleilleen, upeine kultaripsuisine akkuna- ja oviverhoineen ja suloisine lämpöineen, jota alituisen pidettiin yllä kellarissa olevan lämpöjohto-laitoksen avulla, tunki voivansa hyvin, varsinkin jos lämpömittari ulkona näytti 30 astetta pakkasta.

Yksi asia oli kuitenkin, joka kaiken tämän komeuden keskellä muistutti ompelijattaresta ja metsäläismiehestä ja se oli seinien koristaminen. Erään tunnetun taiteilijan Pariisissa maalaaman talon tyttären useita tuhansia frankeja maksavan muotokuvan — mitä taulua näyteltiin jokaiselle uudelle vieraille ja mainittiin samalla sen hinta — vieressä riippui muutamia kurjia öljypainokuvia ja inhoittavia viiden dollarin öljymaalauksia. Ne esittivät punaisia tuntureita ja taivaansinisiä järviä, ukonpilvitaivasta ja viheriäisiä kuorittujen, hakatuilla spenaatin lehdillä koristettujen tukkien näköisiä puita. Kaikki nämä taulut olivat upeissa, kullatuissa puitteissa. Mr ja mrs Plummer eivät voineet ymmärtää, etteivät nämä taulut olisi kauniita. Niissähän olivat edustettuina kaikki vesikaaren värit. Eräs henkilö, joka kutsui itseään taiteilijaksi, oli eräänä päivänä ollut Plummerin konttorissa ja näyttänyt hänelle taulua, joka ei ollut puolenkaan heidän taulujensa kokoinen, ja hän oli pyytänyt siitä 300 dollaria. Oliko siinäkin järkeä?

Plummer oli tarjonnut hänelle viisi dollaria ja vakuuttanut nykyään voivan saada suurempia ja kauniimpia tauluja kahdella dollarilla. Mutta taiteilija oli ollut niin riivatun ylpeä, ettei ollut katsonut hänen ansaitsevan edes vastausta, vaan rientänyt ulos.

Eräs taulu Yellowstone-Parkista vaikutti enemmän mr Plummerin sydämeen. Se esitti suurta vuorenluolaa ilta-auringon valossa. Siinä loistivat punaiset, siniset ja keltaiset värit sekaisin, ammottavat kuilut kohisevine koskineen, ja suuri kotka, joka mustana tahrana näkyi keskellä taulua, ja joka ympäristöön verrattuna oli suunnilleen pienemmän kallon kokoinen. Se oli tehty suuremmaksi luonnollista kokoa, että sen paremmin huomaisi, sanoi mr Plummer.

Mr Plummer ei viihtynyt oikein tässä loistossa. Hän oli talon sisustukseen nähden pannut sen ehdon, että hän saisi pitää *yhden* huoneen omaan laskuunsa, ja sisustaa sen oman mielensä mukaan. Muuten saisi vaimo hallita ja asettaa miten mielensä teki. Siinä huoneessa oli ainoastaan yksinkertainen pöytä ja puutuolit eikä mitään mattoa lattialla, niin että siellä voi vapaasti syleksiä ympärilleen niin paljon kuin halutti, ja sitä ei mr Plummer unohtanutkaan ollessaan tässä "paratiisissaan". Siellä sai hän panna jalat pöydälle ja istua hajasäärin tuoleilla ja polttaa halpaa tupakkaa pienellä piippukänällä aivan kuin metsässä. Siellä otti mr Plummer vastaan vaatimattomat ystävänsä ja tunki itsensä vapaaksi. Siellä hän voi kiroilla niin paljon kuin tahtoi sekä heittää pois takin ja liivin päältään.

Mutta kun hän avasi talon hienoimpiin osiin johtavan oven, täytyi hänen olla hieno herra, käydä huolellisesti puettuna, puhua siivosti ja sylkeä sylkiastiaan.

Tytär Fanny ei voinut sietää tätä isän "paratiisia" enempää kuin hänen yksinkertaisia tapojaankaan ylimalkaan. Oli aivan kuin olisi "paratiisin" tupakanhaju tunkeutunut ovenraoista ja turmellut ilman tuossa hienossa salongissa. Se oli melkein vielä pahempaa, kun äidin tekemä tyhmyys, kun hän seurassa kysyi, oliko Kalkutta Yhdysvalloissa eli oliko Michel Angelo kongressin jäsen. Mutta mitä teki? Isä oli itsepäinen siinä asiassa ja tuumi, ettei se liene paljo, jos hän pitää yhden ainoan huoneen koko talossa itseänsä varten, kun heillä oli kaikki toiset.

Mr ja mrs Plummer vihasivat sivistystä sentähden ettei heillä itsellään sitä ollut ja kun he epäilivät sivistyneiden ylönkatsovan, nauravan ja puhuvan pahaa heistä selän takana. Mutta täytyihän heidän koettaa olla hyvässä sovussa hienon seurapiirin kanssa, jolla oli vaikutusvaltaa kaupungissa ja sitä paitsi piti hämmästyttää maailmaa rikkauksillaan.

Jos joku maailmanmaineen saavuttanut taiteilija tuli Minneapolikseen, kuten Kristina Nilson, Adelina Patti tai Edvin Booth, niin toimitettiin Plummerilla heti kestit hänen kunniakseen. Jonkun "arvoisan pastorin" oli silloin valituin sanoin puhuttava kunnioittava vieraalle. Plummerien kutsuja tapasivat ylimalkaan useimmat kaupungin kirkkojen papit kunnioittaa läsnäolollaan. Plummer tahtoi näyttää, että hän perheineensä näinä epäuskon aikoina pysyi vanhassa koetellussa oikeauskoisessa opissa.

Plummerilla oli vielä kirjastokin, se tahtoo sanoa kaunis leikkauksilla ja lasiovilla varustettu pähkinäpuukaappi täynnä hyvin sidotuita kirjoja, joiden selkämkyksiä kullatut nimet koristivat. Siellä näkyivät m.m. Longfellowin teokset, Byronin teokset, Dickensin ja Thackerayn kirjoitukset. Mutta harvat osasivat aavistaa, mitä niiden selkämkyksien takana oli. Se oli aimo Plummerilaista pilaa, mihin salaisuuteen harvat valitut pääsivät osallisiksi. Sillä välin kun jäykät, ikävät vieraat ihmettelivät Plummerin lukittujen lasiovien takana olevaa hyvää kirjavalikoimaa, vei hän hauskipia niistä johonkin nurkkaan ja jäätyään yksin heidän kanssaan vilkutti hän heille toista silmäänsä ja kysyi, tahtoivatko he virkistää hiukan itseään Longfellowilla tai Bryantilla "paratiisissa". Ensikertalaiset tuijottivat häneen hämmästyneinä ymmärtämättä mitä hän tarkoitti. Mutta silloin avasi Plummer varovasti lasioven ja tarttui jonkun kirjan selkämystään, kannet irtautuivat ja kaapissa tuli näkyviin vahva pahvilipas. Se oli jaettu osastoihin ja jokaisessa oli täysi pullo Johannesbergeriä, Catawbaa, Brandya tai jotain muuta. Ihastuneina tästä päähänpistosta menivät "hauskat" vieraat Plummerin yksityishuoneeseen kantaen jokainen pulloa takkinsa alla. Kirjojen selkämystät pantiin paikoilleen ihastuttamaan niitä arvoisia loistavilla nimillä varustettuja herroja ja naisia, jotka tulivat vieraisille. Sillä välin huuhtelivat Plummer ja hänen ystävänsä sivistyksen itsestään "paratiisissa", kertoivat meheviä juttuja ja joivat englantilaiset ja amerikalaiset klassikot [teävä kirjailija. Suom.] suihin hiotuista viinilaseista. Tämä oli ainoa tapa, jolla Plummer nautti kirjallisuudesta.

II.

Sivistynein nainen Plummerin talossa oli palvelustyttö. Hän oli norjalainen ja kuului arvossapidettyyn perheeseen. Hänen isänsä oli ollut Norjan rikkaimpia miehiä. Mutta varomaton keinottelu ja takaussitoumukset olivat kukistanee hänet ja saattaneet koko perheen puille paljaille.

Isä oli menettänyt kokonaan rohkeutensa surusta, mutta äiti oi; koonnut viimeisetkin voimansa ja ruvennut ottamaan vastaan ruokavieraita pääkaupungissa. Ahkeruudella ja säästäväisyydellä sai hän pysytetyksi perheen hengissä. Mutta silloin alkoi mies keinotella omintakeisesti. Yritys ei onnistunut ja velkojat kävivät armotta käsiksi vaimon omaisuuteen, sillä Norjassa ei naineella naisella ole oikeutta hallita tulojansa eikä yksityistä omaisuuttaan. Epätoivoisena pakeni silloin äiti lapsineen pois sellaisesta maasta, missä hän ei saanut pitää hallussaan kunniallisesti ansaitsemiansa rahoja. Hän etsi itselleen turvapaikan Amerikassa, sekä alkoi Minneapoliksessa ottaa vastaan ruokavieraita. Ankaralla säästäväisyydellä kannatti se töin tuskin. Mutta vanhin tytär, Agnes, sai itse pitää huolen toimeentulostaan. Hän oli reipas tyttö ja tarttui yhtä mielellään aikaisemminkin käsiksi ankaraan työhön. Hän oli saanut palveluspaikan Plummerin talossa. Alussa tuntui hiukan raskaalta kaikenmoisiin puuhiin tottuminen, mutta hänellä oli hyvä tahto ja nyt meni jo kaikki, hyvin. Hänen, joka ennen oli aikansa käyttänyt soitantoon ja lukemiseen, ja jonka oli vaan tarvinnut vetää kellon nyöristä saadakseen käskynsä täytetyiksi, täytyi nyt joka maanantai-aamu kello neljältä seisoa pesupytyin vieressä, sekä melkein menehtyä silitysuunista tulevaan kuumuuteen. Hänen täytyi laittaa kaikki makuusijat ja ravistella raskaita mattoja, niin että käsivarsia pakotti. Hänen suurin ilonsa oli toisten poissa ollessa istuutua suuren flyygelin ääreen ja muistella vanhoja loistokappaleitaan, joilla hän oli saavuttanut niin suurta mieltymystä kotoisissa konserteissa, sekä laulaa norjalaisia kansanlaulujaan lempeällä, miellyttävällä äänellään. Kun hän silloin kuuli rouvan soittavan etehisen kelloa, riensi hän avaamaan tomuviuhka kädessä.

— Minä luulin kuulleen jonkun soittavan, sanoi rouva. — Onko täällä joku?

— Ei. Minä vaan pyyhkäsin tomun koskettimilta, vastasi Agnes.

— Se oli oikein. Pidä sinä kaikki puhtaana ja hienona, sanoi rouva ja purjehti sisään.

Erään kerran Agnes kuitenkin joutui hämilleen. Istuessaan yksinään tuossa suuressa huoneessa kotoisiin haaveiluihinsa vaipuneena, kuuli hän äkkiä takanaan kättentaputusta ja hyvähuutoja. Hän kääntyi äkkiä ympäri pianotuolilla, ja — siinä seiso i talon poika, nuori Frank-herra hänen edessään. Agnes punastui eikä tiennyt mitä sanoisi.

— Jaha, te soitatte, Agnes, sanoi Frank ja hymyili niin, että valkoset hampaat loistivat.

— Kuinka te voitte tulla...? Agnes ei ehtinyt sanoa loppuun ajatusta.

— Kuinka osasin hämmästyttää teitä? Joo, sen minä sanon teille, vastasi Frank. — Minulla on avain isän "paratiisiin" ja voin siis kulkea takaoven kautta. Menin juuri hakemaan jotain, mitä isä oli unohtanut. — Mutta tehän olette oikea taiteilijatar.

— Ooh... minä olen soitellut hiukan entisaikoina, sanoi Agnes hämillänsä.

— *By Jove!* Se oli jotain aivan toista, kuin sisar Fannyn renkutus. Ja tähän laulatte, kuin satakieli.

— Minä en laulanut, minä hyräilin vaan, vastasi Agnes.

— No, te voitte kutsua sitä miksi hyvään, mutta kaunista se oli. Siinä oli ajatusta eli tunnetta kuten sanotaan. Mutta mitä kaunista se olikaan, jota te lauloitte?

— Norjalaisia kansanlauluja.

— Jaha... Minusta tuntui kuin joku olisi itkenyt. Tekö itkette vai sävel?

— Ooh, tunsin itseni vaan niin omituisen surulliseksi muistelllessani vanhoja aikoja ja vanhaa kotimaata, sanoi Agnes kyöneleet silmissä.

— Tähän olette Norjasta, eikö niin?

— Kyllä, herra Plummer.

— Eikö se ole merkillinen maa, raaka ja kylmä, paljaita kiviä, eikö totta? Minä luulin siellä asuvan jotain eskimolaisia.

— Aivan niin, ehkä me olemme sellaisia, sanoi Agnes hymyillen.

— Mutta tähän olette aivan muiden ihmisten näköisiä. Minä luulin teidän käyvän nahkoihin puettuina.

— Ja syövän harmaata kiveä sekä imeskelevän silavaa? kysyi Agnes voimatta pidättää nauruaan.

— Niin, jotain sentapaista, vastasi Frank vilpittömästi. — Mutta tämä keksintö täytyy minun totisesti ilmoittaa isälle ja äidille.

— Ei, älkää tehkö sitä, herra Plummer! Silloin minä tulen onnettomaksi.

— Onnettomaksi? Miksi niin?

— Minä lupaan teille olla koskaan koskematta pianoon, jos ette sano mitään.

— Ei, mutta teidän juuri pitää koskea siihen, teidän, joka osaatte soittaa.

— Mutta kun minä niin sydämellisesti pyydän.

— Niin, mutta minä en ymmärrä... Noh, yhdellä ehdolla.

— Millä sitte?

— Että te soitatte minulle joskus, kun olemme kahden kesken.

— Teen sen, mutta te ette saa sitä sanoa kenellekään.

— Ja vielä yksi ehto! Että te soitatte ja laulatte, kun minä pyydän teitä isän ja äidin puolesta.

— Niin, mutta eiväthän vanhempanne tiedä...

— Se on yhdentekevä. Lupaatteko minulle sen? Muutoin minä kielittelen.

— Lupaan sen. Ja nyt saatte antaa anteeksi.

Agnes nousi poistuakseen, mutta Frank huusi hänet takaisin.

— Kuulkaas, Agnes,... tiedätekö että te olette kaunis? sanoi hän ja asettui hänen eteensä.

— Olenko? Noh, sehän on hyvä minulle, vastasi hän nauraen.

— Mutta se ei todentotta ole hyvä minulle. Tahdotteko suostua vielä kolmanteen ehtoon?

— Mikä se olisi? Minusta rupeaa tulemaan aivan liian monta ehtoa.

— Että annatte minulle suutelon, sanoi hän ja levitti käsivartensa häntä kohden.

Agnes heitti leimuavan silmäyksen häneen, oikaisihe suoraksi, astui askeleen taaksepäin ja sieppasi tomuviuhkan, ollakseen valmiina lyömään.

— Te ette koske minuun! Hoitakaa te *businessinne*, minä hoidan omani!

Ja hän meni pystypäisenä ulos ovesta ja paiskasi sen kiinni.

Nuori Plummer seisoi siinä aivan ällistyneenä.

— Tulimmainen, kuinka ylpeä tyttö! — mutisi hän, pisti kädet housuntaskuihin ja meni ulos.

Kului joku aika ja koko tapaus näytti unohtuneen. Frank seurasi Agnesta katseillaan, kun hän passasi ruokapöydässä, mutta hän ei ollut tehnyt uutta yritystä lähestyä häntä. Oli kesäkuu. Fanny-neiti oli kahdeksan päivää kestäväällä vierailumatkalla erään ystävättären luona Minnetonkassa. Perhe istui juuri päivällispöydässä ja vanha Plummer otti vapauden röystellä oikein perinpohjaisesti, kun saapuvilla ei ollut ketään vierasta. Silloin toi eräs poika sähkösanoman mr ja mrs Plummerille. Se oli Chicagosta. Mrs Plummer tuli oikein levottomaksi, ja sillä aikaa, kun hänen miehensä kirjoitti kuitin ja toimitti pois pojan, oli hän jo repinyt sen auki ja lukenut. Mutta hänen kasvonsa saivat tyhmyyttä ja hämmästyystä osoittavan ilmeen. Hän katseli ja käänteli sitä, silmäsi päällekirjoitusta, mutta ei tullut sen viisaammaksi. Sitten hän ojensi sähkösanoman miehelleen.

— Minä en ymmärrä sanaakaan, sanoi hän ja pudisti päätään.

— Etkö osaa lukea kirjoitusta? — sanoi hänen miehensä mahtavasti, asetti silmälasit könkkänenälleen ja otti sähkösanoman. Hän piti sitä päivää vastaan ja tuijotti siihen, mutta hänen kasvonsa saivat vähitellen samanlaisen ihmettelevän ja hämmentyneen ilmeen, kuin hänen vaimonsakin.

— Mitä tuhannen pentelettä...

— Vaiti, Plummer, älä kiroa, — sanoi hänen vaimonsa rauhoittaen.

— Ooh, älä teeskentele, lausui Plummer. — Mutta mitä ihmeellisiä harakanvarpaita nämä ovat?

Je ve... arriver comte Ducroix. Onko se todellakin minulle? Aivan, toden totta. Silloin se on varmaan joku ilveilijä joka tahtoo tehdä pilaa minusta. Chicago... hm! Ja mitä sekamelskaa tämä on? Onko tämä nyt kristillistä kieltä, tämä?

— Anna minun katsoa sitä, isä! — sanoi Frank. — Ei sentähden, että minä luulisin paremmin osaavani sitä tulkita, kuin sinä, mutta...

Plummer antoi sähkösanoman pojalleen.

— Minun mielestäni pitäisi kieltää käyttämästä muita kieliä, kun engelskaa täällä Yhdysvalloissa. Eihän voi toivoa, että joka mies osaisi ryssää ja Puolan kieltä. Minusta näyttää tässä olevan jotain jostain virrasta, sillä tässä on "*a river*", mutta enempää en minä ymmärrä.

Frank istui ja tutki.

— Tiedätkö isä, minä luulen, että tämä on ranskaa, ja että se on Fannyn kreiviltä, sillä tiedän että kreivi on ranskan kielellä comte ja hänen nimensähän oli Ducroix.

— Mitä sinä sanotkaan Frank? — kysyi mrs Plummer tulipunaisena kasvoiltaan. — Se ranskalainen kreivi!... Voi, kun olisi nyt sivistystä, Plummer!

— Viisi sivistyksestä! Ne eivät todentotta ole viisaampia, kuin mekään, sittenkun arkkuun pannaan. Mutta mitä siinä vielä on, Frank?

— Niin, en tiedä, mutta ehkä Agnes osaisi selittää sen, vastasi Frank.

— Agnes? sanoi rouva Plummer mahtavasti.

— Agnes? — murisi Plummer.

— Niin, Agnes osaa enemmän, kuin tiedämmeäkään, sanoi Frank hymyillen ja ojensi hänelle sähkösanoman.

— Jos se on ranskaa, niin toivon voivani sen kääntää, vastasi Agnes.
— Olen oppinut sitä kotona.

— Vahinko, ettei Fanny ole täällä, huokasi rouva Plummer.

Agnes oli pannut tarjottimen pöydälle ja luki sähkösanoman.

— Tässä on: keskiviikkona tämän kuun 20 päivänä tulen puolipäiväjunalla Milwaukee Depotille. Aijon käydä luonanne samana päivänä.

Kreivi Ducroix.

— Mitä sinä sanot? — keskiviikkona, 20. päivänä? Mutta siihenhän on enää vaan kymmenen päivää! Herra Jumala, meidän täytyy heti lähettää sana Fannylle, huudahti mrs Plummer hätäntyneenä. — Hän asuu tietysti meillä, Plummer, ja meidän täytyy ottaa häntä vastaan suurilla kutsuilla. Senhän ymmärtänet? Ajatteles, hän tulee todellakin!

Ja mrs Plummer naurahti hyvillään.

— Minä toivon kreivin ja kaikki Fannyn ranskalaiset tuttavat sinne missä pippuri kasvaa, murisi mr Plummer. — Eihän tässä saa koskaan olla rauhassa. Ja jos sitte vielä pitää puhua tätä pakanallista kieltä. — Plummer läjäytti katkeroituneena kädellään sähkösanomaa, — niin ei hän minulta monta sanaa saa. Mutta sen minä sanon sinulle, Georgia, etten minä tahdo olla missään tekemisissä koko asian kanssa. Saat ottaa kaikki huoleksesi.

— Ole huoleti, ystäväni! Kaikki tulee hyvin toimitetuksi.

Mr Plummerin täytyi mennä kirjastoon nauttiakseen Byronin lauluista — se oli brandya. — Sitten hän meni muristen ja kiroillen konttooriin. Mutta Frankin täytyi luvata toimittaa sana Fannylle ja auttaa äitiä järjestelmissä niin hyvin, kuin hän osasi.

III.

Miten paljo puuhaa mrs Plummerilla olikaan! Koko päivän ajeli hän ympäri vaunussaan: lintukauppiaalta hedelmäkauppiaille ja viinikauppiaalta sokurileipurille. Hän teki tilauksia merkkipäivää varten. Pahin pulma oli viinin ostamisessa, sillä mrs Plummer oli juuri viikko sitten ryhtynyt vaikuttamaan raittius-asian hyväksi, joka nyt oli muodissa. Hän oli neuvotellut asiasta miehensä kanssa. Vaikeatahan oli panna toimeen kemuja ranskalaisen kreivin kunniaksi ilman viiniä, sillä ranskalaiset ovat siihen tottuneet. Hän tahtoi saada ranskankielisen ruokalistankin. Onneksi hän ei ollut ruvennut minkään raittiusseuran jäseneksi. Mr Plummer selitti, että viiniä täytyy olla, ja tämä varma käsky rauhoitti hänen aviopuolisoansa.

— Tiedäthän sitäpaitsi, Georgia, että sinun täytyy säästää minua tuolta raittiuslörpötykseltä, — lisäsi mr Plummer. — Voithan sinä juoda vettä niin paljo, kuin tahdot, mutta minä tahdon pitää kirjastoni kunnossa, sen minä sanon!

Maatessaan mietti mrs Plummer, miten huoneet olisivat koristettavat, ketä kutsuttaisiin, ketä ei, kuka pitäisi puheen, ja miten illatsut olisi järjestettävät. Luonnollisesti oli palkettava joku taiteilija soittamaan ja laulamaan sekä joku "elokutionisti" lausumaan. Vielä parempi, jos joku kaupungin runoilijoista tahi runoilijattarista sepittäisi runon Ranskalle eli kreiville itselleen. Todellakin oli paljo miettimistä ja mrs Plummerin pieni pyöreä pää ei ollut koskaan ennen niin ahkerasti työskennellyt.

Fanny oli tullut kotiin oikein hermostuneena. Jospa nyt vaan kaikki tulisi hienoa ja onnistunutta, jotta kreivi saisi nähdä, että Amerikassakin ymmärretään hienoja tapoja. Ja äiti ja tytär kuiskailivat keskenään ja kirjoittivat listoja. Plummer sen sijaan meni konttooriin rauhallisena, aivan kuin ei olisi mitään tapahtunut. Mutta aivan rauhallinen ei hänkään ollut. Ranskalainen sähkösanoma oli saanut hänet pois tavallisesta tasapainostaan, ja hän oli kaikessa hiljaisuudessa puhutellut erästä nuorta miestä, joka osasi puhua ranskaa, ja joka ei saisi poistua hänen läheisyydestään niin kauan, kun kreivi oli talossa. Hän tarttui tuohon nuoreen mieheen, kuin johonkin hätäankkuriin. Jospa sentään olisi onnellisesti päässyt kaikista!... Jotkut olivat nähneet mrs Plummerin Atheneumissa, mihin hän ennen ei ollut jalallansa astunut, ja missä hän nyt innokkaasti tutki "Encyclopedia Britannicaa". Hän alkoi luvusta "France", painoi mieleensä muutamien kuninkaiden ja kuuluisien miesten nimiä ja vuosilukuja, lukipa muutamia elämäkertojakin. Sillä tavoin sai hän jotain puhumisen aihetta eikä kukaan voinut syyttää häntä tietämättömyydestä siinä, mikä koski Ranskan historiaa ja politiikkaa. Mitä lähemmäksi merkkipäivä tuli, sitä hermostuneemmaksi kävi mr Plummer ja sitä useammin täytyi hänen nauttia kirjastonsa aarteita. Hän väitti vatsansa joutuneen epäkuntoon, mitä koskaan ennen ei ollut tapahtunut. Ja iltasilla maata mennessään kuuli vaimonsa hänen ähköävän ja huokailevan.

Vihdoinkin koitti se merkillinen päivä. Neljä pikimustaa hevosta, niin kiiltävää, että kuvansa voi niissä nähdä seisoj valjastettuna Plummerin upean, vartavasten kiillotettujen vaunujen eteen jo puoli tuntia ennen määräaikaa Milwaukee depootin edustalla. Vaunuissa istui mr Plummer kalman kalpeana, hänen poikansa, sekä se nuori mies — hätäankkuri — jonka piti esiintyä tulkkina. Mr Plummer oli harjoitellut

muutamia alustavia sanoja, ja kysyi lukemattomia kertoja neuvoa pojaltaan, joka hajamielisenä ainoastaan päättää nyökäytteli. Vihdoinkin kuului vihellys. Plummer & poika ja hätäankkuri nousivat äkkiä ja juoksivat asemasillalle.

Nyt sattui kuitenkin niin, että kreivi Ducroix ei tullutkaan sinä päivänä. Hän oli jäänyt Milwaukeeen pitemmäksi aikaa, kuin oli aikonut sekä rakastunut niin Madisonin kauniisiin järviin, että hän päätti viipyä siellä vähintäänkin viikon.

Ettei hän kumminkaan näyttäytyisi epäkohteliaaksi herra Plummeriä kohtaan ja urkkiakseen asemaa, oli hän lähettänyt tulkkinsa, nuoren englantilaisen konttoristin, jonka hän oli ottanut mukaansa, pyytämään anteeksi herra Plummerilta viipymistään ja ilmoittamaan, että he saapuisivat myöhemmin. Tämä nuori mies se oli, joka vaaleaan kesäpukuun puettuna astui ulos makuuvaunusta matkalaukkuineen, juuri kun Plummer & poika, hätäankkuri takanansa, tulivat kumarrellen häntä vastaan. He olivat heitelleet tutkivia silmäyksiä kaikkiin matkustavaisiin, sekä päässeet selville, että hän se oli ainoa mahdollinen.

— Kreivi Ducroix, jollen erehdy? — sanoi mr Plummer hattu kourassa.
— Mr Plummer & poika. Sydämellisesti tervetullut, herra kreivi!

Ja ennenkuin luultu kreivi oli ehtinyt vetää henkeänsä, oli hätäankkuri valloittanut hänen matkalaukkunsa, kohvortin kuitti uskottu kaluunoilla koristellulle palvelijalle ja hän itse Plummer & pojan kanssa sijoitettu mukavasti vaunuun. Charles Bradford — se oli kreiviksi luullun nimi — oli useita kertoja turhaan yrittänyt selittää erehdyttä, mutta hänet keskeytti aina joko isä tai poika, jotka olivat rajattomasti ihastuneet siitä, että hän ei ainoastaan ymmärtänyt engelskaa vaan puhuikin sitä, vieläpä keimailevalla Lontoon murteella. Tämä havainto ynnä se seikka, että kreivi oli aivan tavallisen ihmisen näköinen, ja todellisuudessa muistutti hyvin paljon herra Plummerin konttoristeja, oli pelastanut herra Plummerin painostavasta tunteesta ja tehnyt hänet niin iloiseksi, että hän puheli taukoamatta koko ajan sitä itse lainkaan huomaamatta, samalla kun he ylpeästi ajoivat Washington avenuen ohi ja Nicollettia ylös näytelläkseen kreiviä ja hienoja hevosiaan. Se oli mrs Plummerin nimenomainen toivomus.

— Ja minä kun luulin, että te ette ymmärtäisi sanaakaan engelskaa, sanoi mr Plummer ihastuneena.
— Mutta miksi te lähetitte sen sähkösanoman ranskaksi? Voitte uskoa, että se tuotti meille päänvaivaa.

— Ranskaksi, herra colonel [eversti], vastasi Charles ihmeissään. Hän oli huomannut, että kun Amerikassa ei tunnettu jonkun henkilön arvonimeä, kutsuttiin häntä coloneliksi. — Puolet Amerikan täysi-ikäisistä miehistä ovat "colonelia."

— Kas niin, oletteko unohtanut että lähetitte ranskalaisen sähkösanoman?... Kreivi on unohtanut sähkösanoman, Frank, huudahti mr Plummer.

— En todellakaan muista, että se oli kirjoitettu ranskaksi. Äidinkieleni on kai tahtomattani tullut huulilleni, vastasi Charles punastuen tästä valheesta.

Niin, niin, kaikissa tapauksissa te ranskalaiset olette kelpo miehiä, sanoi mr Plummer.

Frank heitti varoittavan silmäyksen isäänsä, mutta tämä jatkoi:

— Se Henrik neljäs se oli oikea veikale. Kun hän ratsasti esille Ivryn tappelussa ja huusi sotilailleen, että ne vaan seuraisivat hänen höyhentöyhtöään... niin...

— Tiedätkö isä, kuka tuolle tontille rakentaa? — keskeytti hänet Frank, kun he käänsivät kadunkulmauksessa.

Charles istui ja hikoili. Selviytyisikö hän Ranskan historiassa, josta hänellä ei ollut aavistustakaan? Hän koetti johdattaa mieleensä kouluaikaisia tietojaan Henrik neljännessä.

— Mutta hänen kävi kuitenkin lopulta huonosti. Saihan hän seistä paljain jaloin paavin pihalla Canossassa? — vastasi hän.

Plummerin naama osoitti suurinta hämmästyä.

— Canossa... paavi... Siitä ei puhuttu mitään... — hän aikoi sanoa encyclopediassa, mutta hillitsi itsensä ajoissa — minun historiassani — lisäsi hän. — Jahah, hänen täytyi taipua paavin edessä. Niin se paavi on saanut paljon harmia aikaan. Anteeksi, ette suinkaan liene paavilainen... katoollilainen, tarkoitan?

— Ei, herra colonel, minä olen protestanttinen, vastasi Charles kumartaen.

— Sitä parempi, huudahti mr Plummer iloisesti. — Niin mekin olemme. Sittenhän voimmekin yhdessä

haukkua katoolisia. Ja herra Plummer nauroi omalle sukkeluudelleen. — Mutta nyt me olemmekin perillä.

Hevoset kääntyivät köynnöksillä sekä ranskalaisilla ja amerikalaisilla lipuilla koristetusta portista sisään. Ovi työnnettiin auki, ja siinä näkyi mrs Plummer mustassa atlassileningissä ja koko hänen jalokivilippaansa sisällys tyhjennettynä hiuksiin ja kaulalle. Hänen selkensä takaa tirkisteli Fanny ujostellen.

— Vie sisään vieraamme, Frank, sanoi mr Plummer ja kääntyi hätäankkuriin, joka koko matkalla ei ollut puhunut sanaakaan ja joka nyt siinä paikassa pantiin viralta. Mutta hätäankkuri pani vastalauseensa. Hänet oli otettu palvelukseen niin ja niin pitkäksi aikaa sekä niin ja niin suurella päiväpalkalla. Hän oli kaikessa hiljaisuudessa iloinnut makeanleivän päivästä Plummerin talossa eikä tahtonut mielellään tulla pettyneeksi siinä toivossaan. Ainakin täytyi hänen saada täysi maksu koko ajalta. Herra Plummer kysyi, oliko hän hullu. Pitäisikö hänen saada palkan työstä, jota hän ei ole tehnytään? Hätäankkuri sanoi, että hän muussa tapauksessa menee asianajajan luo. Herra Plummer otti lompakkonsa, maksoi pyydetyn summan ja pyysi hänen menemään niin kauas, kuin tietä riitti, mutta hätäankkuri ei liikahtanut paikaltakaan.

— Ja sitte oli vielä vapaa ruoka, herra Plummer, sanoi hän lempeästi.

— Ruoka?

— Niin, paitsi tätä palkkiota oli vielä vapaa ruoka koko ajaksi, puhumattakaan hauska seurasta, jonka minä menetän, ja kaikenmoisista päivällisistä ja huvimatkoista ja niin edespäin, lisäsi hän nauraen.

— Ei, nyt se menee jo liian pitkälle, huudahti mr Plummer.

— Minäkin toivoisin, ettei kontrastia rikottaisi, vastasi hätäankkuri hymyillen.

— Tulkki? Tahtoisin tietää mitä te tulkitseisitte. Hänhän puhuu engelskaa aivan kuin syntyperäinen englantilainen, möyhäsi mr Plummer. — Paljoko tahdotte?

— Parikymmentä dollaria, vastasi tulkki voittajan varmuudella.

Plummer tiesi tulevansa aikatavalla nyletyksi, mutta hän ei tahtonut kadottaa hyvää tuultaan, vaan antoi vaaditun määrän sekä kaupanpäällisiksi aika tuuliaispään kirouksia, jätteitä hänen Mississippiajoiltaan. Hätäankkuri otti setelin hymyillen, kiitteli moneen kertaan ja pyysi saada sulkeutua herra Plummerin suosioon. Sillä aikaa, kun tämä myrsky raivosi talon pihalla, tuli kreivi Charles esitellyksi naisille.

— Kuinka te muistutatte äitiänne, herra kreivi. — Hänen rakastettavaisuuttaan ja vieraanvaraisuuttaan en koskaan unohda.

Charles-parka ei tiennyt, miten hän olisi selviytynyt kaikista niistä kohteliaisuuksista, joita sateli hänelle. Hän oli päättänyt selittää koko erehdyksen niin pian, kuin herra Plummer tulisi sisään, mutta hän ei saanut siihen tilaisuutta. Hänen täytyi heti virkistää itseään viinillä, sen jälkeen ehdotettiin hänelle, että hän vetäytyisi yksinäisyyteen päästäkseen vapaaksi matkatomusta. Ja ennenkun mr Plummer oli selviytynyt tulkista, oli hän jo upeassa huoneessa, missä ei puuttunut mitään elämän mukavuuksia. Kun häntä kehoitettiin olemaan niinkuin kotonaan ja ovi sulkeutui hänen jälkeensä, heittäytyi hän epätoivoisena tuolille. Mitä ihmettä hänen nyt oli tehtävä? Kaikki luulivat häntä hänen herraksensa. Hänet otettaisiin vastaan suurilla juhlallisuuksilla, hän oli jo tuntevinaan suloista ruoan hajua kyökistä. Jos hän nyt kertoisi, että hän olikin vaan palvelija, tuottaisi hän harmia sekä itselleen että heille. Se ei käynyt päinsä. Se oli jo myöhäistä. Jospa hän todellakin esiintyisi kreivi Ducroixina? Voihan hän kaikessa hiljaisuudessa kertoa herrallensa, miten asiat olivat. Sehän olisi hyvä työ hänen hausalle isäntäväellensä, jos hän vapauttaisi heidät kokonaan tuosta happamasta ja ylimysmielisestä kreivistä. Voisihan hän panna kokoon jonkun pienen historian peloittaakseen kreivin kokonaan sinne tulemasta. Silloin hän voisi olla varma, ettei petosta huomattaisi, esirippu laskeutuisi, eikä kukaan aavistaisi, että se ranskalainen kreivi, jolle niin juhlittiin, oli vaan tavallinen lontoolainen konttoristi. Hän ei voinut löytää muuta keinoa.

Hän nousi juhlallisen näköisenä, tarkasteli itseänsä peilissä ja purskahti nauruun. Kreivi Charles Bradford!... ha-ha-ha — se oli hassua! Ja hän oli niin äitinsä, sen ranskalaisen kreivittären näköinen!... Miten helppoa olikaan vetää ihmisiä nenästä!... Mutta nyt hän oikein rupeaisi, pujaisi koko Minneapoliksen ja katoaisi sitten, kuin loistava meteoori. Onneksi oli hänellä mukanaan hännystakki ja hieno, musta puku, mitä hänellä oli tapana käyttää seisossaan herransa tuolin takana. Jospa hänellä nyt olisi ollut edes yksi ainoa prenikka!... Charles heittäytyi sänkyyn, sulki silmänsä ja aprikoi asemaansa. Hetken perästä nousi hän hymyillen, peseytyi, teki oikein perinpohjaisesti tuttavuutta

hajuvesipullon kanssa ja pukeutui päivällistä varten. Nyt täytyi olla varuillaan, ettei paljastanut salaisuutta.

Mr Plummerin tullessa sisään oli koko perhe syventynyt kreivin ihailemiseen. Kuinka hieno, sivistynyt, kuinka vaatimaton ja samalla vapaa hän oli ollut! Unohti vallan ujoutensa hänen seurassaan. Ja hänhän puhui vielä mainiosti engelskaa.

— Niin, eikö totta? Riivatun hauska mies, sanoi Plummer ja hykerteli käsiään. — Hänen seurassaan sitä ei tarvitse ujostella. Plummer saa olla Plummer!

Hänen vaimonsa pudisti moittivasti päätään ja rypisteli kulmakarvojaan. Se oli huono merkki. Mutta Plummerin naama synkistyi äkkiä.

— Minä tyhmeliini! Minä aika tyhmeliini! — huudahti hän.

— Mitä tarkoitat, Plummer, kysyi hänen vaimonsa osaaottavasti.

— Nyt minä olen mennyt ja koonnut kaikki kaupungissa olevat ranskalaiset ja kutsunut heidät tänne tänä iltana. Mutta mitä me niillä nyt teemme? Tulkki on jo lähetetty pois... Niin, noh, voimme jakaa heidät pappien ja oppineiden herrain kesken; sitä ei voida auttaa.

Ja Plummer meni kirjastoon tutkiakseen hiukan Byronia tämän jännittävän ja sisältörikkaan aamupäivän lopettajaisiksi.

IV.

Harvoin oli Minneapolisessa pidetty sellaisia pitoja, kuin nyt Plummerilla oli. Vaunut toistensa perästä vierivät komeasta portista sisään ja niistä astui alas juhlapukuisia herroja ja naisia. Vahtimestarit juoksivat edestakaisin saatellen vieraita pukuhuoneisiin. Loistavat kukat komeilivat suurissa maljakoissa ja levittivät tuoksuaan ympäri. Ruusuköynnökset koristivat seiniä ja kietoivat sisäänsä taulut ja veistokuvat. Kreivin kruunulla varustetut nimikirjaimet sekä sanat: *Vive la France!* loistelivat viheriää lehtikasvitaustaa vastaan. Edisonin hehkulamput ja kaasuliekit kilpailivat keskenään loistosta.

Rouva Plummer purjehti majesteetillisena ympäri levottomuudesta hehkuvin poskin tarkastellen, miten kaikki menestyisi, ja tervehti vieraitansa. Fanny, vaaleanpunaisessa, pitsikoristeisessa silkkipuvussa hymyili kaikkein rakastettavinta hymyään joka taholle, ja oikealta ja vasemmalta kuului "how do yow do?" — "happy to see yow." Se oli omituinen sekamelska, tuo pitoihin kokoontunut ihmisjoukko. Siellä oli noita tavallisia "Uncle Sams", jotka rauhattomina liikkuiivat ympäri salaisesti toivoen pääsevänsä taas "Officeilleen" ja jaellen ympärilleen kuivia sukkeluuksiaan. Siellä oli pappeja valkeine kauluksineen ja huulillaan hurskas hymy, pappeja, joita kaikki kahden- ja kolmenkymmenen ikävuoden välillä olevat naiset ihailivat, ja joiden paljaan läsnäolonkin luultiin tuottavan siunausta. Siellä oli lukematon joukko äitejä ja tyttäriä, mitkä tulpaanien tavoin loistelivat monivärisissä, kalliissa puvuissaan puuteroituina, maalattuina ja tarpeenmukaisesti topattuina. Nuoremilla oli kokonainen ruusutarha rinnoilla, ja vanhempien puvut kimaltelivat kuin jalokivien näyttelypöytä. Paitsi kaikkia näitä oli siellä koko joukko mustiin hännystakkeihin, avorintaisiin liiveihin ja hienoihin tärkkipaitoihin puettuja herroja. Nämä harhailivat ympäri aivan kuin olisivat eksyneet johonkin kaukaiseen, heille tuntemattomaan seutuun. Nämä olivat ne ranskalaiset, jotka Plummer oli sinne kerännyt, mutta joita hän nyt katseli melkein vihollisina ja toivoi sinne niissä pippuri kasvaa. Sillä mitä hittoa ne täällä tekivät nyt, kun ei tarvittu ranskan kielen taitoa. Niiden nimiäkin oli kunniallisen yankeen mahdoton lausua. Hänelle se oli yhtä mahdotonta kuin kiven hakkaaminen.

Mr Plummer kulki ympäri vieraiden joukossa ja ajatteli Byronia ja paratiisia sekä katseli odotellen ruokasalin ovelle. Eivätkö ne nyt jo anna merkkiä, että päivällinen on valmis? Juhlan alkupuoli oli ikävää, vallankin niin kauan kuin vieraita saapui. Jokainen seisoj odotellen paikallaan koettaen näyttää rakastettavalta, kunnes uusi vieras saapui ja tuli esitellyksi. Siinä vakuutettiin molemmin puolin uuden tuttavuuden tuottavan suurta iloa, vaikka seuraavana päivänä unohdettiin toisensa.

Muutamia pappeja oli keräytynyt kirjakaapin ympärille.

— Noilla rahamiehillä näyttää sentään olevan kirjallisuusaistia, sanoi eräs heistä tutkiessaan kirjojen nimiä.

— Selkämystät näyttävät kuluneilta, sanoi toinen.

— Minä epäilen kuitenkin, että kirjansitoja tuntee ne parhaiten, puuttui puheeseen kolmas.

Heidät keskeytettiin. Päivällinen oli valmis. Kaikkien kasvot kirkastuivat ja vieraat alkoivat virrata ruokasaliin. Mrs Plummeria kohtasi nyt se kauan uneksittu onni, että hän sai astua pöytänsä "todellisen" kreivin saattamana, ja hän tunsi siinä tilaisuudessa omituisen lämmön virtaavan jäseniensä läpi. Kreivi oli niin rakastettava, niin rattoisa ja iloinen sekä puhui engelskaa niin hyvin, että sitä oli hauska kuulla. Selittipä hän valituin sanoin Fannylle, kun tämä kaivoi esille unohtumattomat Pariisin matkamuistelonsa, että hän piti kunnianaan ja velvollisuutenaan hänen kotimaassaan vieraillessa puhua englanninkieltä. Kun eräs niistä kunnianarvoisista gentlemanneista, joita Plummer oli kreiville esitelletty, puhutteli häntä ranskaksi, vastasi tämä hymyillen englanninkielellä, ja hänen omat maanmiehensä lopulta huomauttivat pisteliäästi, että herra kreivi puhui paremmin engelskaa, kuin äidinkieltänsä.

Ruokasaliin astuessa kuului vieraiden joukosta mieltymyksen sorinaa, kun he näkivät kukilla ja hedelmillä maukkaasti koristetun pöydän. Kreivi lausui tämän johdosta mrs Plummerille kohteliaan huomautuksen, joka pani hänen sydämensä nopeammin sykkimään, ja sitte käytiin käsiksi ruokiin. Eräs kaupungin hienoimpien hotellien isännistä oli ottanut järjestääkseen päivälliset ja luvannut saada aikaan jotain suuremmoista niistä aineksista, mitä mrs Plummer oli hankkinut, niin että hän itse voi huoletta omistaa koko huomaavaisuutensa vieraillessa. Mr Plummer nyökäytti useita kertoja merkitsevästi päätään erälle gentlemanille, ja lopullisesti astui tämä aivan kalpeana esiin ja piti ranskankielisen puheen, koettaen niin paljon kuin mahdollista puhua nenäänsä saavuttaakseen oikean lausuntatavan. Hän puhui Ranskan kauneudesta ja kunniakkaasta nimestä historian lehdillä, hän puhui Lafayetteistä ja Ranskan vallankumouksesta, joka oli herättänyt vastakaikua valtameren takanakin. Hän puhui siitä mieltä kiinnittävästä elokuun neljännessä päivästä 1789, jolloin Ranskan aateli ja papisto oli luopunut oikeuksistaan ja yhdistynyt siihen suureen kansaan ja omistanut yhteisen isänmaan; hän puhui siitä etevästä asemasta, minkä ranskalaiset, tämä tarkkaälyinen ja sattuvan terävällä kielellä varustettu kansa on valloittanut tieteessä ja kirjallisuudessa, sekä lopetti esittäen maljan kauniille ja loistavalle Ranskalle ja sen aatelille, joka niin hyvin ymmärsi sananlaskun *noblesse oblige!* Puhe oli kaunis ja otettiin vastaan myrskyisellä mieltymyksellä, vaikka useat naiset, jotka eivät ranskaa ymmärtäneet, olivat sen kestäessä alkaneet haukotella viuhkojensa takana.

Charles Bradfordin teki mieli nauraa koko jutulle, mutta hän hillitsi itsensä. Ja kun puhe oli lopussa, nousi hän aivan tyneästi ja lausui englanninkielellä:

— Kunnioitettavat naiset ja herrat! Pidän suurena kunniana olla läsnä näin valitussa seurassa, ja kiitän vilpittömästi niistä kauniista sanoista, jotka edellinen puhuja lausui minun isänmaastani ja Ranskan aatelistosta. On olemassa toinen aateli, josta minä tänä iltana tahdon huomauttaa, aateli, joka todellisuudessa yksinään ansaitsee sen nimen, ja se on amerikalainen aateli, *työn aateli!* (Hyvä! Hyvä!) Onko korkean yhteiskuntaluokan jäseneksi syntyminen jokin ansio? Ei, se joka taistellen, askel askeleelta pyrkii eteenpäin, se joka taipumattoman tahtonsa avulla voittaa kaikki esteet, se, jonka päämäärä on kaukana ja korkealla ja kuitenkin sen saavuttaa, hän on todellinen aatelismies, hän on meidän aikamme mies. Arvonimet, ritarimerkit ja erikoisoikeudet eivät luo miestä, vaan hyvä pää, luja tahto ja väkevät käsivarret. Ja nyt, arvoisat naiset ja herrat, olemme koolla juuri sellaisen jalosukuisen amerikalaisen katon alla. Hän on yksi sivistyksen uranuurtajoista lännen präärioilla ja metsissä. (Tässä tuli Plummer ajatelleeksi indiaanivaimoan ja poikaansa). Hän on kohonnut ainoastaan ja yksinomaan pontevuutensa avulla siihen arvossapidettyyn asemaan, mikä hänellä nyt on. Hän on kukoistavan kaupunkinsa kaunistus. Minä pyydän, että te, arvoisat naiset ja herrat tyhjennätte lasinne tämän jalosukuisen amerikalaisen, meidän isäntämme, herra colonel Plummerin kunniaksi.

Hillitön riemastus seurasi tätä puhetta ja ihastuksissaan astui Plummer korkeassa persoonassaan esille. Hän hymyili tyytyväisenä ja selvään näkyi, että hän oli hyvällä tuulella. Hän napautti veitsellä lasiin; vaimonsa heitti häneen levottoman silmäyksen ja nipisti Fannyä käsivarteen, mutta turhaan.

— Arvoisa vieraani! — alkoi hän — Te tiedätte etten minä ole mikään puhuja, minä ymmärrän paremmin akkunapuitteita, ovia ja säleveroja, kuin kauniita puheenparsia (naurua). Mutta se minun täytyy sanoa, että tämä poika — anteeksi, minä tarkoitan vierastamme — (mrs Plummer katseli punastuen alaspäin) on saakelin hauska mies. Minä pidän hänestä. Alussa minä tosin vähän pelkäsin häntä sellaiseksi vanhan maanosan kopeaksi herraksi, jommoisia me joskus täällä näemme, mutta hän onkin päinvastoin reima ja hauska mies, joka voi juoda lasin viiniä ja puhua kursailematta suunsa puhtaaksi ilman kaikenmoisia seremonioita ja joutavia koristuksia. Ja katsokaas, siitä minä pidän. Kreivi Ducrjan ja hänen mahdottoman nimensä malja! Toivoisin, että kaikki ranskalaiset aatelismiehet olisivat hänen kaltaisiaan.

Kaikki kumarsivat Charles Bradfordinille, joka nousi ylös, meni mr Plummerin luo ja puristi hymyillen hänen kättään Plummerin taputtaessa häntä suurella kourallaan olalle.

Vaikka puolet kokoontuneista vieraista antoivat lasinsa olla koskematta kun olivat ehdottomasti raittiita, joivat kuitenkin muutamat, varsinkin europalaiset sangen vahvasti. Heistä oli harvinaista saada

viiniä amerikalaisissa pidoissa. Nyt annettiin jäätelön, leivoksien ja hedelmien päästä oikeuksiinsa ja vetäydyttiin sitten iloisina ja kylläisinä pois ruokasalista. Plummer oli siihen määrään ihastunut, että hän vei Frankin syrjään ja kysyi, eikö kävisi päinsä pyytää kreiviä ja muutamia valituita "paratiisiin" polttamaan sikaarin. Mutta Frank tuumi, että oli paras jättää se tuonemmaksi. Päivälliset olivat onnistuneet erinomaisen hyvin. Nyt piti varsinaisen illan ohjelma alkaa, kun Mrs Plummer äkkiä tuli hyökäten ruokasaliin, missä hän tapasi Frankin istumassa hajasäärin tuolilla puhellen Agneksen kanssa, joka oli nyt ruoalla toisten palvelijain kanssa.

— Frank, oh, oletko sinä täällä, Frank? Minä olen sinua etsinyt joka paikasta. Mitä nyt on tehtävä?

Ja Mrs Plummer näytti tahtovan vaipua maan alle.

Mutta rakas äiti, mitä nyt? Onko tuli irti? — huudahti Frank menen äitinsä luokse.

— Juuri nyt sain kirjeessä tiedon, että herra Stoeving ja se nainen, jonka olimme hankkineet soittamaan tänä iltana, eivät tulekaan. Sellaisiin taiteilijoihin ei pitäisi koskaan luottaa! Niissä ei ole kipinääkään rehellisyyttä. Mitä nyt teemme, Frank? Näin suuret pidot ovat aivan mahdottomat ilman musiikkia. Siitä tulee oikea häväistysjuttu. Ja nyt alkaa Miss Lily heti *elocutioninsa*.

Frank seiso silmänräpäyksen ajatuksiinsa vaipuneena, mutta silloin pisti hänen päähänsä oiva ajatus.

— Äiti, sallitko minun vapaasti toimia, niin minä hankin sinulle hyvää soittoa ja laulua lisäksi, sanoi hän veitikkamaisesti hymyillen. — Mutta jälestäpäin en minä tahdo kuulla mitään muistutuksia.

— Kyllä, emme saa nyt ajatella kustannuksia. Tällaisia tilaisuuksia sattuu vaan kerran elämässä, vastasi Mrs Plummer.

— Maksu ei luullakseni tule kysymykseen. Saamme sitä varmaan ilmaiseksi, jos saamme.

— Niin, toimita nyt vaan joku, niin teet minulle suuren palveluksen, sanoi Mrs Plummer ja meni vierashuoneeseen, missä keskustelu oli aika vilkasta. Frank meni suoraa päätä Agneksen luo.

— Muistatteko minulle antamanne lupauksen, kun lupasin olla kielittelemättä? sanoi hän.

— Kyllä, herra Plummer.

— Muistatteko, että lupasitte soittaa ja laulaa, kun minä isän ja äidin puolesta pyydän?

— Kyllä, mutta miksi sitä nyt kysytte?

— Siksi, että teidän on hetken perästä täytettävä lupauksenne.

— Nyt? Näiden vieraiden joukossa? Oletteko järjiltänne?

— Saatte mielellänne luulla minusta mitä tahdotte, Miss Agnes, mutta nyt minä vaadin, että täytätte lupauksenne. Minä olen pitänyt sanani, tehkää te nyt samoin!

— Mutta mitä vanhempanne sanovat?

— Heidän hämmästyksensä juuri onkin hauskin koko asiassa. Katsokaas, ne taiteilijat, joiden piti esiintyä tänä iltana, ovat rikkoneet lupauksensa, niin että äiti on vallan mielettömänä ja minä olen luvannut auttaa häntä.

— Mutta ymmärrättehän, että minun vaatetukseni...

— Vaatetuksenne? Minä vakuutan teille, Miss Agnes, että te yksinkertaisessa valkoisessa puvussanne (rouva Plummer oli pyytänyt häntä pukeutumaan valkoiseen, kun hänen oli autettava tarjoamisessa) olette tuhat kertaa kauniimpi, kun kaikki nuo pyntätyt neitokset tuolla sisällä. Varastamme vielä muutamia ruusuja näistä kukkavihoista ja pistämme hiuksiinne, eli jos tahdotte kaivelemme sisar-Fannyn jalokivilipasta.

— Ei, ei, antakaa sisar-Fannyn tavaroiden olla rauhassa!... Mutta enhän minä osaa mitään.

— Ette osaa mitään? Voitte soittaa sen, minkä soititte minulle silloin, kuin minä hämmästyin teitä. Se tulee onnistumaan mainiosti, sillä se oli jotain aivan uutta, ja me amerikalaiset olemme oikeita narria, kun on jostain uudesta kysymys.

— Mutta ymmärrättehän, herra Plummer, että asemani tässä talossa...

— Asema? Eihän teitä tunne kukaan muut, kuin isä, äiti ja muutamat läheisimmät ystävät. Ja nähkääs, Miss Agnes, se toimi joka teillä on, ei sovi teille. Teidän pitäisi tulla soitonopettajattareksi. Sitä vaatii

teidän lahjakkaisuutenne ja teidän tulevaisuutenne. Karkea työ, jota nyt teette, turmelee sitäpaitsi teidän terveytenne.

— Se on aina ollut minun tulevaisuuteni unelma, vastasi Agnes. — Mutta mitä minä voin tehdä, kun en tunne täkäläisiä ihmisiä enkä olosuhteita. Mitä se olisi hyödyttänyt, jos minä olisin ilmoittanut, että miss Agnes Pryts antaa soittotuntia?

— Niinpä niin, mutta juuri sentähden täytyykin teidän soittaa tänä iltana. Silloin saa suurin osa kaupungin hienoimmasta seurapiiristä kuulla teitä, musiikin harjoittaminen teidän opastuksellanne tulee pian muotiasiaksi. Te tulette saamaan oppilaita niin paljon, kuin tahdotte.

Agneksen toivo heräsi. Jospa hän olikin nyt elämänsä käännekohdassa! Nyt kysyttiin vaan ripeää päätöstä.

— Näen, että suostutte ehdotukseeni. Rohkeutta vaan, niin se kyllä onnistuu! — sanoi Frank iloisesti. — Isä ja äiti auttavat teitä, saatte olla varma. Tahdotteko nyt mennä Fannyn pukuhuoneeseen, niin minä tulen sitte noutamaan teitä sieltä.

Agneksen oli aivan pää pyörällä ja sydän löi rajusti hänen kiirehtiessään portaita ylös Fannyn huoneeseen. Hän heittäytyi sohvalle ja tyrskähti itkuun. Sitten rukoili hän hartaasti, että se menestyisi. Hän ajatteli työstä väsynyttä äitiraukkaansa, jonka täytyi niin paljon raastaa vanhoilla päivillään. Ehkäpä hänellekin oli tuleva levon aika. Hän huomasi nyt, että aika oli täpärällä eikä hän voinut näyttäytyä punaisin silmin. Hän nousi ylös, järjesti pukunsa, kastoi pyyhinliinan kylmään veteen ja pyyhkieli sillä silmiänsä, pisti yhden niistä ruusuista, joita Frank oli ottanut ruokapöydältä, hiuksiinsa, ja niin oli hän valmis.

Hänen täytyi itsensäkin peilin edessä seisoessaan tunnustaa, että hän oli aika kaunis. Hänellä oli solakka, neitseellinen vartalo, suuret, vähän arat silmät, jotka muistuttivat metsähirven silmiä, punaiset, täyteläiset huulet ja terveet valkoiset hampaat. Hän seisoi ja odotti Frankia sekä mielti, mitä lauluja hänen olisi valittava.

Sillävälän riensi Frank takaisin vierashuoneeseen ja tuli sinne keskellä *elokutionia*.

Läntisessä Amerikassa on olemassa eräs laji kulkevia piinahenkiä, jotka nimittävät itseään elokutionisteiksi. Heidän toimensaan on näyttää ihmisille, miten *ei* saa lukea. Ne ovat tavallisesti Bostonilaisia, jotka ovat punnitut ja köykäisiksi löydetyt, ja jotka nyt lännessä tahtovat niittää laakereita. Parempi olla ensimmäinen pienessä kaupungissa, kuin toinen Roomassa! He vaativat, että heitä pidettäisiin taiteilijoina ja puhuvat usein esiintymisestään Julian osassa näyttämöllä. Ne muuttavat käytöstapaa yhtä nopeasti kuin kameleontti muuttaa väriä. Joskus ovat ne tunteellisia ja puhuvat värisevällä äänellä, toisinaan manaavat esille henkiä syvällä bassoäänellä, toisinaan kiitävät eteenpäin kuten pienet kaupunkilaistyötöt katukäytävällä. Ne muuttuvat surullisesta iloisiksi, pesumatamista sankarittareksi yhtä näppärästi, kuin nuorallatanssija tekee hyppyjään. He eivät vihkaa mitään niin paljon, kuin luonnollisuutta ja taide on heidän mielestään samaa, kuin teeskentely. Vanhat farmarit, jotka ovat ruvenneet talonomistajiksi ja rihkamakauppiasten tyttäret ja koko sekanainen nousukasjoukko ihailee tätä teeskentelyä ja luulee sen olevan suurta taidetta.

Mrs Plummerin elokutionisti oli liikkuvaa lajia. Hän siristeli silmiänsä, varjosti kädellään ja tähysteli, kuten merikapteeni pelastusta vartoen, mutta tuli siinä iskeneeksi katseensa herra Plummeriin, joka sattumalta seisoi sillä puolella, jotta tämä kauhistuneena tirkisteli, oliko hän tahrannut paidanrinnustaan. Hän taivutteli ja väänteli itseänsä aaltojen suuretsa, levitti käsivartensa ja kirkui myrskyn yltyessä. Hän muodosteli käsistään torven, jolla kapteeni lähetti käskyjään myrskyn kestäessä niin, että lähimpänä seisovien ehdottomasti täytyi siirtyä ulommaksi antaakseen tilaa laivalle, joka kiikkui laineilla. Elokutionisti riuhtoi kaikin voimin palkkansa edestä. Mutta onneksi laiva vahingoittui ja alkoi vajota. Maalla olevat näkivät sen, mutta eivät voineet auttaa. He vaan lankesivat polvilleen ja lauloivat virttä "*Come to Jesu!*" Tällöin kuultiin todellakin hiljaista ja pidätettyä virren säveltä. Tämän osan suoritti kaksi hänen apulaistaan lisätäkseen vaikutusta samalla, kun hän seisoi ja väänteli käsiään. Kaikki äänet laivalla olivat tauonneet, sillä miehistö oli mennyt pohjaan, mutta myrskyn ulvonnan läpi kuului ihmisääni. Yksi matruusi oli pelastunut kiipeämällä maston latvaan, ja nyt heilutti hän nenäliinaa ja lausui virren sanoja. Jumalan kiitos! Yksi kumminkin oli kuullut sen, tehnyt kääntymyksen ja tullut pelastetuksi. Ja elokutionisti laskeusi alemmaksi polvilleen, mitä syvemmmälle laiva vajosi, ja lopullisesti se kaatui. Se kunnianarvoisa gentlemanni, joka oli esittänyt Ranskan maljan, hätkähti tuolillaan, sillä hän luuli elokutionistin nousevan ylös aivan hänen edessään, mutta tämä suvaitsi heittäytyä pitkälleen lattialle, noustakseen vähän sen jälkeen ylös ja pitääkseen hautauspuheen laivalle. Komedialla oli lopussa; vahvat kättentaputukset kaikuiivat ja elokutionisti vetäytyi hymyillen ja kumarrellen takaisin pyyhkien kasvojansa ja tarttuen viuhkaansa.

Mr Plummer oli oikein liikutettu.

— Se meni todellakin hyvin, sanoi hän naapurilleen. — Ja kaunista se oli, varsinkin virsi. Uskonto on nyt kuitenkin parasta, mitä meillä on. Peijakkaan taitavaa väkeä nuo bostonilaiset!

Ja hän helisteli vanhaan tapaansa rahoja taskussaan.

Seura hajaantui kuiskailten huomautuksia kuullun johdosta.

— Pardieu! mitä näissä amerikalaisissa pidoissa pitää sulattaa! — sanoi eräs ranskalainen toiselle. — Sehän oli oikeata roskaa.

— Se on Yankee-makua, vastasi toinen — melkein samanlaista, kuin tämä, — ja hän viittasi sormellaan seinäkoristeita.

Hetken perästä astui se herra, joka oli pitänyt puheen, esille ja kiinnitti läsnäolevien huomion toisiin asioihin. Nuori nainen keskiyön-auringon maasta aikoi esittää muutamia kotimaansa villiä, ihmeellisiä säveliä.

Silmänräpäyksessä tuli hiljaisuus. Sehän oli jotain ihan uutta. Mistä oli mrs Plummer saanut sen ajatuksen. Kaikki suuntasivat katseensa ovelle, josta talon nuori herra astui sisään Agneksen seurassa. Frank oli saanut käsiinsä kauniin, joutsenen untuvilla reunustetun viuhkan, joka nyt hienossa kultavitjassa riippui keimeästi Agneksen valkoisen hameen sivulla. Ujona ja arkana meni hän pianon luo ja löi muutamia sointuja.

— Kuka hän on? Missä minä olen nuo kasvot nähnyt ennen? — kuului joka suunnalta. — Mistä olette pyydystänyt noin kauniin tytön, mrs Plummer, kuiskasi joku mrs Plummerin korvaan hänen seisoessaan, kuin pilvistä pudonneena. Sehän oli Agnes, hänen oma palvelustyttönsä, joka seisoj maanantaisin pesupunkan ääressä. Ei, tämä meni jo liian pitkälle!

Ja Agnes soitti. Alussa oli se vähän epävarmaa, mutta vähitellen se vakaantui. Hän tiesi, että nyt oli koetettava parastaan, ja hän tiesi olevansa etevin niistä, joita oli täällä kuullut. Kun hän oli laulanut muutamia kauniita, liikuttavia norjalaisia kansanlauluja yksinkertaisella, luonnollisella tavallaan, ei riemastuksesta tahtonut tulla loppuakaan. Tämä oli jotain, joka meni sydämeen, jotain aivan toista, kuin tuo vaikutusta tavoitteleva elokutioni.

Hänet ympäröitiin joka puolelta, häntä onniteltiin, tahdottiin kuulla enemmän. Agneksen täytyi uudestaan asettua pianon ääreen. Frank oli ennustanut oikein, ja hän oli nyt äärettömän iloinen. Miksi? Niin. Sitä hän ei tiennyt itsekään. Hän meni ja kuiskasi muutamia sanoja juhlapuhujan korvaan, minkä jälkeen tämä astui esille ja sanoi:

— Naiset ja herrat! Olen vakuutettu, että täytän kaikkien läsnäolevien toivomuksen, tulkitessani kiitollisuutemme tälle uudelle norjalaiselle satakielelle, jonka olemme saaneet keskuuteemme. Kun hän on vielä nuori ja tuntematon, sallittakoon minun mainita, että hänen tarkoituksensa on asettua tänne, antaakseen musiikin opetusta, ja minä olen varma, että monet käyttävät tilaisuutta hyväkseen, kun nyt ovat saaneet kuulla hänen taidettaan.

— Taidetta se nyt ei minun mielestäni ollut, kuiskasi elokutionisti naapurilleen.

— Hän tulee toistaiseksi vierailemaan arvoisan isäntäväkeänne luona, ja ne jotka tahtovat saada opetusta, voivat ilmoittautua täällä, jatkoi puhuja.

Mr Plummer seisoj aivan mykkänä hämmästyksestä, samoin hänen vaimonsa sekä Agnes. Frank yksin nauroi hyvillensä.

— Hm, sitä voi kutsua *businessiksi*, sanoi mr Plummer viimein. — Tuo tyttö on *smart*; mutta jos minä tästä kaikesta käsitan hölynpölvästä, saavat ne kutsua minua republikaaniksi [tasavaltalainen].

Suuret juhlat olivat vihdoinkin lopussa ja viimeiset vieraat olivat lähteneet. Plummer ei voinut enää pidättää itseään. Hänen täytyi viedä kreivin kirjastoon ja ilmaista hänelle sen salaisuudet sekä kysyä eikö hän siunatuksi lopuksi ottaisi yhden Thackerayn eli Gergo Elliotin. Kreivi nauroi katketakseen, mutta ei sanonut enään sinä iltana ottavansa. Hän toivoi kuitenkin, ettei Colonel Plummer pitäisi kirjallisia aarteitaan ainoastaan itseänsä varten vaan antaisi ystäviensäkin niistä nauttia.

— Se on käytännöllisin kirjallisuuden käyttämistapa, mitä koskaan olen nähnyt, lisäsi hän leikillisesti.

— Niin, eikö totta? — sanoi Plummer. — Se on sekä vahvistavaa, että elähyttävää.

Hän oli nyt varma, että hän seuraavana päivänä voi huoletta viedä kreivin "paratiisiin".

Kreivi toivotti hyvää yötä, lausui muutamia mielisteleviä sanoja hupaisen illan johdosta, joka oli pysyvä hänelle unohtumattomana, jakeli kohteliaisuuksia Fannyille hänen kauneudestaan, Agnekselle

hänen soitostaan ja mrs Plummerille hänen onnistuneista laitoksistaan sekä poistui evästettynä toivomuksella, että nukkuisi rauhassa seuraavan aamupäivän.

Minkä seikkailun hän oli saanutkaan kokea! Mutta jos se tulisi keksityksi! Yhdentekevä. Nyt tahtoi hän huvitella oikein perinpohjaisesti, voihan hän sitte kadota, jos vaara rupeaa uhkaamaan. Mikä suloinen vuode! Hän oikaisi itsensä siihen ja vaipui uneen.

Ainoastaan omaiset olivat nyt jällellä. Agnes, joka oli tätä tilaisuutta odottanut, riensi mr ja mrs Plummerin luo ja sanoi kyynelsilmin:

— Teidän täytyy antaa minulle anteeksi, se ei ollut minun syyntä.

— Se on totta, tässä on syyllinen, sanoi Frank.

— Vaiti, äiti! Näen, että aiot sanoa jotain, mutta muista, että annoit minulle vapaat kädet. Olen vaan käyttänyt lupaustasi.

— Niin, minun täytyy myöntää, että se tuli jotenkin odottamatta, sanoi rouva Plummer arvokkaasti.

— Minun palvelustyttöni, vai kuinka? Minä kuulin kuitenkin, että teidän pitäisi olla minun vieraani, Agnes.

— Olkaa huoletti, rouva Plummer. Pian seison taas pesupunkan vieressä.

— Ei, sitä hän ei totisesti tule tekemään, puuttui Frank puheeseen.

— Sehän on raakamaisuutta, että Agnes käy ja raataa palvelustyttöä.

Mitä sanoisit, äiti, jos lähettäisimme Fannyn palvelukseen? Aivan samahan se olisi. Ja minä toivon, että hän nyt saa paljon oppilaita.

— Niin, jos eivät ihmiset saa tietää, että hän on ollut minun palvelustyttöni, sanoi mrs Plummer.

— Senpätähden hän ei voikaan enää olla se, vaan meidän vieraamme, vastasi Frank.

— Jos minä lakkaan palvelemasta, menen minä kotiin äitini luo, sanoi Agnes.

— Mutta enhän minä voi jäädä ilman palvelustyttöä, varsinkaan nyt, kun kreivi on täällä.

Plummer käveli edestakaisin lattialla kädet selän takana.

— Saakelin sukkelaa! Hänen pitäisi päästä *business'iin*, mutisi hän.

Sovinto saatiin aikaan sillä ehdolla, että Agnes hoitaisi toistaiseksi tehtäviensä, mutta kreivin nähden olisi perheen ystävätär.

— Oletteko vihainen minulle, Agnes? — kysyi Frank, kun he erosivat.

— En koskaan ole pelännyt niin kovin, vastasi Agnes. — Mutta minä luulen, että se kuitenkin meni hyvin, vai mitä arvelette?

— Se onnistui mainiosti. Ja voitte olla varma, että siihen koukkuun kyllä tartutaan.

— Kiitän teitä!

— Ei vielä, mutta ehkä myöhemmin. —

— Eikö kreivi olekin kovin herttainen, äiti? — kysyi Fanny. — Oletko koskaan nähnyt niin kohteliasta, huomaavaista ja kuitenkin niin luonnollista herraa? Niin, sellaisia ovat europalaiset gentlemannit.

— Sellaisia eivät ole ainakaan meikälaiset, vastasi mrs Plummer huoaten, ja katsoi miestänsä, joka siinä käveli ja haukotteli.

V.

"Jälkipäivä" tuli. Plummer oli kelloyöllä saapunut konttooriinsa, mutta hän oli haukotellut vahvasti. Rouva oli levännyt puolipäivään saakka, mutta Fanny oli ollut liian hermostunut voidakseen nukkua.

Hän oli noussut ylös, jotta edes joku talonväestä olisi saapuvilla, kun kreivi tulisi. Mutta kreivi ei tullut. Fanny oli itse kenenkään huomaamatta hiipinyt kreivin ovelle, mutta sieltä ei kuulunut mitään. Sitten oli hän, kuten rauhaton sielu, harhaillut ympäri suurissa huoneissa ja lukemattomia kertoja katsonut, oliko kaikki kunnossa aamiaispöydässä. Nyt hän oli istahtanut nojatuoliin ja aikoi juuri vaipua uneen, kun hän äkkiä kuuli keveitä askelia portaissa. Salaman nopeudella syöksähti hän ylös joutuakseen kreiviä vastaan ovelle.

— Mitä näen? Nytkö jo ylhäällä? Luulin, että olimme tehneet sopimuksen maata koko aamupäivän, sanoi kreivi iloisesti. — Mutta minä unohdinkin olevani Amerikassa. Te olette aikaisin ylhäällä sen sijaan, kun me europalaiset olemme oikeita unikekoja. Ette voi ajatella, miten minua suututti, kun minä ollessani ensi kerran amerikalaisessa pensionissa, tulin herätetyksi makeimmasta unestani kellon kilinällä. Ja päällisen päätteeksi selitettiin, ettei aamiaista voinut saada yhdeksän jälkeen. Muutin heti. Sehän oli raakalaisuutta.

— Toivon, ettei amerikalaisissa perheissä olla sellaisia raakalaisia, kuin pensioneissa, vastasi Fanny.
— Mutta eikö kreivi tahdo syödä yksinkertaisen aamiaisen? — Ja hän avasi ruokasalin oven.

— Emmekö odota rouva äitiänne?... eli ehkä... mutta kas, täälläpä hän onkin.

Mrs Plummer purjehti sisään arvokkaana, kuten aina.

— Minua ilahuttaa nähdä teidät terveenä ja reippaana rasittavan illan jälkeen, sanoi kreivi ja meni kevein askelin rouva Plummeria vastaan sekä suuteli hänen kättään. — Kiitos eilisestä! Se oli hauskin yllätys, mitä minulle Amerikassa on valmistettu.

Mrs Plummer punastui ja tunsi omituisen väristyksen käyvän kaikkien jäseniensä läpi. "Oikea" kreivi oli suudellut hänen, ompelijattaren kättä. Kuka sitä olisi uskonut kaksikymmentä vuotta sitten?

— Missäs meidän norjalainen satakielemme on? — kysyi kreivi, kun istuttiin aamiaispöydässä.

— Hän nukkuu varmaan vielä, vastasi Mrs Plummer tynesti. — Hän oli nimittäin juuri ollut kyökissä ja käskenyt Agneksen pysyä siellä ja antaa toisen palvelustytön passata.

Kreivi oli tavattoman hilpeä. Hän kertoi europalaisia kaskuja ja kuvaili, mitä hän oli nähnyt monilla matkoillaan, erittäinkin oleskellessaan Lontoossa, Fanny oli ihastuksissaan. Hän unohti kokonaan väsymyksensä. Oli sateinen päivä, jotta täytyi järeällä oleva aamupäivä olla sisällä.

— Nyt minäkin laulan kansanlauluja, sanoi kreivi ja astui empimättä pianon ääreen. Kauniilla, miellyttävällä äänellä lauloi hän muutamia ranskalaisia Berangerin sepittämiä ja muutamia englantilaisia lauluja sekä lopuksi "Home sweet home".

Mrs Plummer oli ihastuksissaan ja Fanny oli seitsemännessä taivaassa.

— Teillä on myöskin kaunis koti ja rakastettava äiti, herra kreivi, puhkesi Fanny puhumaan.

— Te tunnette hänet?... Ai, sehän on totta! Tehän olette vierailut muutamia päiviä hänen linnassaan, vaikka minä pahaksi onneksi olin silloin poissa, vastasi kreivi.

Ja nyt hän häikäilemättä ylisteli sitä "äitiä", jota hän ei ollut koskaan nähnyt, ja minkä linnassa hän ei ollut koskaan käynyt. Pian oli Fanny keskellä unohtumattomia matkamuistelmiaan.

— Ja ruusutarha! Kuinka ihana se oli väriloistoinen ja suloisine tuoksuineen! — sanoi hän.

— Ja jasmiinihuvihuone!... Se oli aina minun mielipaikkana, vastasi Charles.

— Jasmiinihuvihuone?... Sitä minä en muista... Missä se oli? Me kuljeskelimme puistossa ristiin rastiin niin monta kertaa eikä äitinne koskaan unohtanut kertoa meille siitä, mikä oli teidän kansanne jossain yhteydessä. Hän oli niin ylpeä teistä.

— Ovatko jasmiinit huvihuoneen ympäriltä todellakin mahtaneet lakastua?... Se olisi kovin ikävää, sillä ne olivat niin kauniita, vastasi Charles varmasti. — Olen viettänyt monta hauskaa hetkeä siellä.

Heidän keskustelunsa keskeytyi, sillä muutamia vieraita saapui. Nämä pyysivät anteeksi, että tulivat niin aikaisin, mutta heidän oli matkustettava maalle, eivätkä tahtoneet tehdä sitä pistäytymättä kiittämään eilisestä sekä näkemään edes vilahdukselta vielä sitä harvinaista vierasta, j.n.e. Samalla tahtoivat he hyvissä ajoin saada varmuuden musiikkiopinnoista sen norjalaisen neidin johdolla, joka oli esiintynyt eilen juhlassa.

— Hän ei pahaksi onneksi ole kotona, sanoi Mrs Plummer.

— Onko rouva Plummer niin hyvä ja antaa hänelle meidän käyntikorttimme ja pyytää kaksi tuntia viikossa Jessielle ja Gertielle.

— Kyllä, sen hän tekee mielellään. Hyvästi! Hyvästi!

— Teillä amerikalaisilla on merkillinen tapa lausua kohteliaisuuksia, sanoi kreivi. — Luulin, että me parisilaiset olisimme kehittyneempiä siinä asiassa, mutta minä luovun heti kilpailusta teidän kanssanne.

Vasta päivälliselle kello kuuden aikaan kokoontui koko perhe. Plummer saapui hyväntahtoisesti hymyillen, joka merkitsi, että hän oli hyvällä tuulella.

— Noh, ovatko liiketoimet onnistuneet hyvin tänään, herra Plummer? — kysyi kreivi ja ojensi hänelle kätensä.

— Kyllä, aina joku satanen säästöä, vastasi Plummer ja kilisteli rahoja, joita hänellä oli irtaallaan taskussa.

— Onnellinen se, joka saa sillä tavalla joka päivä, sanoi kreivi ja kohautti kulmiansa. Teillä on suuremmat tulot kuin kreiveillä.

— Kyllä, minä uskon todellakin, että monellakin kreivillä ja vapaaherralla olisi edullisempi olla amerikalaisena liikemiehenä, mitä tuloihin tulee, sanoi Plummer. — Raha on vankempi perustus, kuin arvonimet.

— Äiti, sinun täytyy sallia Agneksen syödä meidän kanssamme tänään. Se on aivan välttämätöntä, kuiskasi Frank äitinsä korvaan.

— Niin kai, sinä olet toimittanut asiat kauniisti, murisi mrs Plummer. — Minä luulen, ettet voi ajatella enää muuta, kuin Agnesta. Toivon ettet rupea hakkailemaan palvelustyttöjä.

— Voit olla huolehti, siinä asiassa en aio seurata isäni esimerkkiä, vastasi Frank nenäkkäästi.

Mrs Plummer punastui ja kääntyi toisaalle.

Päivällinen meni onnellisesti ilman mitään häiriötä. Kreivi oli tapansa mukaan iloinen ja miellyttävä. Frank luki päivän "Tribunista" pitkän kuvauksen eilispäivän juhlallisuuksista, puheista, miss Lilyn kauniista elokutionista ja norjalaisen satakielen laulusta. Naisten puvuistakin oli siinä selonteko.

— Tuhat tulimaista, mistä ne ovat tuon saaneet käsiinsä? — ihmetteli mr Plummer. — Minä ainakin kielsin ankarasti kaikkien sanomalehti-urkkijain pääsyn taloon. Mutta eivätköhän ne sittekin ole tunkeutuneet sisään. Oletteko joutuneet tekemisiin amerikkalaisten sanomalehtimiesten kanssa, herra kreivi?

— Minäkö? — lausui kreivi nauraen.

— Minä näin erään niistä seisovan etehisen ovella ja tekevän muistiinpanoja aivan, kuin olisi ollut henki kysymyksessä, sanoi Frank. — Hän oli tunkeutunut sisään kyökin kautta. Toinen oli kätkeytynyt ranskalaiseen hännystakkiin ja akkunoissa niitä varmaan oli, kuin iilimatoja.

— Niin, ne ovat pahempia, kun kärpäset kesällä, sanoi mr Plummer. — Ja niitä ei voi hävittää rotan myrkyllä eikä kärpäspaperilla. Mutta minä olen keksinyt niitä varten erityisen menettelytavan, joka on vaikuttanut sen, etteivät ne mielellään pistä nenäänsä minun konttooriini. Minä ihmettelen, ettei kukaan niistä ole ollut täällä ahdistelemassa teitä, herra kreivi.

Samassa soi eteisen kello ja palvelija tuli ilmoittamaan, että eräs herra, joka jo kerran ennenkin oli ollut siellä, istui arkihuoneessa ja pyysi saada puhutella herra kreiviä.

— Saatte nähdä, että se on n:o yksi sanoi Frank. — Saanko luvan nähdä kortin! Aivan oikein! "*Pioneer Press!*"

Kaikki purskahtivat nauruun.

— Toimitanko hänet tielle? — kysyi mr Plummer ja pyyhki suutaan ruokaliinalla.

— Ei, ei, minun täytynee uhrautua yleisen hyvän takia, vastasi kreivi ja nousi.

— Istukaa vaan rauhassa! Ei ole mitään kiirettä... Antakaa hänen odottaa vaikka tuomiopäivään saakka, huusi mr Plummer suuttuneena. — Sanokaa nyt minulle, herra kreivi, mikä runoilija mielestänne parhaiten sopii jälkiruoaksi Whittier eli Lovell?

— Minä mukaudun täydellisesti isäntäni kirjalliseen makuun, vastasi Bradford.

— Frank, nouda pullo Whittierä ja vie sitte kaikessa hiljaisuudessa Byron takaisin paratiisiin.

Viimeksi mainitut sanat kuiskattiin Frankin korvaan. Hän katosi ja tuli pian takaisin mukanaan pullo Catawbaa. Tyhjennettyään lasin kumarsi kreivi ja meni.

Arkihuoneessa tuli reportteri kohteliaasti häntä vastaan ja alkoi pitkän esityksen sanomalehdistön velvollisuudesta pitää yleisöä *a jour* tärkeimpiin tapahtumiin nähden, mutta Charles keskeytti hänet ja sanoi:

— Kaiken tuon tiedän. Sanokaa nyt lyhyesti, mitä tahdotte.

Reportteri vastasi iloitsevansa siitä, että kreivi oli jo niin amerikalautunut, että voi heti käydä asiaan käsiksi. Hän otti muistikirjan ja lyijykynän sekä merkitsi syntymävuoden ja paikan, koulun, yliopiston j.n.e. Sitten rupesi hän kyselemään ranskalaisesta tasavallasta, pariisilaisoloista, kirjallisuudesta ja liikeoloista. Charles Bradford istui aivan tyynenä ja lateli reportterille yhden tekaistun jutun toisensa perään. Hän pani viralta pari ministeriä, antoi Boulangerin tulla haavoitetuksi kaksintaistelussa, ennusti sotaa Saksan kanssa ennen vuoden loppua, otti hengiltä muutamia tiedemiehiä ja kirjailijoita, ylisti hiljattain ilmestyneitä teoksia, joista reportteri ei ollut kuullut mitään siitä luonnollisesta syystä, että niitä ei ollut ilmestynytkään. Reportteri lähti aivan ihastuksissaan saamistaan uutisista sekä kreivin alentuvaisuudesta, ystävällisyydestä ja puheliaisuudesta.

Neljännestunnin perästä soitettiin taas. Se oli eräs "Tribunen" gentlemanni, joka kysyi herra kreivin vointia.

— Käskekää niiden laputtaa...

Enempää ei herra Plummer ehtinyt sanoa, sillä hänen vaimonsa tarttui hänen käsivarteensa ja heitti häneen moittivan silmäyksen.

Kreivi esiintyi tälläkin kertaa uhrautuvaisena. Mutta kun kolmas soitto kuului, ja palvelija ilmoitti "Evening Journal", loppui herra Plummerin kärsivällisyys, hän ryntäsi ulos ja toimitti miehen tielle omalla tavallaan, käyttäen saappaitaan apuna.

— Ja nyt voimme viettää jonkun hauskan hetken paratiisissa, sanoi Plummer palattuaan taistelusta "Evening Journalin" kanssa.

— Paratiisissa? lausui kreivi ja katsoi häntä silmät selällään.

— Niin, se kuuluu minun salaisuuksiini, vastasi Plummer veitikkamaisesti.

Mutta kun rouva Plummer huomasi, ettei sitä enää voinut välttää, lähetti hän Agneksen sinne pyyhkimään pöydät ja katsomaan, että kaikki siellä oli järjestyksessä.

Mr Plummerin toivo saada nähdä ystävänsä paratiisissa oli vihdoinkin toteutunut. Frankin oli äitinsä lähettänyt sinne pitämään vaaria ja hillitsemään hänen ihastustaan, jos se rupeaisi saamaan liian karkean muodon. Mr Plummer oli antanut europalaiseen tapaan asettaa esille kaksi pientä kupillista väkevää kahvia ja kaksi liköörilasiasia. Ensi työkseen veti hän saappaat jaloistaan ja veti niihin pehmeät tohvelit. Sitte hän heitti takkinsa tuolille ja huitoi käsiänsä.

— Tässä nyt näette minun pesäni, herra kreivi, sanoi hän hymyillen ja tarjosi kreiville sikaarin. — Tämä ei ole niin hienoa väkeä varten, kuin te olette, lisäsi hän ja nyhjäsi kreiviä kylkeen. — Mutta minusta te olette saakelin hauska mies, ja sentähden pääsette te "paratiisiin". Kas niin, istukaa nyt hajareisin tuolille tahi pankaa jalat pöydälle ja olkaa aivan kuin kotonanne.

Ja mr Plummer näytti hyvää esimerkkiä. Charles Bradford katseli ihmeissään ympärilleen. Oli aivan kuin hän olisi joutunut toiseen maailmaan. Pitkä puupöytä piippuineen, väkevä tupakanhaju ja mr Plummer itse paitahisasillaan, kaikki tämä muistutti häntä jostain, mistä hän ei oikein ollut selvillä. Mutta yht'äkkiä hän havahtui.

— Nyt minä ymmärrän! huudahti hän. — Tiedättekö, herra Plummer, mitä tämä huone muistuttaa? Niitä vanhoja englantilaisia klubihuoneita, mistä Smollett ja Fielding kertovat, missä peruukit kokoontuivat pitkien pöytien ympärille oluthaarikoineen ja liitupiippuineen keskustelemaan valtiollisista tapahtumista ja kertomaan häväistysjuttuja. Tässä huoneessa on jotain historiallista, jotain kodikasta.

— Kodikasta? puuttui puheeseen Frank, joka istui pöydän toisessa päässä — Luulin, ettei sellaisia

ravintoloita olisi Ranskassa, vaan ainoastaan Englannissa.

— Minä tarkoitan kuvannollisessa merkityksessä, vastasi Bradford, joka samassa sai yskäkohtauksen. — Se loihtii esiin kuluneiden aikojen muistoja, joihin on tutustunut kirjallisuuden avulla.

— Mitä herroja te nimitittekään? kysyi Plummer. — Smollett ja...

— Fielding. Olette varmaankin lukenut Smolletin "Peregrine Picklesin seikkailut"?

— En, meillä businessmiehillä ei ole aikaa tutustua kirjallisuuden uutuuksiin, vastasi Plummer. — Meidän täytyy ajatella laskujamme, mittauksiamme; me luemme lehtemme aamusin ja iltasin, siinä kaikki.

— Mutta minä olen varma, että te pitäisitte siitä, herra Plummer. Siinä on monta oikein mehevää juttua eikä siinä ole liian paljoa tuota väsyttävää sivistystä, lisäsi hän hymyillen.

— Frank, kirjoita muistiin "Peregrine Picklesin seikkailut", huudahti mr Plummer. — Eikös sen nimi ollut semmoinen? Onko se tänä vuonna ilmestynyt?

— Ei, se on hyvin vanha.

— Koeta saada se käsiisi, Frank, ja vie se konttooriin!... Sivistystä, sanoitte te... Niin, me vanhanaikaiset yankeet emme erityisesti välitä siitä. Mitä me sillä tekisimme täällä lännessä? Se tuottaa vaan vaivaa, koristuksia ja tuhlaavaisuutta, ja siten vaan katkeroitetaan toistensa elämää. Miksi eivät ihmiset saa olla sellaisia, miksi luonto on ne muodostanut? Huvittaneekohan miestä, joka on työskennellyt metsissä ja pelloilla — niin olen minä tehnyt — käydä varpaillaan hännystakkeihin puettujen herrojen joukossa kauniiden kynttiläruunujen valossa varoen itseään ikäänkuin kapalovauvaa? Ja, katsokaas, sentähden tulen minä mielelläni tänne paratiisiin, missä minä saan olla kuten itse tahdon, ja mihin ei mikään "Tribunen" reportteri uskalla pistää nenäänsä. Ha, ha, ha! Niin, anteeksi, herra kreivi, mutta minä olen vaan yksinkertainen yankee, joka on alkanut aivan tyhjin käsin ja työllään kohonnut. Ja *moneytä* on mr Plummerilla, niin, sitä hänellä on.

Mr Plummer siristi toista silmäänsä ja romisteli taskussaan rahoja.

— Kuka olisi uskonut, että te olitte niin hauska mies? Huomaan nimittäin, ettei teidän tähtenne tarvitse pukeutua sivistyksen viikunalehtiin. Ovatko kaikki ranskalaiset kreivit yhtä hupaisia?

— Ei kaikki, vastasi Bradford ja katseli sikaariaan. — Mutta minä pidän hauskoista ihmisistä, ja sentähden olen minä itsekkin hauska. Minä viihdyn hyvin yankeiden seurassa, mr Plummer.

— Se ilahuttaa minua, vastasi mr Plummer.

— Te olette varmaan kokenut yhtä ja toista, mr Plummer. — Te osaatte varmaan kertoa koko joukon hauskoja juttuja.

— Kyllä, jos te kerran saatte isän alkuun, ei hän lakkaakaan, puuttui Frank puheeseen.

— Sekin saattaa olla mahdollista, sanoi mr Plummer ja istuutui hajasäärin tuolille. — Mutta mitä minä kertoisin? Sinähän tunnet, Frank, minun juttuni, auta nyt minua.

— Kerro, miten sinä annoit naisille kylvyn keskellä yötä, sanoi Frank.

— Niin, se on hauska juttu, sanoi mr Plummer ja karisteli kurkkuaan. — Se oli silloin, kun minä olin erään Missisippihöyryn kapteenina — olen nimittäin koettanut joka lajia, näette. — Silloin sattui eräänä yönä, kun meillä oli paljon matkustavia, erittäinkin naisia, että laiva tarttui matalikolle. Missisipillä sattuu usein, että sinne aivan aavistamatta ilmestyy matalikko siihen missä edellisenä päivänä ei mitään sellaista ole ollut. Laiva sai pienen nyhjäyksen ja matkustajat luonnollisesti luulivat, että oli jouduttu karille. He syöksivät ylös yöpukimissaan, sekä alkoivat juoksennella ympäri, kuin hullut parkuen minkä jaksoivat. Minä komensin juuri koneen käymään taaksepäin, kun siinä kesken kirjavan kiireen jouduin tuon hullun joukon keskelle. Yksi heittäytyi kaulaani ja kaksi repi käsivarsistani kirkuen kurkun täydeltä: "kapteeni, kapteeni, hukummeko? Pelastakaa meidät, herra kapteeni!" Minä käskin heidän mennä niin kauaksi kuin tietä riitti, mutta luuletteko sen auttaneen? Silloin käskin minä tuoda esille ruiskun, jolla me tavallisesti puhdistimme laivan kantta, ja tähdätä suihkun niitä hullaantuneita naisia kohti. Ette voi käsittää, kuinka ne juoksivat pakoon suihkua, joka loiskien ajoi niitä takaa. Minä nauroin niin, että aioin läkähdyä. Olisittepa vaan nähnyt eräänkin paksun neekerimatamin, hän se vasta huusi ja elämöi!

Mr Plummer lähetti nyt Frankin hankkimaan enemmän kahvia. Hänen palatessaan jutteli isä jo toista kertomusta.

— Olette kai kuullut puhuttavan Missisipillä kulkevien höyryaluksien kiivaista kilpailuista, sanoi mr Plummer. — Lyötiin suuria vetoja, koetettiin saada kuumuutta höyrypannuun ja päästä ensimmäiseksi; kesti tai katkesi. Ja matkustajat seisoivat kannella huutaen ja hurraten kun joku aluksista meni toisen ohitse. Ja jos vauhti hiljeni, tulivat matkustajat ja pyysivät lisäämään höyryä sekä lupasivat rahaa. Jaa, ne olivat hupaisia aikoja, saatte uskoa. Sattuipa sitten kerran, että me noin sata penikulmaa S:t Louisista pohjoiseen koetimme pysyä kaikin voimin erään aivan uuden, ison aluksen edellä. Emme tahtoneet ottaa semmoista häpeää, että jäisimme jälkeen, ja sentähden ponnistimme täydellä höyryllä eteenpäin. Ja ennenkuin meillä oli vaarasta aavistustakaan, kuulimme hirveän räjähdysten, ja ihmiset, mastot ja köydet lensivät ilmaan. Päät, kädet ja sääret lentelivät kuni raketit ilmassa. Minä en tiennyt mitään ennenkuin jo olin muutamia satoja penikulmia korkealla ilmassa, josta jouduin erään kaukana sisämaassa olevan puun latvaan. Alutta alus, matkustajat ja kaikki muu oli kadonnut jäljettömiin. Se oli minun viimeinen matkani laivurina.

— Tuo muistuttaa minua eräästä seikkailustani Norjassa, sanoi kreivi hymyillen.

— Oletteko sielläkin ollut? kysyi mr Plummer. — Te olette tehnyt pitkiä matkoja.

— En niin pitkiä, kuin te, mr Plummer, joka matkustelette ylhäällä ilmassa, vastasi kreivi. — Olinhan vaan Norjassa karhunpyynti-matkalla. Olin aivan yksin, mukanani oli vaan kaksipiippuinen pyssyni ja koira. Koira ajoi karhun ylös ja minä ammuin sitä, mutta luoti ei osunut. Ammuin toisen luodin, mutta sekin vaan haavoitti karhua, joka raivoisana syöksyi kahdella jalalla minua kohden. Minulla ei ollut aikaa saada pyssyyn uutta panosta, ja koetin sentähden päästä pakoon. Koira koetti sitä estää, mutta tuli revytyksi kappaleiksi, ja minä kuulin tuon hurjistuneen eläimen lähenevän lähenemistään. Äkkiä keskeytti eräs syvä vuoren rotko pakoni. Vaahtoava virta kohisi sen pohjalla. Se oli huimaavan syvä ja ainoastaan kaksi ohkaista palkkia oli asetettu portaaksi sen yli. Minä juoksin portaalle ja karhu perässä. Silloin huomasin toisella rannalla... toisen karhun, joka lähestyi minua kita avoinna. Mitä oli tehtävä? Karhu edessä ja toinen takana, vaahtoava virta kahden kapean palkin alla. Heitin kiväärini pois, nostin käsivarteni ilmaan ja...

Bradford vaikenä äkkiä ja imeskeli rauhallisesti sikaariansa.

— Ja mitä sitten? — kysyi Plummer jännityksessä. Hän oli ottanut sikaarinkin suustaan.

— Sittenkö? Niin, sitten ne söivät minut, vastasi Bradford tynesti. — Se oli viimeinen kerta kun minä olin karhuja ampumassa Norjassa, lisäsi hän vakavasti ja hörppäsi kahvikupista.

Plummer katsoi ihmeissään häntä. Sitte hän rupesi nauramaan niin, että kyyneleet tulivat silmiin.

— Luulen toden totta, että voitatte minut juttujen kertomisessa, sanoi hän ja läjäytti vierastaan reiteen. — Sitte ne söivät minut... ha, ha, ha!... Te olette saakelin "smart!"

Frank yhtyi nauruun, mutta he tulivat keskeytetyiksi, sillä Agnes tuli ilmoittamaan, että naiset tahtoivat sanoa herroille hyvää yötä. He olivat väsyneitä eilispäivän juhlimisesta.

Kreivi nousi heti.

— Sitten emme saakaan tilaisuutta kuulla neidin kaunista ääntä tänä iltana? — sanoi hän kohteliaasti. Mutta minä luulen, ettemme ole oikein sopivia naisten seuraan, lisäsi hän ja haisteli takkinsa hihaa. — Teillä pitäisi olla erityiset paratiisipuvut, herra Plummer.

— Noh, hiukkanen tupakan hajua ei nyt viene kultausta heistä, sanoi Plummer nauraen ja veti takin yllensä. — Sitte ne söivät minut! Ha, ha, ha; se tulee huvittamaan minua koko yön.

Lyhyen keskustelun jälkeen poistuivat naiset, samoin herra Plummer; hänen vaimonsa tahtoi puhella hänen kanssaan kahden kesken. Kreivi ja Frank olivat tuskin jääneet kahden, kun viimeksi mainittu kuiskasi:

— Huvittaako teitä katsella Minneapolisista iltavalaistuksessa, herra kreivi?

— Kreivi nyökkäsi, ja he poistuivat ottaen portinavaimen mukaansa.

Mutta ylhäällä makuuhuoneessa odotti mr Plummer nöyrästi vaimonsa nuhdesaarnaa, hän oli huomannut jo myrskyn olevan tulossa.

— Pidätkö todellakin kylläksi arvokkaana tapana edustaa taloamme ja kaupunkiamme siten, että kutsut tuon vieraan kreivin "paratiisiisi" ja näytät hänelle kaikki alhaiset tapasi? alkoi hän.

— Noo, hän viihtyy totta tosiaan yhtä hyvin minun tupakkani, kuin teidän silkkihameittenne seurassa, vastasi hän taisteluhaluisesti.

— Sinä tuomitset muita itsesi mukaan, Plummer, mutta meillä on toden totta tärkeämpiä asioita mietittävänä, kuin Byronin tutkiminen, kuten sinä sitä kutsut, väitti mrs Plummer.

— Tärkeämpiä asioita? Mitä tärkeitä asioita ne olisivat? — murisi Plummer.

— Etkö sitten näe sitä mahdollisuutta, mikä tarjoutuu meille nyt, Plummer? Etkö ole huomannut mimmoista huomaavaisuutta kreivi osoittaa Fannylle? Missä sinun silmäsi ovat? — Ja mrs Plummer pudisti päätään.

— Minä totisesti luulen, että teillä on taas tekeillä jotain naimapuuhiä, vastasi Plummer. — Tuskin te osaatte muuta ajatellakaan.

— Ajattelehan, Plummer, miltä tuntuisi päästä Ranskaan, tulla vastaanotetuksi linnassa, joutua ranskalaisen aatelin sukulaiseksi ja seurustella heidän kanssaan! Se se olisi jotain, Plummer.

— Minä puolestani jään mieluummin paratiisiini, sanoi Plummer. — Mutta tehkää, miten tahdotte! Jos voisitte saada sen toimeen, niin kernaasti minun puolestani... Hän on hauska mies, hän!... Sitte ne söivät minut... Ha, ha, ha!... Se on mainiota!

Mrs Plummer katsoi ihmeissään miestänsä. Oliko hän juovuksissa?

— Minä en voi käsittää, kuinka sinä voit katsoa asian niin vähäpätöiseksi. Minua tulee se pitämään valveilla koko yön, sanoi hän.

— Minua ei ainakaan, vastasi Plummer ja haukotteli.

Tunnin kuluttua kuorsasi hän täyttä vauhtia ja vaimonsa säesti häntä unohtaen suunnitelmansa.

VI.

Kreivi ja Frank olivat suunnanneet kulkunsa Washington avenuea alaspäin. Koreiden kauppapuotien valot olivat jo aikoja sitte olleet sammutettuina. Yksi ainoa liekki valaisi niitä, jotta vartioiva poliisikonstaapeli voi nähdä, ett'ei sisällä ollut ketään, joka tahtoi anastaa lähimäisensä omaisuutta. Kadut olivat melkein tyhjä. Oli toisenlaista kuin Pariisissa, missä vaunujen jyrinä ja ihmisten sorina piinaa korvia yötä päivää, missä iloiset nuoret miehet istuskelevat kahvikuppiensa, à la glace'nsa eli viinilasinsa ääressä kahviloiden ulkopuolella, ja missä kuulee naurua, musiikkia ja viinurien kutsuhuutoja siihen aikaan, jolloin kaikki rehelliset yankeet ovat vetäneet yömyssyn korvilleen ja uneksivat vehnäkeinotteluista ja muista liikeasioista heidän vaimojensa tarkastellessa puoliavoimin silmin uutta jalokivikoristetta, joka päivän kuluessa on ollut näytteillä Elliotilla. Minneapolis näyttää öiseen aikaan kunnialliselta, oikein puritaanikaupungilta. Ei mitään pyntättyjä naisia, jotka ahdisteleisivat kysymyksillään, ei mitään lörpötteleviä nuoria herroja, jotka keskusteleisivat teattereista ja politiikasta, näy kaduilla. Korkeintaan voi pari kolme renttua vaania jossain pimeässä sopessa ja mätkäyttää ohikulkijaa hiekkapussilla päähän anastaakseen hänen rahansa tahi kellonsa, jos hänellä sellaisia sattuu olemaan.

Mutta kunniallisuus ei missään tapauksessa ole niin suuri, kuin näyttää. On olemassa sellaista, josta sanotaan "kulissien takana". Ja Minneapolisissa tapahtuu paljon kulissien takana. Sanomalehdissä kerrotaan, että se taikka se paha on poistettu, mutta todellisuudessa se on vaan muutettu — kulissien taa. Ja ylpeästi kantaa kaupunki kaunista siveellistä ulkokuortansa, kuten amerikalainen sunnuntai. Mutta kukaan ei puhu, mitä tapahtuu kulissien takana. — Frank oli vienyt kreivin variété-teatteriin, missä he olivat ihailleet naisten kauniita muotoja, ja nyt he ohjasivat kulkunsa Vicollet houseen, erääseen kaupungin hienoimpaan hotelliin. Frank kuiskasi jotain ovenvartijan korvaan. Hän hymyili, antoi molemmille lipun ja mainitsi n:o 57. Frank nousi hiljaa portaita ylös ja kreivi seurasi häntä. Neekeri käveli edestakaisin, kuin mikä Cerberus 57:n edustalla. Hän alkoi näyttää tuimalta, mutta kun Frank antoi hänelle liput, vetäytyi hän kohteliaasti sivulle ja antoi heidän astua sisään. Huone, johon he tulivat oli jotenkin yksinkertaisesti kalustettu, mutta sen sijaan valaistu häikäisevästi. Paksut verhot estivät valon tunkeutumasta akkunoista kadulle. Parhaiten valaistu esine huoneessa oli vihreä pelipöytä. Tämän ympärillä istui joukko vanhempia ja nuorempia miehiä. Kaikilla oli tuo pelaajille

omituinen levotoin ilme silmissä, sekä huulilla surutoin hymy, johon samalla sekaantui katkera piirre, kun joku kultakasoista joutui vastapelaajan omaisuudeksi. Kuulut vaan ilmoittajan yksitoikkoinen: musta — punanen... ja kultakasat vaihtoivat omistajaa.

— Tämähän näyttää oikein europalaiselta, kuiskasi kreivi Frankille.

— Aivan niin, me tulemme perässä, vastasi Frank.

— Minä luulin, että kaikki pelihuoneet olivat hävitetyt Minneapoliksesta, sanoi kreivi.

— Niinhän ne ovatkin, vastasi Frank lyhyesti.

— Ovatko? — sanoi kreivi naurahtaen.

— Luonnollisesti ei niitä sanomalehtien mukaan ole olemassa, vastasi Frank nauraen. — Haluttaako teitä koettaa onneanne, herra kreivi?

— Kiitos, ei! Minä pidän sen suurena tyhmyytenä, vastasi Bradford, enkä voi ymmärtää kuinka nuoret miehet voivat siihen antautua, etenkin tällaisessa maassa, missä on niin helppo ansaita rahoja.

— Sentähden juuri täällä pelataan, vastasi Frank. — Mitä helpommin rahoja saa, sitä nopeammin tahtoo ne menettää. Jos omistaa tuhansia, tahtoo saada miljoonia ja pian. Mutta jos ette tahdo täällä mitään tehdä, niin menemme; täytyy rientää saadaksemme nähdä ja kuulla Linneriä.

— Linner? Kuka se on?

— Ettekö ole kuullut hänestä? Hän on yksi Minneapoliksen tunnetuimpia henkilöitä. Hän on ollut asianajaja, niin, etevä asianajaja, että hän ajoi melkein kaikki suurimmat oikeusjutut täällä lännessä. Ei ollut jyrä, joka olisi voinut häntä vastustaa. Ja valtiollisena puhujana oli hän hyvin kuuluisa. Mutta nyt hän on vanha ja on juopottelemisella turmellut itsensä. Nyt ansaitsee hän leipänsä laulaen ja soittaen eräässä kahvilassa. Hän soittaa merkillisen hyvin viulua, tahi on ainakin soittanut. Hän houkuttelee kahvilaan monta vierasta, sillä jos onnistuu saada hänet ärtymään, ei hän välitä mistään, vaan rupeaa pitämään puheita, kuten menneinä aikoina. Mutta meidän täytyy kiiruhtaa, sillä kahvila suletaan kahdeltatoista.

Frank ja kreivi astuivat erääseen Washington avenuen varrella olevaan hienoon kahvilaan. Tavallisuuden mukaan olivat akkunaverhot alaslasketut. Tarjoilupöydän päästä oli poikki lattian asetettu kaide, minkä takana oli koko joukko pieniä pöytiä. Niiden ympärillä istui muutamia hienompaan seurapiiriin kuuluvia nuoria miehiä sikaareineen ja olutlasineen. Muutamat pureskelivat voileipiä. Huoneen toisessa päässä oli kapea estradi ja siellä istui kuuluisa Linner kuin lintu häkissään. Hän haukotteli ja näytti uneliaalta. Hänen vieressään lattialla oli viulu, ja pienellä pöydällä olutlasi sekä muutamia voileipiä, joilla hän väliaikoina virkisti itseään. Hän oli varmaan juuri lopettanut jonkun ohjelmanumeron. Hänellä oli oikea taistelijan ruumis, leveähartiainen ja voimakas, mutta hänen kasvonsa olivat punaiset ja pöhöttyneet. Punertavissa juopon silmissä oli velto katse, huulet sinertävät, nenä punainen ja turvonnut. Mutta otsa oli korkea ja kaareva ja huolimatta korkeasta iästä — hän oli 60 ja 70 välillä — ympäröi sitä tuuhea, kiharainen, vaalea tukka. Näki, että se oli hänen ylpeytensä, sillä hän oli sen taiteilijan tavoin työntänyt korvien taakse niin, että se riippui alas hartioille.

Frank ja kreivi olivat hätäpikaa tarkastelleet häntä, sekä lähestyivät sitte tarjoilupöytää puhellakseen isännän kanssa, jolle Frank esitti kreivin sekä lisäsi hymyillen, että hän oli tarkastelemassa Minneapoliksen salaisuuksia.

— Se on oikein, vastasi isäntä päätään nyökäyttäen. — On erittäin hauskaa saada tutustua teihin. Mitä saan luvan tarjota herroille?

— Mitä suvaitsette, herra kreivi? — kysyi Frank. — Ehkä vähän konjakkia ja selttieriä?

Kreivi nyökkäsi. Kaiteen takana oli Linner juuri noussut seisomaan ja huusi äänellä, joka ilmaisi että hän oli juonut paljon.

— Hyvät herrat, nyt minä soitan kappaleen synnyinmaani vuorilta, missä aurinko kerran valaisi onnellista lapsuuttani!

— Bravo, Linner! Bravo! — huusivat muutamit kuulijat ja paukuttivat käsiänsä.

— Nyt ne idiootit paukuttavat, ennenkuin tietävät, mille paukuttavat, huudahti Linner pilkallisesti.

Hän suoristi itseänsä, tarttui viuluunsa ja sulki puoleksi silmänsä. Hetkisen seisoi hän siinä asennossa. Sitten kuului heikko, väräjävä ääni viulusta, se paisui, tuli yhä vahvemmaksi ja yksi helkkyvä

kansanlaulu seurasi toistansa kohisten hurjassa epätoivon ja repäisevien epäsointujen sekamelskassa. Linner seisoi edelleen suletuin silmin ja suuret kyynelvet vierivät pitkin hänen poskiansa, mutta hän soitti, rajusti, hillittömästi. Samassa kreivi ja Frank astuivat aitauksen sisäpuolelle. Heti alkoi kuulua pienten pöytien luota: "Halo Frank!" — ja useimmat nuorista miehistä tulivat heidän luoksensa ja Frankin täytyi esitellä heille uuden vieraan. "Kreivi Ducroix, — mr Bentley, mr Simpson, — mr Hove j.n.e." "*Happy to know, — happy to see you, — happy to make your acquaintance, Sir!*" kuului joka suunnalta.

Mutta samassa kuului viulusta yksi ainoa särähtävä ääni. Linner oli avannut silmänsä.

— Ei, Jumala minua rangaiskoon, jos minä soitan jotain kunnollista tuollaisille idiooteille, jotka eivät voi pitää suutaan kiinni.

Ja nyt alkoi hän pilkallisesti vääristellen soittaa *Yankee-doodlea* laulaen ja tipsutellen ympäri estraadia. Yleisö nauroi ja taputti käsiään.

— Niin, niin, tää on juuri sopivaa teille! Se on amerikkalaista musiikkia; mutta te ette voi ymmärtää sydämen syvimpiä tunteita; siihen te olette liiaksi muokkaamattomia... Mikä herätti teidän keskuudessanne sellaisen hälinän, mikä pani teidät köyristelemään selkiänne ja kumartelemaan aivan kuin olisitte katkeamaisillanne? Minä olin kuulevinani sanan "kreivi". Arvatenkin joku europalainen manto, joka on lähetetty tänne häväistysjuttuja pakoon. Ja nuori, vapaa tasavaltainen Amerika ryömii heti polvillaan kuullessaan tuollaisen nimen. Hävetkää! hävetkää, te nuoret amerikkalaiset. Nouskaa! Tuntekaa ihmisarvonne! Tehän olette päässeet kauemmaksi kuin vanha Europa, joka taistelee vielä kreivien, paroonien ja muun roskan kanssa!

Naurunräjähdys keskeytti hänet.

— Antakaa hänelle anteeksi, hän on juovuksissa, kuiskasi Frank kreiville.

— Hänhän on verraton! Esitelkää minut hänelle, sanoi kreivi.

Frank meni esiraadin lähelle.

— Herra Linner! Saanko esitellä teidät kreivi Ducroixille? —
Asianajaja Linner.

Linner tarttui kylmän kohteliaasti ojennettuun käteen ja asettui taas entiseen asentoonsa.

— Katsokaa nyt, hyvät herrat, näitä kahta, sanoi hän. — Tuossa seisoo kreivi, jolla on nimi, mikä voi vääntää yankeilta leukaluut sijoiltaan, nuori, kaunis, luultavasti vähän elähtänyt kreivi, joka on katselevinaan minua alaspäin, säälin silmäyksin, vaikka hän nyt sattuu olemaan minua alempana. Ja tässä seisoo asianajaja Linner, asianajaja, — niin, juoppo hylky, joka nyt soittaa kahvilassa idiooteille. Kumman te meistä valitseisitte, ystävät? Kumpi meistä on enemmän toimittanut maailmassa? Te yankeet, te olette kylliksi tyhmiä ja tietämättömiä uskoaksenne, että hän tuossa on tullut maailmaan silkkihatussa ja kannuksissa. Ei, hän on ollut yhtäläinen alastoin, kirkuva kakara, kuin te ja minä. Mutta sen sijaan, että hän olisi, kuten muut kunnan ihmiset ollut pakotettu tekemään työtä, kehittämään aivojansa, sydäntänsä ja tahtoansa taisteluun olemassa olonsa takia, on hänen ajatuksensa seisahtanut, hän on tietämättään, tahtomattaan tullut osalliseksi kaikesta. Ruoka on pistetty hänen suuhunsa, palvelijat ovat juosseet hänen asioillansa, ruoska on työnnetty hänen kouransa, jotta hän sillä huitoisi alustalaistensa korvuksia, rahaa on satanut hänelle taivaasta, ja häntä on kunnioitettu mahtavana — tyhjäntoimittajana! Mutta minä, hyvät herrat, minä olen taistellen kulkenut eteenpäin voittaakseni henkisen ylevämmyyden, ja minä olen voittanut sen. Minä halkoilin pilviä, kuin kotka. Oli aika, jolloin teidän epärehelliset raharuhtinaanne vapisten pelkäsivät minun terävää kieltäni, jolloin minun valtiolliset vastustajani purivat hampaitaan, kun minä kukistin heidän ehdokkaansa. Ja nyt, — hän sulki silmänsä ja suu vetäytyi puoleksi pilkalliseen hymyyn, — ja nyt, nyt minä olen uhrannut ruumiini ja sieluni raittiusharrastuksiin. Nyt kuljen ympäri peloittavana esimerkkinä siitä, mihin juoppous vie... Ja nyt, hyvää yötä, hyvät herrat! Kuulen, että kello lyö kaksitoista, silloin lähestyy minun vapautukseni hetki. Hyvää yötä, herra kreivi! Jumala suokoon teille voimia sulattamaan kreivillisyyttänne täällä Amerikassa!

Linner poistui kumarrellen viulu kädessä perällä olevasta ovesta, mutta kreivi ja Frank lähtivät kotiin.

— Se mies on nero! Suuri vahinko häntä, huudahti Bradford, kun he taas olivat päässeet kadulle.

— Hänellä ei näytä olevan kovin korkeat ajatukset teistä, europalaisista aatelismiehistä, sanoi Frank leikillisesti.

— Ei tunnu olevan, vastasi kreivi naurahtaan.

VII.

Frankin ennustus Agneksen oppilaiden saamisesta toteutui. Niin paljoa ei Plummerilaisilla ollut koskaan vieraita käynyt, kuin nyt, ja kaikki tahtoivat musiikkituntia lapsilleen. Luonnollisesti tahtoivat he samalla vilahdukselta nähdä nuorta, kaunista kreiviä. Agneksen kaksinainen asema talossa, palvelustyttönä kreivin poissa ollessa ja arvokkaana vieraana hänen läsnäollessaan, kävi ennen pitkää vallan sietämättömäksi niin hyvin hänelle itselleen, kuin mrs Plummerillekin. Eräänä iltana riensi hän päästyään vapaaksi päivän huolista norjalaisen ystävättärensä Dina Nilsenin luo. Hän oli erään työväen piireissä hyvin tunnetun Daniel Nilsenin tytär. Nilsen oli aina valmis esiintymään työväen puolesta, ja oli terävän puhetapansa tähden pelätty sekä työväen joukossa että konttoorissa. Hän työskenteli sillä rautatierakennuksella, missä Plummer oli yhtenä tirehtöörinä. Dina työskenteli lumppujen lajittelijana eräässä paperitehtaassa. Agnes tapasi perheen illallispöydän ääreen kerääntyneenä pienessä, sievässä kodissa etelä-Minneapoliksessa.

— Ettekö vielä ole tullut tämän pitemmälle? — sanoi Agnes astuessaan kynnyksen yli.

— Isä tuli niin myöhään työstä tänään; eräs veturin pyörä oli rikkoutunut, sanoi Dina. — Mutta otahan tuoli ja istu!

Isä, joka oli jokseenkin kuuro, ei kuullut mitä sanottiin. Hän nyökkäsi vaan Agnekselle ja osoitti tuolia.

— Noh, mitä uutta kapitaalimaailmasta? — kysyi hän Agneksen istuttua. — Kuinka monta tuhatta isäntäsi on peijannut farmareilta viime viikon ajalla.

Ja Daniel Nilsen nauroi niin, että valkoiset hampaat loistivat.

— Anna kapitalistien olla rauhassa syödessäsi, isä, sanoi poika, kaunis, kuusitoistavuotias nuorukainen, joka oli punastunut Agneksen huoneeseen astuessa.

— Isä on aivan kuin härkä, joka tahtoo puskea nähdessään punaista, sanoi Dina kaataessaan kahvia kuppeihin. — Niin pian kuin joku seikka muistuttaa häntä jostain kapitalistista, on hän kuin tuli ja leimaus. Ja nyt sinä Agnes olet tullut hänelle sellaiseksi ärsyttäjäksi senjälkeen kun tulit Plummerille.

— Vai niin, sitten sinusta täytyy tulla yksi lisää, Dina, vastasi Agnes. — Tulen juuri pyytämään sinua ottamaan minun palveluspaikkani.

— Muutatteko, neiti Agnes, kysyi poika kiihkeästi.

— Minä olen saanut virkaylennyksen, vastasi Agnes leikillisesti. — Minusta tulee nyt isoinen musiikinopettajatar Minneapolikseen.

Ja Agnes kertoi, mitä oli tapahtunut.

— Jahah, se Frank mielistelee sinua niin, sanoi Dina. — Pidätkö sinä hänestä?

— Hän on iloinen ja ystävällinen, vastasi Agnes tynnosti, muutoin hän lienee samanlainen, kuin muutkin Minneapoliksen keikarit.

Poika punastui taas ja teroitti korviansa. Agnes oli ollut hänen leikkitoverinsa ja hyvä enkelinsä vanhassa kotimaassa, missä he olivat olleet naapurukset. Nyt oli hän rakastunut häneen korviaan myöten kaikessa hiljaisuudessa. Ei hän ajatellutkaan koskaan saavansa häntä omakseen; siinä suhteessa oli Agnes siksi paljo häntä korkeammalla ja sitä paitsi oli hän vanhempikin. Mutta hän piti häntä kaiken naisellisen kauneuden ja rakastettavaisuuden ihannekuvana.

— Ja tiedätkö mitä minä olen tämänpäivän sanomalehdissä nähnyt, Dina, sanoi Agnes ja levitti erään sanomalehden polvilleen. Katsohan!... "Se tunnettu norjalainen laulajatar, neiti Agnes Pryts aikoo asettua asumaan Minneapolikseen antaakseen laulun ja pianonsoiton opetusta. Se oli hän, joka hämmästytti vieraat Plummerin suurissa pidoissa. Hän asuu mr ja mrs Plummerin luona". Mitäs tästä sanot?

— Ja tuon on Frank tehnyt kysymättä neuvoa sinulta?

— Aivan omin lupinsa. Hän on luvannut hankkia minulle oppilaita.

— Hän on rakastunut sinuun, Agnes, sanoi Dina hymyillen.

— No niin, olkoon hän nyt rakastunut tahi ei, kaikissa tapauksissa saat sinä ottaa minun paikkani. Olethan jo kyllästynyt tehtaan työhön. Lieneekin kauheata seisoa päivät pääksytysten tuossa

vastenmielisessä hajussa ja pidellä vanhoja rääsyjä. Kolme dollaria viikossa on koko hyvä palkka, ja he ovat sangen kelvollisia ihmisiä.

Dina mietti.

— Se riippuu siitä, mitä isä sanoo, vastasi hän viimein.

— Mitä te nyt supatatte? — sanoi Daniel Nilsen, joka tälläväläin oli jauhanut hienoksi pihvinsä vahvojen leukojensa välissä.

— Agnes kysyy, tahtoisinko minä ottaa hänen paikkansa Plummerilla, huusi Dina isänsä korvaan.

Daniel Nilsen pani pois kahvelin.

— Plummerilla? — sanoi hän ja hänen sieramensa laajenivat ikäänkuin hän olisi vainunnut kapitalistia.

Dina sai luvan huutaa koko historian hänen korvaansa.

— Minä luulisin sen tekevän minulle hyvää, isä. On kovin vaikeaa seisoa aamusta iltaan tehtaassa, sanoi Dina lopuksi.

Isä heitti sanomatonta rakkautta uhkuvan katseen tyttärensä ja lausui:

— Tiedätkö, Dina, että se mies on ryöstänyt kuulon minulta?

— Ei, nyt sinä et ole oikeudenmukainen, isä, keskeytti Dina. — Eihän hän voi auttaa sitä, että työsi on raskasta ja vaivaloista.

— Hm... hm! — mumisi Daniel.

— Ja työskentelethän edelleenkin hänen palveluksessaan. Eihän tuo liene minulle pahempaa, kuin sinullekaan, väitti Dina.

— Taitaa niin olla, sanoi Daniel. — Mutta voitko joka päivä, kuten ennenkin, tulla kotiin laittamaan minulle illallisen?

— Toivon voivani, vastasi Dina.

— Ilta-askareista pääset puoli seitsemältä. Voithan pidättää itsellesi oikeuden päästä silloin kotiin hetkiseksi, sanoi Agnes. — Kerro heille, miten asia on.

Muori saa, kuten tähänkin asti tulla sytyttämään tulen ja panemaan perunat pataan, minä ostan tullessani pihvin, aivan kuin nytkin. Kaikkihan jää aivan entiselleen, isä, sanoi Dina.

— Ja kun minä sitten saan paikan konttoorissa, niin työskentelemme kaikki Plummerin palveluksessa. Silloin tulee siitä Plummer & C:o, puuttui puheeseen poika, Arne.

— Niin, ja kun sitten Agnes ja Frank lyöttäytyvät yhteen, sanoi Dina piloillaan — niin...

— Älä puhu tyhmyyksiä, Dina, keskeytti Agnes. — En menisi Frank Plummerin vaimoksi koskaan, en, eikä hänkään minusta välittäne.

Arnen silmät loistivat, mutta hän oli vaiti.

Ennenkuin Agnes lähti, sovittiin siitä, että Dina ottaisi hänen paikkansa Plummerilla ja saapuisi sinne jo seuraavana aamuna.

Agnes muutti äitinsä luo, ja päätettiin, että äiti lakkaisi ottamasta ruokavieraita heti, kun Agneksen opetustunnit rupeaisivat menestymään.

Kun he eräänä päivänä istuivat kahden vierashuoneessaan, soi etehisen kello. Äiti meni avaamaan, sillä Agnes ei voinut jättää työtänsä. Ulkopuolella seiso i mies, joka siihen määrään muistutti "tramp'ia" [amerikalaisen kiertävän sällin, maantiemittarin nimitys], että rouva Pryts joutui kiusaukseen vetää oven kiinni juuri hänen nenänsä edessä. Hänen vaatteensa olivat kuluneet, mutta hyvin harjatut. Päässä oli hänellä silkkihattu, jonka alta pisti esiin juopon pöhöttyneet kasvat.

— Minä en tule kerjäämään, rouva Pryts, enkä myöskään tahdo millään tavalla tunkeilla sanoi mies. — Mutta minä olen tuntenut miehene vanhassa kotimaassa. Otaksun nimittäin, että minulla on kunnia puhutella rouva Prytsiä?

Rouva Pryts katseli hämmästyneenä, tuntematta häntä, sekä avasi puoleksi sulkemansa oven.

— Näen, että sallitte minun astua sisään... tuhannet kiitokset!...

Minä en vaivaa teitä kauan läsnäolollani.

Ja mies astui sisään. Rouva Pryts avasi vierashuoneen oven. Agnes nousi äkkiä nähtyään porstuassa tuon oudon haamun.

— Tyttäreni Agnes... herra... niin, miksi minä nyt nimitän teitä?

— Nimeni on Linner. Olen tehnyt monta vuoristomatkaa miehenne kanssa ja syönyt monta ateriaa pöydässänne vanhoina hyvinä aikoina.

— Ette suinkaan liene se iloinen, kiharatukkainen nuorukainen, jota meillä oli tapana kutsua "salamaksi?"

— Kyllä, se olen, vastasi Linner kumartaen. — Kiharainen tukka, se on osaksi jälellä vielä, mutta iloisuus... no niin, elköömme huoliko tulla sentimentaaliseksi.

— Minä en olisi tuntenut teitä.

— Enkä minäkään teitä, rouva Pryts. Silloin olitte nuortea ja iloinen; nauroitte ja lauloitte aamusta iltaan, olitte aina valmis pilaan ja huvituksiin... no niin, aika muuttaa paljon! Mutta kun te kannatte harmaita hiuksianne ja kalpeita kasvojanne kunnialla todistaen kärsimyksistä ja taistelusta nurjaa kohtaloa vastaan, käyn minä ympäri kuni elävä todistus omasta alennuksestani. Vaivaako teitä neiti Agnes, että istun niin lähellä? En tahtoisi sokaista teitä ympäröivää ilmaa paloviinahöyryllä.

— Ei ollenkaan, vastasi Agnes, kun Linner veti tuolinsa ulommaksi hänestä.

— Mitä toimitte nykyään, herra Linner? — kysyi rouva Pryts.

— Mitäkö toimin? Hm...

Linner naurahti. Hän istui hetkisen pää painuksissa.

— Oletteko kuullut, kuinka karhua opetetaan tanssimaan? — kysyi hän vihdoin katsoen ylös.

— Emme.

— Kuumennetaan metallilevy ja ajetaan karhu sille sekä soitetaan samalla iloista säveltä posetiivilla. Karhun kypäloitä polttaa eikä se voi olla sekuntiakaan paikallaan, vaan hyppii ja tanssii tuskissaan. Ja iloista säveltä soitetaan ja koe uudistetaan, kunnes karhu on oppinut. Ja joka kerran, kun se sitten kuulee sävelen, nousee se tahdottomasti takajaloilleen ja tanssii, ikäänkuin se tuntisi levyn polttavan jalkojansa. Minä olen tuollainen karhu; posetiivia väännetään ja karhu tanssii.

Agnes katseli häntä levottomasti, mutta rouva Pryts sanoi hiljaa:

— En ymmärrä teitä?

— Minua ilahuttaa, että ette ymmärrä, vastasi Linner. — Minä olen toisin sanoen ilveilijä, vehkeilijä eli miksi tahtoisitte sitä nimittää, eräässä sellaisessa paikassa, mihin ei teidän eikä tyttärenne pitä mennä.

— Mutta ettekö voi saada jotain muuta tointa?

— Myöhäistä, rouva Pryts... myöhäistä!... Ei kelpaa enää. Täytyy juoda pysyäkseen hengissä. Jos minä lakkaan, tulen juoppohulluksi ja kuolen. Mutta... puhelkaamme hiukan menneistä ajoista, rouva Pryts!

— Niin, minä muistan, että teillä oli tapana ottaa osaa mieheni kalastusmatkoihin kesäisin.

— Aivan niin, ne kalastusmatkat, ne olivat ihanoita, ja teidän miehellenne oli aina oivallinen eväslaukku mukanaan. Te olitte hyvä emäntä, rouva Pryts. Niin, konsulin virkistysjuoma se teki alun. Mutta älkäämme nyt antautuko sellaisiin surullisiin mietiskelyihin... Silloin minä olin nuori ja uljas, olisin voinut voittaa kokonaisen maailman. Onhan minullakin ollut loisto-aikani, rouva Pryts. Olin arvossa pidetty ja kunnioitettu; minulla olisi voinut olla kotikin, jos ei se onnetoin...

— Mikä teidät vei harhateille, kysyi rouva Pryts avosydämisesti.

— Tapa ennen kaikkia, rouva Pryts. Toimeni — asianajotoimi — tuotti alinomaa mielenliikutuksia. Ajoin suuria asioita, missä olivat tuhannet kysymyksessä, jopa henki ja kunniakin. Semmoisina hetkinä tarvitsin minä jotain kiihoittavaa ylläpitääkseni rohkeutta ja työvoimaa. Ja sitten se valtiollisen puhujan

kiertävä elämä! Istutaan ravintolassa, juodaan ja puhutaan politiikasta ja kiihoitetaan toisiaan... Ja vihdoinkin tulee pahin kaikista...

— Mitä se on?

— Eräs nuori tyttö, joka oli antanut minulle luottamuksensa, se viatoin, puhdassydäminen tyttö olisi tullut pelastajakseni, mutta yht'äkkiä hän kuoli — sydänhalvaukseen. En saanut rauhaa yöllä enkä päivällä. Minun täytyi juoda, juoda, juoda, ja niin... niin se kävi. Elämä on kovaa, rouva Pryts ja kuitenkin... kuitenkin on se enimmäkseen oma symme.

Linner antoi päänsä vaipua. Sitten hän nousi äkkiä.

— Pyydän anteeksi, että olen viivyttänyt teitä näin kauan, sanoi hän. — Olen niin usein ajatellut tulla katsomaan teitä, vaan en ole uskaltanut. Kartan mielelläni kunnan ihmisiä, mutta tällä kertaa tuli mieliteko liian voimakkaaksi... Missään tapauksessa en vaivaa teitä enää.

— Ja minä aijoin juuri pyytää teitä käymään väliin tervehtimässä meitä, sanoi rouva Pryts.

Linner katsoi ihmetellen häntä.

— Tarkoitatteko todellakin mitä sanotte, rouva eli onko se vaan tavallista kohteliaisuutta. Ettekö todellakaan pidä vastenmielisenä minun seuraani?

Kyyneleet tulivat rouva Prytsin silmiin.

— Näen kyyneliä silmissänne, rouva Pryts, huudahti Linner. — Kiitos niistä! Saan siis joskus tulla? Koetan sovittaa tuloni silloin, kun ei ole vieraita, kuten nytkin. Ette tiedä, kuinka onnelliseksi olette tehneet minut tänään... Kunniallisia ihmisiä, jotka eivät halveksi minua... voi! Koetan pitää huolen, ett'en tule juovuksissa. Kiitos tästä hetkestä! Jumala teitä siunatkoon!

Kumartaen poistui Linner ovesta.

— Tiedätkö äiti, hän oli kauhea, sanoi Agnes hänen mentyään.

— Niin, hän oli kauhea, sanoi äiti katsoen hänen jälkeensä ikkunasta, kun hän arastellen hiipi pitkin seinä. — Konsulin virkistysjuoma, se oli alku, mutisi hän. — Mies raukka! Jos voimme tehdä jotain hänen hyväkseen, Agnes, niin sitä emme saa laiminlyödä. Se on meidän velvollisuutemme.

VIII.

Muutamia päiviä kului Plummerilla ilossa ja humussa. Ajeluretkiä pantiin toimeen Fort Snellingiin ja Minnekakaan, höyrylaivamatkoja Minnetonkaan, ja kutsuja saapui niin paljon että enemmän kuin puolet täytyi hyljätä. Kreivi oli itse rakastettavaisuus, ja koko Plummerin perhe oli ihastunut häneen. Itse Plummer sai mielestään hallita ja vallita häntä aivan liian vähän, mutta hän ei uskaltanut kovin usein kutsua häntä "paratiisiin", sillä hänen vaimonsa piti tarkasti silmällä kreivin pienintäkin liikettä ja toisinaan koetti sovittaa niin, että hän jäi kahdenkesken Fannyn kanssa. Kreivi oli aivan kuin kummirakko. Hän sopi kaikenlaisiin olosuhteisiin. Hän osasi etsiä kaikkien heikot puolet ja tiesi asettua itse aina sen mukaan. Hän tutki klassillista kirjallisuutta Plummerin kanssa kirjastohuoneessa, keskusteli piikahuolista rouva Plummerin kanssa, istuskeli jasmini- ja ruusutarhoissa Fannyn kanssa ja syventyi Minneapolisin mysterioihin Frankin seurassa. Kaikki olivat Plummerin kanssa yksimielisiä siitä, että hän oli peijakkaan hauska mies.

Charles Bradford älysi kyllä mrs Plummerin ja Fannyn liehakoimisen. Mutta hän ei ollut selvillä siitä, koskiko se vaan hänen kreivinarvoansa, vai hänen persoonaansa. Tekisikö hän nyt tuon epätoivoisen hyökkäyksen saavuttaakseen onnen, sillä ennen pitkää tulisi hänen salaisuutensa paljastetuksi, sanomalehti-urkkija pitäisi siitä kyllä huolen. Jos hänen onnistuisi sitoa Fannyn itseensä ja kihlaus tulisi julaistuksi, ennenkun salaisuus tulisi päivän valoon, voisi hän sillä keinoin saada jotain turvaa. Herra Plummer ja hänen vaimonsa tekisivät luonnollisesti kaiken voitavansa vaiantaakseen huhuja ja pelastaakseen tytärtään kaikenmoisilta paljastuksilta. Ja jospa nyt Fanny todellakin rakasti häntä! Mahdollisesti voisi sovinto joskus aikaa myöten tulla, jos hän nyt todellakin saisi pyydystetyksi tuon kultalinnun, joka päällepäätteeksi oli vielä kauniskin. Ikäänkuin unessa kangasteli hänelle toiminimi Plummer & Bradford. Tällaiset ajatukset pyörivät sekaisin sir Charleksen aivoissa, kun hän illalla makasi sängyssään ja mietiskeli päivän tapahtumia.

Eräänä päivänä sanoi mr Plummer päivällispöydässä:

— Tänäpäni tuli konttooriin sähkösanoma, joka oli osoitettu Sir Charles Bradfordille "*in care of*" Plummer & Company. Tunnetko jonkun sellaisen henkilön Frank? Lähetin sen takaisin päällekirjoituksella: vastaanottaja tuntematon.

Kreivi ei voinut sille mitään, että heikko puna kohosi hänen poskilleen. Oli selvää, että sähkösanoma oli hänen herraltaan, oikealta kreiviltä. Jos hän ei perisi sitä, voisi hänen käydä hullusti; kreivihän voi saapua sinne päätä pahkaa.

— Minun täytyy saada se sähkösanoma, sanoi hän naurahtaen. Minä olin Chicagossa aivan onneton nimeni takia, jota yankeet eivät koskaan osanneet lausua. Silloin ehdotti eräs ystäväni, että minä ottaisin nimekseni Charles Bradford, ja minä teinkin sen, luonnollisesti pilan päiten. Otaksuttavasti se on hän, joka tahtoo jatkaa ilveilemistä.

Charles sai sähkösanomansa. Se oli kirjoitettu ranskaksi ja kuului:

"Mitä hullutuksia ne ovat, joista sanomalehdet kertovat? Pikaista selitystä vaaditaan.

Eugéne Ducroix".

Hän vetäytyi huoneeseensa muka kirjoittaakseen muutamia kirjeitä. Nyt oli koston enkeli lähellä. Mitä hän nyt tekisi? Hänen täytyi kertoa kreiville kaikki alusta loppuun sekä koettaa lyödä leikkiä koko asia, vaikka se luuvaloinen, tuima jukopää ei ymmärtänytkään leikkiä. Hän koettaisi kaikin voimin estää häntä tulemasta Minneapolikseen ja kysyisi missä kaupungissa hän kohtaisi hänet. Ehkä onnettomuus on vielä vältettävissä. Mutta jos kreivi tulisi, ei olisi muuta keinoa, kuin pako. Ja Fanny? Hänen täytyi heti uskaltaa ottaa ratkaiseva askel, jos hän ylimalkaan ollenkaan tahtoi ryhtyä asiaan. Samana iltana sattui hän jäämään kahden kesken Fannyn kanssa arkihuoneeseen.

Hän oli tavallista hiljaisempi, ja Fanny huomasi sen.

— Olette niin miettiväinen tänä iltana, herra kreivi, sanoi hän.

— Olen ehkä pakoitettu matkustamaan muutaman päivän perästä, ja se on minusta niin ikävää, vastasi Charles.

— Matkustaa?... Aijotteko matkustaa? — huudahti Fanny kasvoillaan kauhun ilme. Ja hänen silmänsä täydyivät kyynelillä. Hänen täytyi kääntyä pois salatakseen niitä kreiviltä.

— Niin... oletteko pahoillanne siitä?

— Me toivoimme saavamme pitää teidät täällä muutamia viikkoja, vastasi Fanny koettaen hillitä itseänsä. — Olemme nyt jo niin tottuneet teidän seuraanne.

— Minäkin olen ehtinyt jo tottua olemaan täällä, vastasi Charles. — En ole koskaan nauttinut niin paljoa ystävyyttä ja vierasvaraisuutta. Pelkään vaan että olen ollut täällä jo liian kauan.

— Kuinka niin?

— Niin, minä pelkään, että sydämeni ei enää ole vapaa. Olen ollut liian paljon teidän seurassanne, miss Fanny.

Fanny ei vastannut, katsoi vaan kysyvästi häneen.

— Olen toisinaan kysellyt itseltäni, voisiko amerikalainen viihtyä vieraassa maassa ja uusissa olosuhteissa... mutta se kai olisi liian suuren uhrautuvaisuuden vaatimista.

— Olisiko huolista vapaa elämä kauniissa seudussa sijaitsevassa kreivillisessä linnassa, sivistyneiden ihmisten seurassa uhrausta? Niitä on kylliksi sellaisia, jotka pitäisivät sitä elämänsä suurimpana onnena, vastasi Fanny.

Charles katseli häntä.

— Te siis valitseisitte linnan ja kreivinarvon, miss Fanny, mutta ette miestä itseänsä? — kysyi hän.

Fannyn silmät täydyivät taas kyynelillä ja hänen, täytyi kätkeä kasvonsa käsiinsä.

— Minä pidän teistä, kuolisin ikävästä, jos olisitte poissa, nyyhkytti hän.

Charles tarttui hänen käteensä ja suuteli sitä.

— Ja jos kreiviä ei linnoineen ja kaikkine ihanuuksineen olisi olemassakaan, ja minä olisin vaan köyhä mies, Charles Bradford, voisitteko sittenkin rakastaa minua?

— Voisin kyllä, vastasi Fanny loistavin silmin.

— Tahdotteko todistukseksi siitä kutsua minua Charles-nimellä? Se kuuluu suustanne paljoa luonnollisemmalta, kuin Eugene.

— Mielelläni, vastasi Fanny.

— Muistakaa, mitä olette luvannut! Saattaa tapahtua, että minä joskus muistutan teitä siitä. Olkaa uskollinen, Fanny neiti!

Hän kumartui ikäänkuin katsoakseen häntä silmiin, kun he samassa kuulivat lähestyviä askeleita.

Charles hiipi ulos, ja samassa mrs Plummer purjehti ovesta huoneeseen. Fanny istui liikkumatonna tuijottaen eteensä kyyneltyneillä silmillään, ja selittämätön onnellisuus loisti hänen kasvoistaan. Mrs Plummer katseli häntä hämmästyneenä.

— Mitä nyt, lapseni? Onko jotain tapahtunut?

Fanny nyökkäsi hymyillen.

— Onko hän kosinut?

Fanny hymyili ja nyökkäsi taas. Mrs Plummerille se oli yllätys. Hän vaipui tuolille ja hapuili hajuvesipulloa kuitenkin löytämättä. Sitten nousi hän koko majesteettillisuudessaan, levitti äidillisen sylinsä ja huudahti teatraalisesti.

— Kreivinna Fanny Ducroix! Tule syliini!

Pari päivää kului hiljaisessa onnellisuudessa. Vanhemmat olivat kaikessa hiljaisuudessa antaneet siunauksensa. Fanny kävi ympäri loistaen, kuni päivän säde, ja mrs Plummer oli pakahtua ylpeydestä. Silloin tuli kuin salama taivaalta, toinen sähkösanoma. Sekin oli osoitettu Charles Bradfordille ja kuului:

"Tulen huomenna puolenpäivän aikaan. Tulkaa vastaan depotille!

Eugéne Ducroix".

Hän siis tulee todellakin. Ennen huomista puolipäivää täytyisi Charleksen olla poissa ja silloin hajoaisi hänen rakentamansa ilmalinna. Hän järjesti kaikessa hiljaisuudessa matkatavaransa, ja selitti Plummerin perheelle, että sähkösanoma pakotti hänen matkustamaan seuraavana aamuna. Hän ei voinut varmaan sanoa, kuinka pian palaisi. Iltapäivällä oli hän mr Plummerin konttoorissa ja valitteli, että hänen odottamansa rahälähetys ei ollut tullutkaan ja kysyi voisiko hänen tuleva appensa lainata hänelle viisisataa puntaa siksi aikaa. Plummer ojensi hänelle hymyillen pankkiosoituksen ja Charles Bradford nosti viivyttelämättä rahat pankista. Seuraavana aamuna ajoi hän nelivaljakolla depotille yhtä komeasti, kuin hän oli tullutkin. Fanny itki ja liehutti nenäliinaansa, ja... kreivi Charles Bradford oli kadonnut.

Sitä suurempi oli hämmästyksensä, kun saman päivän iltapuolella etehisen kello soi ja palvelija toi käyntikortin, missä seiso:

Comte Eugéne Ducroix.

Fanny syöksähti ylös huudahtaen hämmästyksensä ja aikoi juuri rientää häntä vastaan, kun hän äkkiä tuli ajatelleeksi, että hänhän oli matkustanut eikä hän sitäpaitsi muutoinkaan ilmoittautuisi niin juhlallisesti. Mutta mitä tämä oli? Plummer ja hänen vaimonsa tuijottivat hämillään toisiinsa, kun Frank kumartaen avasi oven eräälle vanhemmanpuoleiselle herralle, jonka rinta oli täynnä tähtiä.

— Herra Plummer, jollen erehdy? — kysäsi kreivi, kun Plummer edelleenkin seiso liikkumatonna, kuin suolapatsas — ja mrs Plummer? — Minä olen kreivi Ducroix.

— Hän ei ole kotona... matkusti tänä aamuna, vastasi Plummer lyhyesti, ikäänkuin se olisi tehnyt hänen engelskansa ymmärrettävämmäksi.

— En ymmärrä pahaksi onneksi — engelskaa, sanoi kreivi. — Eikö herrasväki puhu ranskaa? Sen mukaan kuin olen kuullut, on neiti ollut kerran vieraisilla äitini luona.

Fanny seiso, kuin lattiaan naulattuna. Jos hän ei olisi ollut sellaisessa jännityksessä, olisi hän

varmaan kaatunut ja kirkaissut. Mutta nyt hänen täytyi koettaa ranskankielen taitoansa.

— Isä sanoo, että kreivi on matkustanut, sopersi hän hiljaa.

Vieras naurahti ivallisesti.

— Se on luultavasti minun tulkkini mr Bradford, jota te kunnioitatte sillä nimityksellä, alkoi hän taas. — Minä olen kuullut, että te olette olleet ystävällisiä hänelle ja että te olette panneet kokoon pienen pilanäytelmän täällä. Tulin juuri etsimään häntä, sillä minä olin kutsunut hänen depootille ottamaan vastaan minua. Äkkiä kuului kiljahdus ja Fanny vaipui sohvalle ehtimättä edes tulkita kreivin sanoja. Syntyi hirvuinen hälinä hänen virvoittamisestaan. Plummer ei tiennyt, mitä tehdä. Hän seiso i ja helisteli rahoja taskussaan, mutta sitten hän tuumi, että olisi kai sitä jotain sanottava, ja hän mylvi, ikäänkuin vieras olisi ollut kuuro.

— Joo, kreivi on varmasti ollut täällä, hän oli peijakkaan hauska mies ja me olemme pitäneet aika hauskaa, syöneet, juoneet ja käyneet vieraisilla. Voitte tavata hänen täällä noin kahdeksan päivän perästä, luulen. Olette varmaan hänen serkkunsa, koska teillä on yhtäläinen nimi.

Kreivi seiso i siinä ivallisesti hymyillen ja kuunteli kärsivällisesti mr Plummerin sanatulvaa, sekä odotti, että joku olisi tarjonnut hänelle tuolin.

— Minulla ei ole kunnia ymmärtää ainoatakaan sanaa puheestanne, sanoi hän ranskaksi — mutta minä luulen, että läsnäoloni häiritsee. — Hän silmäsi Fannyä, joka pyörtyneenä makasi sohvalla. — Otaksun, että tulkkini on karannut vieden mukanaan melkoisen rahasumman, *money* — lisäsi hän engelskaksi.

— Niin, *money*, sitä meillä on kyllä täällä lännessä, vastasi Plummer iloisesti kuullessaan mielisanansa. — *Money* se on joka maailmaa hallitsee.

Ranskalainen poistui kumartaen ja Plummer saattoi häntä ovelle.

— Pistäytykää katsomassa, kun aikaa on, sanoi hän.

— Mikäs merkillinen otus se oli, puheli Plummer palattuaan huoneeseen. Oliko sekin joku kreivi? Kuinka monta kreiviä me saamme tänne Minneapolikseen? Ei, kyllä se ensimmäinen sitten oli parempi.

Mrs Plummer kääntyi hurjistuneena mieheensä.

— Mitä sinä siinä seisot ja lörpöttelet, kun sinun pitäisi juosta hakemaan lääkäriä? Etkö näe, että Fanny on kuolemaisillaan?

Fanny kuuli sen ja nousi äkkiä ylös.

— Antakaa olla lääkärin hakematta! — huudahti hän ja syöksyi portaita ylös Charleksen huoneeseen. Hän sulki oven saadakseen olla yksin, heittäytyi sohvalle ja purskahti hillittömään itkuun. Jotakuinkin siitä toinnuttuaan, huomasi hän kirjeen, joka oli pistetty erään hänen pöydälle asettamansa ruusuvihon sisään. Se oli osoitettu hänelle ja kuului:

"Rakas Fanny!

"Kun tätä luet, on luultavasti jo kaikki huomattu, ja minun täytyy sinun silmissäsi olla petturi ja hylky. Mutta ennenkuin tuomitset, kuule, mitä minulla on sanottavaa." (Ja nyt seurasi pitkä selitys siitä, miten hän vastoin tahtoansa oli joutunut siihen asemaan, ja miten hän sitte oli pakoitettu aina pitemmälle, kunnes oli mahdotonta korjata erehdystä). "Nyt toivon että ymmärrät, mitä tarkoitin kysyessäni, pitäisitkö minusta sittenkin, vaikka minulla ei olisikaan kreivin arvoa linnoineen ja muine ihanuuksilleen, sekä pyytäessäni sinua kutsumaan minua Charlieksi. Älä luule minua miksikään tavalliseksi petturiksi. Olen arvossapidetyn, keskisäätyyn kuuluvan perheen jäsen Lontoosta. Olen ollut konttoristina siellä, ja kreivi Ducroix pyysi minua tulkikseen Amerikkaan. Osaan nimittäin ranskankieltä. Luonnollisesti annan sinulle lupauksesi takaisin, koska nyt ehkä halveksit minua liian syvästi voidaksesi enää ajatella minua. Sano isällesi, ettei hänen tarvitse luulla minun pitävän niitä rahoja, jotka hän minulle ystävällisesti lainasi. Ne maksetaan rehellisesti niin pian, kun sen kykenen tekemään. Tarvitsin ne päästäkseni ajoissa pois tieltä. Minua vaivaa ajatus että olen kevytmielisyydelläni tuottanut häpeää ja surua teille kaikille, sillä vaikka aloinkin leikin piloillani, tartuin lopulta kuitenkin siihen ystävällisyyden ja vierasvaraisuuden verkkoon, jonka ympärilleni virititte. Olen aina säilyttävä teidät kiitollisessa muistossa. Ehkä voin joskus palkita hyvyytenne. Ala halveksi minua rakas Fanny!

Sinun katuva i n

Fanny rutisti luettuaan kirjeen käsissänsä. — Voi Charlie, Charlie, miksi teit tämän, huudahti hän. Ja hän heittäytyi taas itkien sohvalle.

— Kaikki naureskelivat nyt Plummerilaisille. Sanomalehti-urkkijat olivat olleet West-Hotellissa ja kyselleet asiaa todelliselta kreiviltä. Laajasanaaisia selontekoja oli luettavana sanomalehdissä, ja ne, jotka eivät olleet mukana Plummerin kutsuissa, saivat nyt tilaisuuden kostaa. Ne, jotka olivat olleet juhlissa ja sitten käyneet vieraisilla Plummerilla sekä sitten kutsuneet "kreiviä" luokseen, olivat hyvin noloina, etenkin se gentlemanni, joka oli pitänyt ranskalaisen juhlapuheen. Mutta toiset riemuitsivat. Pienempi-osaiset olivat mielissään, kun miljoonamiehiä näin nolattiin. Plummer oli kironnut ja raivonnut. Hänen täytyi mukautua siihen, että hänen toverinsa alinomaa kyselivät, kuinka kreivi voi, ja oliko hän taas saanut jonkun uuden näytteen Ranskasta. Hänen hyvä tuulensa voitti kuitenkin lopulta vihan, ja hän ihaili kaikessa hiljaisuudessa Charles Bradfordia, joka oli ollut niin "peijakkaan *smart*." Pahimmin oli Fannyn laita. Hän häpesi näyttäytyä kadullakin. Hän kieltäytyi aivan jyrkästi lähtemästä tervehdyskäynnille todellisen kreivin luo, jota hän melkein vihasi. Niin sai Plummer vielä kerran ottaa "hätäankkurin" palvelukseensa mennessään vierailulle West-Hotelliin. Se oli äärettömän vastenmielistä, ja Plummer olisi mielellään maksanut aika summan, jos olisi sillä keinolla päässyt kaikesta, mutta se ei nyt auttanut. Juhlia ja huvimatkoja ei hän nyt voinut järjestää se olisi näyttänyt hassunkuriselta. Hän meni sentähden yksinkertaisesti tervehdyskäynnille vaimoineen, joka oli nyt pudonnut kreivillisestä korkeudestaan. Mutta kun he menivät West-Hotelliin ja lähettivät nimikorttinsa, saivat he sen vastauksen, että kreivi voi pahoin eikä ottanut vastaan. Tämähän oli ilmeinen loukkaus. Kotimatalla sadatteli mr Plummer tuota kirottua ylimystä luuvaloisine säärineen, joka ei ollut kelvollinen antamaan kättäkään kunnialliselle yankeelle. Hän toivoi nyt päässeensä kaikista ranskalaisista kreiveistä... Mutta se Charlie, se oli sentään peijakkaan hauska mies, ja riivatun "smart" hän oli ollut.

IX.

Agnes oli alkanut opetustuntinsa, ja ne menestyivät hyvin. Se hyöty oli kuitenkin sen väärennetyn kreivin käynnistä ollut. Agnes miellytti kaikkia kauneudellaan ja vaatimattomuudellaan, samalla kuin hän hoiti opetustointansa säännöllisesti ja hyvin. Frank kävi aina väliin katsomassa. Hän oli aina reipas ja iloinen. Eräänä päivänä sanoi hän, että hän rupeaisi itse opettelemaan soittoa Agneksen johdolla, mutta tämä löi kaikki leikiksi.

— Ei, se on täyttä totta, sanoi hän. — Mutta te saatte luvan kiiruhtaa, sillä minulla ei ole aikaa istua ja soittaa skaaloja koko ikääni.

— Se on vaan teidän päähänpistojanne. Teillä ei ole kuitenkaan kärsivällisyyttä harjoitella.

— Ei, olette oikeassa. Mutta ettekö voisi opettaa jotain ilman harjoitusta? — esimerkiksi linkuttamaan jonkun valssin, vaihteluksi Fanny-siskon surkeille sävelille.

— Ei siihen en minä ryhdy. Sen voi tehdä joku humbugimestari.

— Ahaa, nyt te rupeatte tulemaan ylpeäksi! Ajatelkaas, jos minäkin sentään valitseisin jotain liikuttavaa. Ettekö voisi opettaa minulle jonkun rakkausveisun.

— Aijotteko ruveta laulamaan rakkauslauluja.

— Tietysti! Minä aijon vuodattaa kuulle suruni siitä, että te olette minulle niin kylmä.

— Ettekö koskaan voi olla puhumatta pilaa?

— Pilaa? Kun minä puhun vakavasti, sanotte te sen olevan pilaa, mutta enhän minä sille voi mitään.

— Eihän siinä ole mitään järkeä.

— Siinäkö, että pidän teistä? Te olette todellakin kovin vaatimatoin.

— Ette te minusta pidä, mr Plummer.

— Mr Plummer! Se kuuluu niin sietämättömän viralliselta. Miksette voi sanoa Frank. Olemmehan siksi tuttuja.

— Kiitos! Sanon mieluummin mr Plummer.

Frank alkoi vihellellä.

— Te olette varmaan kotoisin jääpuikkojen maasta. Ovatko kaikki teidän nuoret tytöt noin tunteettomia. — Agnes hymyili.

— Luulin teidän hiljattain sanoneen, että minä lauloin tunteellisesti?

— Se onkin totta. Mutta... niin, en tiedä mitä se on,... mutta te olette niin peijakkaan juhlallinen... te pidätte itsenne aina niin ulohtaalla.

— Nuorten tyttöjen täytyy olla varovaisia, etenkin vieraassa maassa.

— Teistä ei siis ole ollenkaan houkuttelevaa tulla mrs Plummeriksi? Rahaahan on meillä kyllä, jotta voisitte saada mitä tahtoisitte, ja meillä voisi olla aika hauskaa yhdessä, vai mitä te tuumitte.

— Ajattelen, että on kaikissa tapauksissa parasta odottaa ja antaa vielä ajan kulu.

— Odottaa? Minkätähden?

— Sentähden, ett'en minä pidä teistä sillä tavalla, ja sentähden, että te itse voisitte jonkun ajan kuluttua katua, sekä sentähden, että vanhempanne lienevät sitä vastaan.

— Herra Jess', miten omantunnontarkka te olette, miss Agnes. Tarkoitatte kai, että meidän pitäisi olla niinkuin sisar ja veli, kuten romaaneissa sanotaan.

— Niin, miks'ei, jos se teitä miellyttää.

— Mutta sitten teidän täytyykin kutsua minua Frankiksi ja minä sanon teitä Agnekseksi. Luulen sitäpaitsi, että minä olen jo ennen niin tehnyt.

— Minä koetan.

— Ja minä saan kai joskus tirkistää teidän neitokammioonne, vaikk'ette tahdokaan minulle soittoa opettaa.

— Olette aina tervetullut. Olen mielelläni ystävänne.

— Tuhannet kiitokset siitä suosionosotuksesta! Frank kumarsi. Mutta sehän on totta, minähän en ole näyttänyt teille vielä tätä kaunista kapinetta, jonka tänään ostin — hän veti taskustaan kuusipiippuisen revolverin. — Eikö se ole korea?

— Käytättekö te revolveria koristuksena? Aina te keikaroitte jollakin.

— Koristuksena? Ei, siitä voi totisesti olla hyötyäkin, vastasi Frank. — Kun minä joskus väsyn kosiskelemiseen — jos te nimittäin edelleenkin olette tuommoinen jääkappale — niin puh!... yksi latinki ohimoon, ja Frank Plummeria ei ole enää olemassa.

— Hyi, pilanteko sellaisista asioista on ilkeää, sanoi Agnes vakavasti.

— Niin, siksipä onkin parasta, että ajoissa suostutte kuhertelevan kyyhkysen pyyntöön, sanoi Frank. — Ja nyt täytyy minun sulkeutua suosioonne, neiti Jääpuikko!

— Niinkö teidän piti puhutella minua? — kysyi Agnes hymyillen.

— Ei, se on totta. Hyvästi Agnes-sisko!

— Hyvästi veli Frank! — huusi Agnes hänen jälkeensä, mutta se kuului hänestä itsestäänkin niin hullunkuriselta, että hänen täytyi sille nauraa.

Samassa hyökkäsi Frank takaisin.

— Ei, mutta somaltapa se kuuluikin, huudahti hän tarttuen molemmin käsin hänen käteensä. — Jos ette olisi näyttänyt niin peijakkaan ylpeältä, olisin suudellut teitä yht'äkkiä.

— No, muistatte kai, että teidän on pysyttävä ulohtaalla.

Frank huokasi syvään ja poistui.

Agnes oli yksin. Oliko hän tehnyt oikein sysätessään hänet näin ilman muuta luotaan? Tulisihan koko perheen tulevaisuus turvatuksi, jos hän sitoisi itsensä sellaiseen omaisuuteen. Omaisuus, niin, se juuri

oli oikea sana, sillä ihmistä ei hän ajatellut. Hän pani käden sydämelleen; se löi tyynesti ja tasaisesti. Ei, hän ei rakastanut häntä. Hänen kanssaan oli kylläkin hauska puhella, mutta hänen vaimokseen hän ei tahtonut tulla. Niitä oli tarpeeksi, jotka möivät itsensä rahasta. Hän ei tahtonut lisätä niiden lukua.

Ja hän alkoi tyynesti seuraavan opetustunnin, varmana siitä, että hän oli menetellyt oikein.

Frank meni suoraa tietä kotiin, missä hän tapasi äitinsä pukeutumassa lähteäkseen vieraisille. Hän tahtoi päästä heti selville siitä, oliko vanhemmilla todellakin jotain vastaansanomista siinä asiassa, ja hän kävi suoraan asiaan.

— Mitä sanoisit, äiti, jos minä menisin naimisiin Agneksen kanssa? — kysyi hän.

— Agneksen, minkä Agneksen?

— Tunneemmeko sitten useampia sen nimisiä? Luonnollisesti hänen, joka oli meillä.

— Palvelustytön? — sanoi mrs Plummer ivallisesti.

— Kuulehan, äiti, älä lässöttele joutavia siinä! — sanoi Frank hävyttömästi. — Tiedät vallan hyvin, ett'ei hän enää ole mikään palvelustyttö, ja sitäpaitsi...

— Sitäpaitsi?

— Sitäpaitsi tiedät sinä, mikä itse olet ollut, ja isähän on ollut kovin yksinkertainen ihminen.

— Minun täytyy hävetä sinua, Frank, tahdothan omassa kodissamme halventaa meitä entisyytemme tähden. Me, isäsi ja minä olemme rehellisellä työllä kohottaneet perheen arvoa, ja nyt sinä tahdot kevytmielisyydelläsi sen hävittää. Sinun pitäisi hävetä!

— Jahah, meidän on pyrittävä kunnian kukkuloille, äiti, puuttui Frank puheeseen. — No niin, sittenhän se oli vallan luonnollista, että Fanny etsi itselleen ranskalaista kreiviä.

— Älä puhu enää siitä! Se on tuottanut äidillesi harmaita hiuksia, huudahti mrs Plummer vihastuneena. — Olemme saaneet kärsiä siitä tarpeeksi.

— Mutta mitä sinulla sitten on Agnesta vastaan?

— Hän on skandinaivialainen ja siinä on syytä tarpeeksi.

— Eivätkö skandinaivialaiset sitten ole yhtä hyviä ihmisiä, kuin muutkin?...

— Jaha, niinkö luulet? — keskeytti mrs Plummer. — Tulevathan ne tänne suurissa joukoissa ja täyttävät depootit niin, että kunnan ihmiset tuskin saavat jalan sijaa. Heidän vaatteensa, heidän ruoka-arkkunsu haisevat pahalta, ja he laahaavat mukanaan likaisia kakaroita. Nehän lakaisevat kadut, puhdistavat lokaviemärit ja tekevät kaiken karkeamman työn, ne täyttävät kapakat ja vankilat. Ja sellaisia henkilöitä tahtoisit sinä vetää perheeseemme.

Frank oli tullut aivan tulipunaiseksi vihasta.

— Riittää jo, äiti! — huudahti hän koettaen kaikin voimin pysyä tyynenä. — Puhu sellaista, jota ymmärrät äläkä sekaannu muuhun! Isällä ja minulla on ollut skandinaivialaisia työmiehiä sekä myllyssä että muualla; eikä meillä ole koskaan ollut parempaa eikä kelmollisempaa väkeä. Ja luonnollisesti niitäkin on monenlaisia. Jos ottaisit köyhän amerikalaisen työmiehen ja sanoisit: "katso, tällainen on amerikalainen kansallisuus!" Eikö se olisi suuri vääryys? Jos et olisi äitini, olisin vastannut sinulle aivan toisella tavalla.

Frank lähti katkeroittuneena ja löi menessään oven kiinni. Mutta mrs Plummer nousi ylpeästi vaunuunsa ja ajoi vierailuille.

Rouva Pryts hämmästyti kovin nähdessään asuntonsa ulkopuolella pysähtyvän komean vaunun ja siitä astuvan ulos silkkiin puetun naisen, livre-pukuisen neekerikuskin pidellessä ohjaksia. Hän meni itse avaamaan, sekä tunki samassa tulijan Agneksen entiseksi emännäksi. Rouva Pryts oli ollut Plummerin talossa, vaikka hänet oli aina osoitettu kyökkiin Agneksen luo. Mrs Plummer oli tavattoman jäykkä ja arvokas.

— Otaksun, että olette rouva Pryts, sanoi hän, vaikka hän vallan hyvin tunki hänet.

— Kyllä, ja te olette mrs Plummer; olenhan käynyt teillä, vastasi rouva Pryts ja avasi arkihuoneen oven.

Agnes ja hänen äitinsä olivat vuokranneet kaksi huonetta ja keittiön eräässä rauhallisessa ja kauniissa

kaupunginosassa. Toinen huoneista oli heidän yhteisenä makuukammionansa ja toinen — arkihuone — oli hyvin iso ja aistikkaasti sisustettu. Suuri valokuvajäljennös Rafaelin madonnasta riippui seinällä. Mrs Plummerin silmät sattuivat heti siihen ja saadakseen sopivaa puheenainetta kysyi hän:

— Onko tuo jonkun teidän sukulaisenne muotokuva, Mrs Pryts?

Rouva Pryts ei voinut olla naurahtamatta vastatessaan:

— Ei, sehän on madonna.

— Madonna? Mrs Madonna? Asuuko hän täällä Minneapoliksessa?

— Ei, ei, se on neitsyt Maria Jesus lapsen kanssa.

— Vai niin. Hänen olisi pitänyt panna enempi vaatetta lapsen päälle. Luuletteko sen olevan otetun luonnon mukaan?

— Ei, se on jäljennös eräästä taulusta, vastasi rouva Pryts, jonka oli vaikea pysyä vakavana.

— Teillä on aika sievää täällä, rouva Pryts, alkoi taas Mrs Plummer.

— Kyllä, me olemmekin hyvin tyytyväisiä, vastasi rouva Pryts.

— Niin, niin, siellä vanhassa maassa ette liene tottuneet kunnollisiin huoneisiin.

— Niinkö luulette? Sellaista kotia, kuin siellä, en saane enää koskaan, vastasi rouva Pryts surumielisesti. — Me olemme aikoinamme nähneet parempiakin päiviä, Mrs Plummer.

— Mutta minä luulin ihmisten teidän kotiseudullanne asuvan pienissä maakuopissa.

— Puhutaan niin paljon juttuja ulkomaalaisista, Mrs Plummer.

— Jaha, teillä on todellakin lasiruuduilla varustetut akkunat ja oikeat rakennukset? Olen aina luullut Norjaa joksikin hirveäksi maaksi, joka on täynnä jäätä, vuoria ja karhuja, sanoi rouva Plummer.

— Jos pääsisitte sinne joskus kesänaikaan, niin aivan varmaan tahtoisitte jäädä sinne ainiaaksi, sillä kauniimpaa maata ette löydä, vastasi rouva Pryts.

— Sepä on ihmeellistä, sanoi rouva Plummer. — Minä olen kyllä huomannut, että sieltä tulee reipasta väkeä. Melkein koko Minneapoliksen palvelusväkikin on teikäläisiä.

— Onhan täällä hyvin paljon meidän maamiehiämme. Ai, mutta minähän olen kokonaan unohtanut kiittää Agneksen puolesta!

— Ei mitään kiittämistä. Sehän on ollut poikani, joka on tehnyt hänelle muutamia pieniä palveluksia.

— Niin, hän on ollut hyvin ystävällinen hänelle.

— Siitä minun juuri piti puhua kanssanne, rouva Pryts, sanoi rouva Plummer oikaisten itseänsä. — Hän on viime aikoina osoittanut tyttärelle jonkunlaista huomaavaisuutta. Mutta nyt on vaikea tietää, kuinka sillä iällä käy... Minä toivoisin, ett'ette millään tavalla antaisi aiheita...

— Minä en ole kuullut mitään koko asiasta, Mrs Plummer.

— Se ilahuttaa minua. Frank on kuitenkin viime aikoina alkanut näyttää arveluttavia oireita ja nähkääs... minä en nyt usko hänen ryhtyvän alentamaan perheen arvoa avioliitollansa.

— Minä olen aivan yhtä mieltä kuin tekin, Mrs Plummer, vastasi rouva Pryts tyynesti — ja luulen, että Agneksen suhteen voitte olla huoleti. Hänen kasvatuksensa on ollut sitä laatua, että hän on teidän poikaanne paljon etevämpi niin yleissivistykseen, kuin tietoihinkin nähden, ja minun luullakseni sellainen avioliitto, jossa vaimo on miestä korkeammalla sivistysasteella, ei voi olla onnellinen.

Mrs Plummer aivan ällistyi. Hänhän oli juuri tarkoittanut päinvastaista.

— Niin, katsokaas, Frank voi milloin hyvänsä saada vaimon kaupungin rikkaimpien ja arvokkaimpien perheiden tyttäristä. Sentähden ei hänen minun mielestäni tarvitse alentua ottamaan puolisoa vieraasta kansallisuudesta.

— Minä olen teidän kanssanne täydellisesti yhtä mieltä siitä, että on niin paljon, kuin mahdollista pysyttävä omassa kansallisuudessa. Maku ja elämän käsitys ovat aivan erilaiset niillä, jotka lapsuudestaan saakka eivät ole kasvaneet samassa maassa. Toivon, että Agnes, jos hän joskus menee

naimisiin, pysyisi omassa kansallisuudessaan.

— Otaksun siis saavani teistä tukea, mrs Pryts, sanoi mrs Plummer. — Minua ilahuttaa, että pääasiassa olemme yksimielisiä. Koettakaa niin paljon kuin mahdollista pitää tyttärtänne erillään minun pojastani. Ja nyt hyvästi; olen iloinen, että tulin tuttavuuteenne. Ja polviaan lyykistäen poistui mrs Plummer.

X.

Fanny Plummer hämmästytti saadessaan eräänä iltana kirjeen. Ovikello soi ja eräs omituisen näköinen mies kysyi hyvällä englannin kielellä, oliko se Plummerin talo. Saatuaan siihen myöntävän vastauksen, kysyi hän, oliko se, jota hän puhutteli, miss Fanny Plummer, ja kun hän tähänkin kysymykseen sai myöntävän vastauksen, veti hän taskustaan esille kirjeen ja ojensi sen hänelle. Miehellä oli tavattoman tumma iho, kauniit, säännölliset kasvopiirteet ja villit ruskeat intiaanin silmät. Tukka riippui alas hartioille, ja sitä peitti leveälierinen, kultanauhalla ympäröity harmaa hattu. Muuten oli hänellä aivan tavallinen, sivistyneen ihmisen puku. Kokonaisuudessaan oli hän niiden puoskarien näköinen, jotka nimittävät itseään intiaanilääkäreiksi, ja jotka katujen kulmissa pitävät esitelmiä ja myyvät laastaria ja lääkkeitä, joiden pitäisi parantaa kaikki taudit.

Annettuaan kirjeen, kysyi hän mr Plummeria, jonka kanssa hän tahtoi puhua. Kun mr Plummer oli juuri mennyt ruoalle, käskettiin hänen mennä "paratiisiin" odottamaan. Mutta Fanny riensi huoneeseensa, sillä hän aavisti, mistä kirje oli. Hänen mielestään käsiala oli samanlaista, kuin siinä kirjeessä, jonka hän löysi Charles Bradfordin huoneesta. Ja se olikin häneltä ja kuului:

"Rakas Fanny!

Minä uskallan vieläkin kutsua sinua näin, vaikka en tiedä vihaatko, vai rakastatko minua. Osoittaakseni kuinka rajattomasti luotan sinuun ja hyvään sydämeesi, jätän itseni sinun käsiisi. Ilmaisen sinulle piilopaikkani. Sinä voit nyt yhdellä sanalla saattaa minut poliisin käsiin, jos sinä ja perheesi tahdotte kostaa minulle. Oleskelen pohjois-Wisconsinissa ja työskentelen eräässä isäni entisessä sahausmaalla, millä hän on pannut perustuksen rikkauksilleen. Niin pian, kun olen ansainnut niin paljon, kuin isältäsi lainasin, lähetän heti rahat hänelle. Viihtyisin täällä hyvin, jos vaan tietäisin, kuinka te kaikki voitte, mitä vanhempasi ajattelevat siitä valitettavasta tapauksesta, ja mitä sinä minusta ajattelet. Jos saisin elää siinä toivossa, että annatte minulle anteeksi, olisin onnellinen. Onko se todellinen kreivi etsinyt minua? Minulla ei ole hänelle mitään velkaa. Hän käyttää korkeata asemaansa vaan piinatakseen minua. Olen iloinen, että olen päässyt hänen kynsistään. Mutta teitä vastaan hyvät, unhottumattomat ystäväni, olen rikkonut, enkä saa rauhaa ennen, kun olette antaneet minulle anteeksi. En voi oikein kirjoittaa ennen, kun sen tiedän enkä uskalla kirjoittaa niin, kuin sydämeni kärkeä. Jos muistuttaisin sinulle sitä onnellista hetkeä, jona tunnustit rakastavasi minua, pelkään, että repisit kirjeeni kappaleiksi ja ajatteleisit, että olen hävyttömän olento maan päällä. Siksi en uskallakaan puhua mitään rakkaudestani, joka on aivan yhtä tulinen, kuin sinä onnen päivänä, jolloin Charles Bradford teki uskaliaan yrityksensä. Jos tahdot kirjoittaa minulle muutamia sanoja, niin lähetä tämän kirjeen tuojan mukana. Hän on eräs *half-breed*, hän työskentelee samassa sahausmaalla, kuin minäkin. Hän sanoo tuntevansa mr Plummerin ja matkustavansa Minneapolikseen puhellakseen hänen kanssaan erästä liikeyrityksestä. Ei ole viisasta luottaa postiin, sillä se voi johtaa minun jälilleni. Suurimmalla jännityksellä odotan vastausta, tulkoon se joko tulevaisuuden toivojeni kuolemantuomiona tahi onnen aamusarastuksena.

Sinulle kuolemaan saakka uskollinen
Charles Bradford."

Fanny purskahti itkuun ja suuteli kerran toisensa perästä kirjettä. Vanhat muistot, katkerat ja suloiset, heräsivät eloon moninkertaisella voimalla. Millaista oli elämä ollut senjälkeen, kun hän matkusti? Paljaita erehdyksiä, nöyryyksiä ja tuskia. Hänellä ei ollut enää mitään tekemistä Minneapoliksessa. Jospa hän pääsisikin pois sieltä. Hän rakasti Charles Bradfordia huolimatta niistä nöyryyksistä joita oli saanut hänen tähtensä kärsiä, rakasti moninkerroin enemmän nähtyään todellisen kreivin. Kuinka mieletöntä olikaan ollut hänen ulkomaalaisten ihanuuksien haaveksimisensa! Charles oli kunniallinen englantilainen, hän puhui hänen äidinkieltänsä, ja hän tulisi uutteralla työllä luomaan itsellensä tulevaisuuden. Sehän oli vankempi perustus, kuin tyhjä kreivinarvo. Ja miten

rakastettava Charles oli ollut! Kuinka reipas, iloinen ja kohtelias! Hän olisi todellakin sopinut kreiviksi paremmin, kuin hänen herransa. Hän luottaisi häneen, hän odottaisi häntä, hän tahtoi tulla hänen omakseen vanhempien vastaväitteistä huolimatta. Hän istuutui ja ryhtyi kirjoittamaan vastausta hänelle, mutta hän ei löytänyt mieleisiään sanoja, ja hän repi kirjeen toisensa perästä kappaleiksi. Hän oli lähettänyt sanomaan, ettei hän voi oikein hyvin, eikä tahdo illallista. Mutta yht'äkkiä tuli hän ajatelleeksi, että kirjeen tuoja oli jo mahdollisesti lähtenyt. Hän syöksyi alas portaita ja asettui "paratiisiin" vievän oven taa. Ei, jumalan kiitos, sieltä kuului hänen äänensä. Se oli tyyni ja varma, mutta hänen isänsä puhui kiivaasti ja käveli edestakaisin lattialla. He puhuivat hänelle tuntematonta kieltä. —

Vieras oli odottanut kauan "paratiisissa", ennenkuin mr Plummer suvaitsi näyttäytyä. Hän näytti äkäiseltä astuessaan sisään; varmaankin joku kerjäläinen. Vieras nousi seisomaan. He katselivat toisiaan pitkän aikaa. Lopullisesti sanoi vieras intiaanien kielellä:

— Hyvää iltaa, isä! Terveisiä äidiltä! Mr Plummer säpsähti, tarttui molemmin käsin pöydän reunaan ja tuijotti vieraaseen.

— Et suinkaan liene George Washington? — kuiskasi hän. — Sen nimen oli hän antanut pojalleen, sillä hän oli syntynyt Washingtonin syntymäpäivänä.

— Olen kyllä, vastasi poika tyynesti. — Luulit kai, että äiti ja minä olimme kuolleet ja kuopatut, mutta me elämme molemmat.

Plummer katseli pelokkaana ympärilleen saadakseen selville, että he todellakin olivat kahden kesken, ja sanoi kuiskaten:

— Mitä tahdot? On parasta, että puhumme intiaanikieltä.

— Tahtoisin tietää mitä isäni aikoo tehdä minun hyväkseni.

— Sinun hyväksesi? Oletthan suuri ja väkevä, voit auttaa itse itseäsi, niin on isäsi tehnyt.

— Luulit kai tehneesi kylliksi, kun ajoit äitini ja minut jylhään metsään varustettuasi meidät muutamilla sadoilla dollareilla. Mutta minä en olekaan suotta mr Plummerin poika, olen oppinut antamaan arvoa rahalle.

— Mitä tahdot?

— Siitä sahasta, jonka ennen omistit Wisconsinissa on nyt puoli myytävänä, se on sinun ostettava minulle.

— Oletpa todella hyvin vaatimatoin. Puoli sahalaitosta tällaisena aikana, jolloin kellään ei ole rahaa.

— Muussa tapauksessa saat luvan vakuuttaa minulle perinnöstä yhtä suuren osan, kuin veljeni ja sisarenikin saavat.

— Jaha, eikö enempää, keskeytti mr Plummer ivallisesti.

— Ei, se riittää, vastasi poika järkähtämättömän tyynesti.

— Mutta minä sanon sinulle, ettet koskaan sitä saa. Luulet voivasi kääriä minut vaikka sormesi ympärille siitä syystä, että sattumalta olet minun poikani. Voinhan minä sen yksinkertaisesti kieltää, sanoi mr Plummer tulistuneena.

— Siihen on Wisconsinissa tarpeeksi todistajia, väitti poika.

— Ja mitä aiot tehdä siinä tapauksessa, että minä kieltäydyn täyttämästä häpeämätöntä pyyntöäsi? Aiotko alkaa oikeudenkäynnin?

— En aluksi, vastasi poika. Mutta minä jään tänne, istun pöytään teidän kanssanne ja kerron kaikille ihmisille ja ilmoitan sanomalehdille, että mr Plummerilla on toinen vaimo Wisconsinissa, sekä ettei hän ole ollut turhan tarkka hakeakseen laillista avioeroa.

Mr Plummer käveli edestakaisin, kuten haavoitettu leijona häkissään. Hän sieppasi erään pöydällä olevan paperin ja repi sen pieniksi paloiksi.

— Sinä olet oikea perkele, mutisi hän.

Georg Washington ei antanut peloitella itseään. Hän istui tyynesti tuolillaan ja otti käteensä sanomalehden, jota hän oli lukenut mr Plummeria odotellessaan. Isä seisahtui hänen eteensä.

Oikeastaan oli tuo poika kaunis mies.

— Georg, minä ostan sinulle sen sahan, sanoi hän.

— Koko sahanako? — kysyi poika.

— Niin, kaikki, jatkoi Plummer, mutta sillä ehdolla, että sitten olemme kuitit. Se on paljoa enemmän, kuin sinun perintö-osasi.

— Hyvä!

— Ja sitten sinä et enää koskaan tule Minneapolikseen.

— Sitä minä en lupaa. Minä tulen, kun minua haluttaa ja kun te tarvitsette minua.

— Kun me tarvitsemme sinua, niin, mutta ei silloin, kun sinä tarvitset meitä. Tule silloin, kun me lähetämme hakemaan sinua, mutta älä ennen.

— Koetan tehdä niin, mutta en lupaa mitään... Ja milloin päätämme sahan oston?

— Huomenna yhdentoista aikaan konttoorissani. Tässä on nimikorttini. Ravintolassa saat tietää, missä konttoori on. On paras, että menet sinne yöksi, sillä jos jäisit tänne, herättäisi se epäilystä. Minä maksan ravintolalaskusi, mutta sinun on pidettävä salassa syntyperäsi.

— Kyllä, kumminkin toistaiseksi.

Mr Plummer oli yht'äkkiä tullut odottamattoman myöntyväiseksi. Lopullisesti kyseli hän pojaltaan, kuinka hän ja äitinsä olivat voineet, ja he erosivat vihdoin parhaina ystävinä. George Washingtonin mentyä seisoivat mr Plummer hetkisen vaiti. Sitten pudisti hän päätään ja huoahhti.

— Kunhan nyt vaan ei tulisi useampia vaimoja ja lapsia vielä noilta Missisippimatkojen ajoilta. Se vaan vielä puuttuisi! Niin, niin, oikeastaan ei pitäisi koskaan mennä naimisiin.

Ja Plummer nousi mennäkseen paremman puoliskonsa luo.

XI.

Kun Georg Vashington aikoi lähteä, pysäytti Fanny hänet eteisessä. Hän oli istunut portailla ja odottanut.

— Matkustatteko suoraan Wisconsinin?

— Kyllä, miss Plummer.

— Milloin?

— Huomen aamulla.

Fanny vilkasi salaa ympärilleen.

— Voisitteko ottaa minut mukaanne? Intiaaniveli katsoi häntä ihmeissään; Fanny pani sormen huulilleen.

— Se on salaisuus. Matkustan sen miehen luo, jolta toitte kirjeen. Me olemme kihloissa.

— Ja vanhempanne?

— He eivät saa tietää mitään. Minä jätin heille kirjeen, josta selviää kaikki. Voinko luottaa teihin?

Veli nyökkäsi.

— Tulkaa Milwaukeeedepootille kello yhdeksän, sanoi hän, kumarsi ja meni.

Kun palvelustyttö seuraavana päivänä ilmoitti, ettei Fanny-neiti ollut huoneessaan, vaan, että siellä oli "isälle ja äidille" osoitettu kirje, syntyi siitä yleinen säikähdys. Mr Plummer asetti silmälasit nenälleen,

mutta mrs Plummer ei joutanut odottamaan siksi, kunnes se toimitus oli suoritettu, vaan avasi kirjeen ja luki:

"Teidän lukiessanne tätä olen minä jo kaukana täältä. Matkustan Charleksen luo, joka on ilmoittanut minulle olinpaikkansa. Minä rakastan häntä ja tahdon tulla hänen vaimokseen. En tule enää aikaan Minneapoliksessa. Antakaa minulle anteeksi ottamani askel! Kun kaikki on suoritettu, ilmoitan teille olinpaikkani. Rauhoittakoon teitä tieto, että minä olen täydellisesti tyyni, ja että minulla on suojaa matkalla. Olen miettinyt, mitä minun olisi tehtävä, mutta luulen, että tämä on paras menettelytapa. Älkää nyt sitä kovin murehtiko.

Tyttärenne
Fanny."

Mrs Plummer istui, kuin kivettyneenä ja odotti pyörtyvänsä, mutta se ei kuitenkaan tapahtunut.

— Kirottu tyttöletukka! — huudahti mr Plummer. — Luulen että pian koko joukko karkaa. Ettekö tekin, sinä ja Frank lähde?

— Kuka tietää? — vastasi Frank leikatessaan palan häränpaistista. Todellisuudessa hän ihaili sisarensa päättäväisyyttä, ja jos hän olisi voinut saada Agneksen mukaansa, olisi hän mielellään pannut toimeen pienen romantillisen ryöstöretken, tullakseen sitten takaisin vaimoineen saamaan vanhempien siunauksen, kuten tapahtuu romaaneissa ja New-Yorkissa.

— Tällainen häpeä... ja Fanny... tuo tyyni Fanny! — puhkesi mrs Plummer puhumaan. — Ja sellaisen henkilön kanssa!

— Mies on kyllä hyvä, sanoi mr Plummer. — Hän on hauska mies ja oikein *smart* ... "sitten ne söivät minut"... ha — ha — ha!...

Mr Plummer ei voinut olla nauramatta muistellessaan sitä iltaa, kun he kilpaa kertoivat juttuja "paratiisissa" ja yhdessä tutkivat Byronia.

— Sinä vaivasit kylläkin itseäsi, äiti, saadaksesi Charleksen tarttumaan onkeen, sanoi Frank, saaden yllykettä isän naurusta.

— Ei mitään nokkaviisauksia, Frank — keskeytti äiti. — Luulen todellakin, että olisit kyllä valmis murtamaan äitisi sydämen ja karkaamaan tuon norjalaisen tyttöletukan kanssa.

— Äiti, en kärsi, että sinä puhut Agneksesta tuolla tavalla, sanoi Frank ja iski kahvelin päällä pöytään. — Agnes on parempi, kuin sinä ja kaikki yankeenaiset yhteensä.

— Agnes? Norjalainen tyttöletukka? Mitä juttuja ne ovat, tarttui mr Plummer puheeseen heristäen korviansa.

— Niin, sinun on pidettävä vähän huolta Frankista, joka nyt on rakastunut meidän entiseen palvelustyttöömme, sanoi mrs Plummer tulipunaisena kasvoiltaan. — Se vaan puuttuisi, että hänkin jonakin kauniina päivänä katoaisi. Minä onneton, jolla on sellaisia lapsia!

Ja mrs Plummer pudisteli päätään ja koetti saada itkua alkuun, mutta hän ei voinut mielenliikutukseltaan.

— Mitä tämä kaikki merkitsee? — kysyi mr Plummer. — Oletko sinäkin rakastunut, Frank, ja aiotko karata?

— Minä pidän Agneksesta, satakielestä, jota me niin hävyttömästi kohtelimme pitkät ajat kuten palvelustyttöä, vastasi Frank.

— No, mutta miksi et mene naimisiin hänen kanssaan? — sanoi mr Plummer leikatessaan häränpaistia.

— Äitihän kääntää taivaan ja maan nurin sen asian takia, vastasi Frank ihmetellen isän myöntäväisyyttä.

— No, mutta mitä sinulla, muori, on häntä vastaan? Eikö hän ole terve ja reipas? Sehän on kylliksi.

Ja Plummer jatkoi syömistänsä.

— Minua kovin hämmästyttää, että sinä voit puhua tuolla tavalla, Plummer, huudahti hänen vaimonsa arvokkaasti. — Etkö todellakaan käsitä omaa asemaasi?

— Sinä et totisesti ollut perin hieno silloin, kun minä sinut otin, muoriseni, vastasi Plummer järkähtämättömän tyynesti.

— En, etkä sinäkään, vastasi hänen vaimonsa kiivaasti. — Mutta nyt me olemme hienoja, ja sitä emme saa unohtaa. On sentään mielestäni aivan liian karkeata, että Frankin ehdottomasti pitäisi ottaa siirtolaistyttö, joka sen lisäksi vielä on norjalainen, kun hänen tarvitsee vaan ojentaa kätensä saadakseen jonkun kaupungin rikkaimmista ja hienoimmista neitosista.

— No, mikset sinä sitte ota jotain niistä, jotka seurustelevat meillä, Lily Brown'ia eli Jessie Nettelman'ia eli... niin, paremminhan ne itse tunnet?

— Siksi, etten pidä heistä, isä. Kaikki ne ovat niin laihoja, kalpeita ja koreiluhaluksia, sekä täynnä pensioniviisautta, vastasi Frank.

Plummer siristeli tyytyväisenä silmiänsä pojalleen. Hän oli todellisuudessa samaa mieltä.

— Sinä voit aivan hyvin ottaa kenen tahdot, kunhan se vaan on terve ja reipas, kuten äiti.

— Kiitos, isä! Tiesinhän, että sinä olet järkevä; sinä olet aina niin hyvä, huudahti Frank iloisesti. — Mutta pahinta on, ett'ei hän huoli minusta.

— Se vielä puuttuisi, sanoi mrs Plummer. — Meidän kai pitäisi vielä pyydellä tuota skandinavialaista tyttötukkaa. Mutta sen minä sanon sinulle, Plummer, että jos sinä oletkin välinpitämätön lastesi parhaasta, niin en minä suinkaan ole, ja minä tulen kynsin hampain vastustamaan sitä avioliittoa. Hänen äitinsä on minun kanssani yhtä mieltä, hän ei luule heidän sopivan toisillensa. Olen itse puhellut hänen kanssaan.

— Ja minä sanon sinulle, äiti, että jos sinä vastustat minun onneani, kuten tähän asti, niin saat itse vastata seurauksista, keskeytti Frank kiivaasti.

Plummer karisteli kurkkuansa merkiksi siitä, että hän oli saanut tarpeeksi ja nousi pöydästä mennekseen konttooriin.

— Kas niin, Plummer, aiotko todellakin jättää minut yksin tämän onnettoman kirjeen kanssa? — huudahti mrs Plummer, — Mitä aijot tehdä? Et suinkaan antane asian mennä menoaan. Etkö voi kuulustella depooteilta, ehkä joku siellä olisi nähnyt hänet ja tietäisi mihin päin hän on matkustanut? Etkö voi käyttää poliisin apua?

— En — sitä en aijo tehdä, vastasi mr Plummer. — Emme huoli sillä asialla vaivata itseämme. Odotamme yksinkertaisesti, kunnes hän joutuu naimisiin, sillä sitä kai hän tahtoo, ja sitten kun hän ilmoittaa olinpaikkansa, kirjoitamme ja pyydämme heitä tulemaan kotiin. Sitten otamme Charlexen *business'iin*, ja sitten on kaikki hyvin. Nyt voit kertoa, että olemme lähettäneet Fannyn pienelle huvimatkalalle.

Ja Plummer vilkutti viekkaasti silmiään ja meni tiehensä.

Frank poistui myös, ja mrs Plummer istui yksinään majesteetillisuudessaan.

Mutta sen sijaan, että olisi antautunut epätoivoon, käski hän valjastaa hevoset ja lähti ajelemaan.

XII.

Frank oli ruvennut rentustelemaan. Hän oli usein öisin ulkona, ja väitettiin hänen kuleskelevan sangen siivottomissa paikoissa. Agneksen varma kielto sekä äidin valitusvirret suututtivat ja ärsyttivät häntä. Hän huomasi, että hänen täytyi luopua koko ajatuksesta, ja vasta sitten, kun hän oli sen päätöksen tehnyt, tuli hän kaikesta välinpitämättömäksi. Hän oli väliin tullut liian myöhään konttooriin, ja se oli isän mielestä liikaa. Silloin isä läksytti häntä aika tavalla ja sanoi, että hänen oli jätettävä sellaiset tyhmyydet. Hänen mielestään oli nuorella miehellä kylläkin oikeus huvitella hiukan, mutta se ei saanut tapahtua liikkeen kustannuksella.

Eräänä aamuna sattui Frank menemään ulos kyökin kautta, ja hän näki silloin palvelustytön, Dina Nilsenin seisovan pesupunkan vieressä. Hän hieroi niin, että saippuavaahto roiskui voimakkaiden käsivarsien ympäri. Ihmetellen seisahtui Frank ja tarkasteli hetkisen häntä, ollen muka hakevinaan jotain. Sellainen kaunis vartalo! Olkapäät olivat pyöreät ja häikäisevän valkoiset, lantiot voimakkaat, ja

selvästi huomasi, ettei kureliivi ollut saanut turmella hänen luonnonkaunista ja hyvin muodostunutta vartaloansa. Kasvot punoittivat kovasta työstä ja uhkuivat terveyttä. Hän ei ollut koskaan huomannut häntä niin kauniiksi. Hän ei ollut pitkä ja solakka, kuten Agnes, mutta täyteläinen ja hyvin muodostunut. Frank nautti niin kauan, kun mahdollista tästä näystä, ja kun hän vihdoinkin poistui, seurasi hänen kuvansa häntä niin, että hänen täytyi useampaan kertaan laskea jokaisen sarekkeen konttoorikirjoissa, kun ajatukset tahtoivat harhailla tuon kuvan ympärillä. Siitä päivästä saakka koetti Frank asettaa pyydyksiään Dina Nilsenin tielle.

Jonkun ajan perästä saapui kirje Fannyltä. Hänestä oli kuin olikin tullut mrs Bradford, ja hän tunsu itsensä sanomattoman onnelliseksi. Luonnollisesti sisälsi kirje rukouksia ja anteeksipyyntöjä, kuten tavallisesti sellaisissa tapauksissa. Mrs Plummer kirjoitti hänelle oikein tunteellisen kirjeen, missä hän lahjoitti tyttärelensä äidillisen siunauksensa, ja mr Plummer kirjoitti vävyllensä, että hän oli peijakkaan *smart*, ja että hän voi tulla Minneapolikseen, milloin vaan halutti, hän oli aina tervetullut. Kirjasto ja "paratiisi" odottivat häntä eikä mr Plummer suinkaan "söisi häntä". Charles Bradford lähetti iloisen, kiitollisuutta uhkuvan vastauksen. Hän ei kuitenkaan vielä tulisi Minneapolikseen, sillä hän ei tahtonut saattaa Fannyä ja itseään uteliaisuuden ja juorujen esineeksi.

Niin kului syksy hiljaa ja rauhallisesti. Köyhät nauttivat elämästä, kun heillä vielä oli työtä eikä tarvinnut palella. Rikkaiden elämä oli ikävää kaikesta ylellisyydestä huolimatta. He kävivät teaattereissa ja kuuntelivat esitelmiä sillävälän, kun perheen isä ahersi konttoorissaan saadakseen vielä muutamia tuhansia miljoonien selkään tälle vuodelle. Armeliaisuutta harrastavat naiset kiersivät listoinensa varustautuakseen talven tarpeilla. Ristiäisiä ja hautajaisia sattui vuoronperään. Paneteltiin toisiaan ja harrastettiin armeliaisuuden töitä; mässättiin ja tehtiin raittiustyötä, ja kaiken tämän tapahtuessa lähestyi joulu.

XIII.

Oli jouluaattoilta. Tuomari Ueland istui tapansa mukaan virkahuoneessaan raatihuoneella. Joku naputti ovelle. Hän odotti saavansa nähdä jonkun morsiusparin astuvan sisään saadakseen vahvistuksen avioliitolleen, mutta vakavan sulhasen ja punastuvan morsiamen sijaan näyttäytyi ovesta pöhistynyt, punanenäinen haamu.

— Saako tulla sisään, herra tuomari? — kysyi hän.

— Olkaa hyvä, vastasi Ueland.

— Nimeni on Linner. En tiedä oletteko kuullut nimeäni mainittavan.

— Kyllä, minulla on ollut kunnia... vastasi Ueland kohteliaasti.

— Se ei ole suuri kunnia, herra tuomari.

— Ettekö tahdo istua?

— Sallitteko todellakin, sanoi Linner istuutuen kunnioittavasti ulommaksi. — Te olette jalon isänne jalo poika. En tahdo sitäpaitsi vaivata teitä kauan. Tiedän, että seurani on vastenmielisiä kunnonihmisille.

— Voinko jollain tavalla palvella teitä? — kysyi Ueland vähäisen vaitiolon jälkeen.

— Palvella minua?... Ei... kyllä... Voitte tehdä minulle sen palveluksen, että sallitte minun istua täällä hetkisen. Katsokaas, herra tuomari, en tiedä muistanetteko, että nyt on joulunaatto. Täällä Amerikassa ei sitä juuri eroiteta toisista päivistä. Mutta käydessäni yksin kadulla ja miettiessäni päivän merkitystä, tuli minuun vastustamaton halu etsiä sivistyneitä kotimaalaisia, joille voisni avata sydämeni, ja jotka ymmärtäisivät päivän merkityksen. Silloin ajattelin: menen herra Uelandin luo. Olen aina kunnioittanut teitä, herra Ueland. Teidän nimenne on kuuluisimpia Norjan historiassa.

Ueland kääntyi kärsimättömästi tuolillaan ja katseli tilikirjaansa. Linner huomasi sen.

— Kirjoittakaa vaan, herra Ueland, älkää antako minun häiritä itseänne. Minä istun tässä ja puhelen itsekseni. Jouluilta... muistatteko sen siellä kotona?... Kirkon kellot julistavat joulurauhaa seudun yli... rauhaa, rauhaa... mutisi Linner huoaten. — Ja äänet hivelevät pehmeinä, kuin lumi, ja kirkossa

lauletaan Jesuslapsesta. He eivät oikein tiedä, mistä he laulavat, he ajattelevat pientä, seimessä makaavaa lasta, jonka päätä ympäröi valokehä, ja paimenet polvistuvat suudellen lapsen käsiä, ja ulkopuolella avautuu taivas, ja tuhansia enkelien päitä katselee alas laulaen: kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa ja rauha maassa! — Linner sulki silmänsä. — Se on kaunista, ihanaa, siinä on runollisuutta, joulussa.

— Niin, kotoisen joulun muistamme kaikki hyvin, vastasi tuomari lyhyesti.

— Onko teillä lapsia, herra Ueland?... — Jahah, yksi tytär. Ja kun te tänään menette kotiin, niin ojentaa hän hymyillen pieniä käsiänsä teitä kohden, ja se muistuttaa teille joulua ja Jesuslasta, ja te tunnette itsenne onnelliseksi. — Linner huokasi. — Teillä on ehkä joulukuusikin — jahah, joulukuusi lahjoineen ja sen ympäri tanssivine lapsineen, ja tuli räiskyy kamiinissa, ja kaikki ovat juhlapuvuissaan ja iloisia. Isä ja äiti katselevat ylpeydellä lapsilaumaansa, ja pöydät notkuvat ruokien ja juomien painosta, ja ulos on pistetty viljaljyhdde, jotta pikkulinnutkin voisivat viettää joulua.

Linner katseli lattiaan ja puheli aivan kuin itsekseen. Sitten kohotti hän katseensa tuomari Uelandiin, joka oli taas alkanut kirjoittaa. — Minäkin olen kerran ollut sellainen lapsi, herra Ueland. Minäkin olen tavoitellut joulutähteä ja tanssinut kuusen ympärillä, ja vanhempani ovat minua ylpeydellä katselleet. Nyt olen köyhä kotivarpunen, joka hyppii pakkasessa ja etsii jyväsiä. Te menette kotiin, missä rakas puoliso ja pieni, suloinen tyttö teitä hymyillen odottavat. Mutta minua ei kukaan odota. Minulle ei kukaan hymyile. Minä olen ulosajettu hyly, lumessa ja pakkasessa etsin edes muutamaa jyvystä löytämättä sitäkään. Olemme Amerikassa, ja täällä ei tiedetä mitään norjalaisesta joulusta. Sentähden pyydän teitä, herra Ueland, antakaa minullekin jotain jouluksi, vaikka ei muuta, niin edes olutlasi!

Ueland pisti käden taskuunsa ja otti sieltä dollarin. Kyyneleet tulivat Linnerin silmiin.

— Tätä en minä unhota. Te olette jalo, kuten arvelinkin. Tänä iltana juon lasin isänne muistoksi. Iloista joulua, herra Ueland!

Linner kumarsi ja meni takaperin ovesta ulos. Tultuaan ravintolaan, missä hän asui, huusi hän:

— Hei viinuri! Ryyppy ja lasi olutta minun huoneeseeni ja heti! Nyt Linner viettää joulua, nyt on rahaa.

Ja hän näytti tuomarilta saatua dollaria.

Viinuri nyökkäsi nauraen. — Teille on kirje huoneessanne, sanoi hän.

— Kirje? Minulle? Mitä tyhmyyksiä se on? — kysyi Linner ja kääntyi ympäri.

Siellä oli sittenkin kirje hänen pöydällään. Päällekirjoitus oli naisen käsialaa. Hän avasi sen ja luki:

"Herra Linner!

Kun otaksun, ettei teillä ole monta tuttavaa tässä kaupungissa, ja että mielellänne tahdotte viettää joulua norjalaiseen tapaan, pyydän teitä, paremman puutteessa, tulemaan luoksemme joulupuuroa syömään tänä iltana.

Vanha ystävättärenne
Vilhelmine Pryts."

Linner tuijotti kirjeeseen. Oliko tämä oikein totta? Oliko ihmisiä, jotka vielä tahtoivat olla hänen tuttaviaan,... jotka vielä pyysivät häntä pöytänsä? Mutta menisikö hän? Hänhän näytti inhoittavalta. Eikö hän häiritseisi heitä? Oli kuitenkin kovin houkuttelevaa päästä syömään joulupuuroa perheen piirissä... Hänen silmänsä sattuivat seinällä riippuvaan viuluun.

— Se saa antaa vastauksen puolestani, sanoi hän. — Se on niin minun kaltaiseni. Minun sisäinen ihmiseni laulaa ja valittaa, mutta äänikoppa on mennyt rikki, sinussa se, vanha ystävä, vielä on eheä.

Hän tarttui viuluun, silitteli sitä hyväillen ja alkoi soittaa: "Herramme Kristus meille nyt, on tänään tänne syntynyt". Hän soitti ja suuret kyynelkarpalot vierivät pitkin hänen poskiansa. Samassa kuului lasien kilinää ja viinuri toi sen mitä hän oli tilannut.

— Mitä tämä on? — huudahti Linner. — Uskallatko häiritä soittoani? Mitä minä tuolla roskalla teen? Pois!

— Tehän tilasitte, väitti viinuri.

— Niin, se oli silloin, mutta nyt minä olen henkien maailmassa. Vie pois se roju, sanon minä, eli lyön sääres poikki.

Viinuri otti tarjottimen ja lähti.

— Seis! — huusi Linner. — Sano isännälle, ett'en soita tänään kahvilassa.

— Mutta tänä iltanahan on liike kaikista suurin. — Hän ei suostu siihen.

— Luuletko minun pyytävän häneltä lupaa? Luuletko minua oljenkorreksi, jonka voi heittää, minne haluttaa? Luuletko asianajaja Linnerin istuvan ja mässäävän muutamien heittiöiden kanssa jouluiltana?... Tuo ryyppy näyttää sitäpaitsi hyvin houkuttelevalta. Kippis!

Ja Linner tyhjensi lasin yhdellä siemauksella.

— Tässä, ota jäännös tästä rahasta ja osta minulle kaunis kukkavihko... ruusuja ne pitää olla... ja odota! Mahtaisiko herrallasi olla *eau de Cologne* eli jotain muuta hyvän hajuista, jotta minä pääsisin tuosta kirostusta viinan hajusta? Pyydä hänen lainaamaan minulle vähän. Ja jos hän tahtoo pidättää, minun palkkani tältä illalta, niin tehköön sen. Tänä iltana asianajaja Linner syö joulupuuroa ja juo simaa.

Niin perusteellisesti, kuin sinä iltana, ei Linner ollut koskaan pukeutunut. Hän riisuutui kokonaan, pesi koko ruumiinsa saippualla, haki esille hienoimman paitansa sekä hankasi ainakin tunnin ajan likapilkkuja puvustaan. Sitten pesi hän lukemattomia kertoja suunsa *eau de Cognin* sekaisella vedellä sekä ripotti vaatteilleenkin hajuvettä. Kello kahdeksan lähti hän ruusuineen luvattuun maahan.

Jouluilta oli erittäin hauska. Paitsi Linneriä olivat saapuvilla vanhat ystävämme Daniel Nilsen ja hänen lapsensa Dina ja Arne. Daniel Nilsen saapui jotenkin myöhään, sillä luonnollisesti täytyi juuri sinä iltana sattua jotain ylityötä. Siksipä olikin hän tullessaan hiukan happaman näköinen, mutta kun häntä yhteisesti pyydettiin tänä iltana syömään kapitalistien sijasta riisiryynipuuroa, rupesi hän nauramaan ja tuli oikein juhlatuulelle. Pelattiin "lottoa" ja "gnav'ia" muutamien sinne kutsuttujen lasten kanssa, ja kun sitten oli virkistykseksi saatu simaa ja leivoksia ruvettiin leikkimään panttileikkiä. Arne tuomittiin suutelemaan Agnesta. Hän punastui, kuin koulutyttö, mutta Agnes sanoi ujustelematta: "tule vaan, Arne! Mehän olemme vanhoja ystäviä, sinä ja minä". Hän pani kätensä Arnen kaulalle ja suuteli häntä. Arne tuli niin ylenmäärin onnelliseksi, että hän sitten kun toti-vehkeet tuotiin sisään, tahtoi myös saada osansa ja lopuksi rupesi pitämään puheita. — Dina tuomittiin antamaan korvapuustin kauniimmalle, ja hän läjäytti häikäilemättä Linneriä poskelle. Rouva Pryts tuomittiin kultatuoliin, ja Daniel Nilsen kantoi tyttäreineen häntä käsillään ympäri huonetta Arnen, Linnerin ja lapsien eläköönhuutojen raikuessa. Daniel Nilsen tuomittiin laulamaan, ja hän päästeli muutamia ääniä, jotka hyvin paljon muistuttivat palotorven ääntä. Sitten oli Linnerin pidettävä puhe. Hän seisoi hetkisen pää kumarassa, sitten hän heitti sen taaksepäin, kiinnitti katseensa ylös johonkin näkymättömään.

— Me vietämme tänään juhlaa erään pienen lapsen kunniaksi, alkoi hän, — lapsen, jonka päätää ympäröi viattomuuden ja puhtauden sädekehä. Sen takaa hämöittää meille orjantappurakruunu ja Golgatan risti, jotka odottavat jokaista, ken täällä taistelee totuuden puolesta. Mutta tänään ne joutuvat varjoon, niiden enkelijoukkojen varjoon, jotka laulavat rauhaa maan yli. Ja sentähden, että tämä on lapsen juhla, olemme kaikki tänä iltana olleet lapsia. Me olemme leikkineet ja nauraneet, vaikka pohjalta on usein pyrkinyt itku esiin, ei surun tähden, vaan ilon, että taas kerran olemme saaneet olla lapsia. En tiedä, olenko koskaan ollut niin iloinen ja samalla kertaa niin surumielinen, aina siitä saakka, kun... no niin, se nyt ei kuulu tähän. Mutta tämä kaikki muistuttaa meille Norjaa ja joulua siellä. — Riisiryynipuuro, piparikakut, leivokset ja panttileikit — ne tuovat mukanaan, toisia muistoja, tuntuu kuin näkisi merestä kohoavan Norjan kukkuloineen, ihanine kesäoineen, humisevine honkineen, kulkusineen, kelkkamakineen ja säihkyvine revontulilleen. Ja näiden puitteiden sisästä näkyy sielumme silmään koti, isä, äiti, siskot, veikot, ja joukosta sukeltaa esiin omat lapsen kasvomme semmoisina, viattomuuden sädekehän ympäröiminä, kuin Jesuslapsenkin. Ei, minä en voi enää... suokaa anteeksi!... Antakaa minun viuluni, sen paremman osan minusta, tulkita tunteitani!

Kyöneleet tukahuttivat hänen äänensä, hän otti viulunsa ja alkoi soittaa jouluvirttä, jota hän huoneessaan oli soittanut. Alussa tulivat äänet heikkoina, väräjävinä, mutta vähitellen ne paisuivat yhä voimakkaammiksi, ja aivan tahdottomasti yhtyivät vieraat virteen. Sen loputtua alkoi tulla mitä ihmeellisimpiä mielikuvituksen luomia säveliä, toisinaan rajuja, uhkaavia, väliin lempeitä, itkeviä, väliin jonkun iloisen ailahduksen katkomia, kunnes lopulta sittenkin rauha ja elämänilo voittavat surun ja epätoivon, ja kaikki tämä päättyi mahtavaan voittovirteen: "Jumala omi linnamme".

Kuulijat istuivat kuin lumottuina, kauan aikaa vallitsi huoneessa kuolon hiljaisuus. Rouva Pryts uskalsi ensiksi hiljaisuutta häiritä.

— Tuhannet kiitokset! — sanoi hän ojentaen Linnerille kätensä. — En tiennyt, että te soittaisitte sillä tavalla.

— Minun sieluni se on joka soittaa eikä ruumis, sanoi hän. — Olen usein ajatellut, eikö se elämä, joka

näihin säveliin sisältyy, saa muodostua siiviksi, mitkä kantavat sieluni tuonne ylös sitten, kun minä kerran pääsen tästä kuluneesta kuoresta, jota ruumiiksi sanotaan.

— Soitto mahtaa olla erinomainen lohdutus teille! — sanoi rouva Pryts.

— Kyllä, kun saisi soittaa, mitä itse tahtoo, vastasi Linner. — Mutta kahvilassa minun täytyy soittaa Boccaccioa ja Pinaforea sekä mitä kurjimpia amerikalaisia tanssikappaleita. Toisinaan tuntuu minusta, kuin pitäisin huoneeseeni päästyä pyytää anteeksi viulultani, että olen sitä väärin käyttänyt. Mutta sekin on aikoinaan peloittanut minulta useimmat asiatuttavani.

— Kuinka niin?

— Niin, nähkääs, kun minä parempina päivinäni istuin konttoorissani eikä ollut mitään erityistä kiirettä, otin minä viuluni ja soittelin itselleni mielisäveltäjiäni Beethovenin ja Chopinin kappaleita. Kun minä siten sävelten siivillä liitelin yläilmoihin, tuli joku kurja visukinttu teettämään jotain sopimusta tahi tekemään selvää jostakin kapakkamellakasta, ja ne rupesivat heti selittelemään inhoittavia juttujansa kysymättä ollenkaan olinko minä huvitettu kuulemaan heitä tahi en. Minä ärjäsin heille, että he pitäisivät suunsa kiinni tahi puikkisivat hiiteen, ja ne ottivat tavallisesti viimeksi mainitun neuvon huomioon.

— Olipa se todella merkillinen tapa hankkia asiatuttavia, sanoi rouva Pryts nauraen.

— Lienette oikeassa, rouva Pryts, mutta mitä voin? En suinkaan voinut häväistä Beethovenia ja Chopinia muutamien kurjien dollarien tähden.

Daniel Nilsen, joka, kuten useimmat pohjoismaalaiset, oli hyvin musikaalinen, oli akkunan pielessä hiljaa keskustellut poikansa Arnen kanssa. Hän lähestyi Linneriä.

— Opetatteko soitantoa, herra Linner? — kysyi hän.

— En, vastasi Linner.

— Se oli vahinko, sillä minä olisin pyytänyt teitä antamaan Arnelle hiukan opetusta, jos ette olisi tahtonut kovin kallista maksua.

— Soittaako poikanne?

— Hän on yritelty soittaa viulua ja minä olen soittanut mukana huilulla, mutta minä rupean tulemaan jo niin kuuroksi, ett'ei siitä tahdo enää tulla mitään, sanoi Daniel.

Linner katseli Arnea, jonka kauniit silmät loistivat ihastuksesta puhetta kuunnellessaan.

— Näen, että hänellä on sielukin, eikä vaan sormet, sanoi Linner. — Lähettäkää hänet sunnuntaiaamupuolella luokseni, niin saamme pitää yhdessä jumalanpalvelusta. Ottakoon viulun mukaansa.

Daniel Nilsen katsoi poikaansa.

— Mitä sanot siitä, Arne. Arnen silmät loistivat.

— Minä tietysti tulen, koska herra Linner tahtoo olla hyvä...

— Mitään ei ole vielä päätetty, poikaseni, keskeytti Linner.

Rouva Pryts kysyi eikö Linner tahtoisi ottaa virkistystä ja viittasi toti-tarjotinta.

Linner pudisti päätään.

— Muistatte kai, mitä lupasin teille, rouva Pryts? Elkää asettako lasia janoisen huulille. Jos minä juon yhden lasin, olen hukassa. Kiitos! Tänä iltana juon vaan vettä, mutta huomena... Hän kohautti olkapäitään.

Kello oli lähemmä kaksitoista, kun seura hajosi. Linnerin kotiin tullessa suljettiin juuri kahvilaa. Viinuri kiersi oven lukkoon.

— Otatteko naukun, ennenkun menette levolle, herra Linner, huusi hän ja kaatoi lasiin. Minä tarjoan nyt, jouluiltana.

Linner seisautui ja katseli ympärillään olevia oluella tahrattuja pöytiä, epämiellyttäviä alastomien naisten kuvia seinällä sekä tunsi viskyn ja sikaarin hajua.

— Paratiisi on taas suljettu, mutisi hän. Langennut Aatami on jälleen ajettu ohdakkeiden ja orjantappurain sekaan. Maljasi viinuri!

Ja hän tyhjensi lasin sekä lähti huoneeseensa kasvoilla surullinen ilme.

XIV.

Sunnuntai-aamuna kymmenen tienoissa meni Arne viuluinensa Linnerin luo. Kun ei kukaan vastannut hänen kolkutukseensa, avasi hän varovasti oven. Linner makasi sängyssään sikeässä unessa. Arne seisoi hetkisen ovelta ja tarkasteli häntä. Hän näytti inhoittavalta. Suu paksuine, sinertäville huulineen oli auki, ja hän hengitti raskaasti. Kasvojen sinipunerva väri eroittautui jyrkästi valkoisesta päänaluksesta ja paksu vanukkeinen tukka riippui otsalle. Likainen paita, joka hänellä oli päällään, teki vaikutuksen vieläkin epämiellyttävämmäksi. Hänkö se todellakin oli soittanut niin kauniisti jouluiltana ja puhunut niin, että Arnen silmiin olivat kyneleet tulleet? Näytti kuin hän olisi aikonut maata koko aamupäivän. Arne kolahutti hiukan viululaatikkoaan. Silloin kohosi yht'äkkiä pää vuoteesta ja katseli ihmetellen ympärilleen.

— Jahah, tekö se olette nuori mies? — Sehän on totta, että meidän oli pidettävä jumalanpalvelusta yhdessä. Paljonko kello on?... Yli kymmenen. No niin, messu alkaa harvoin ennen puolta yhtätoista, niin että meillä on kyllä aikaa vielä.

Linner kieritteli ulos sängystään. Hän haukotteli ja hieroi silmiään, ja veti sitten jalkaansa rikkinäiset sukat, hyvin epäilyttävän näköiset alusvaatteet ja hyvin pilkkuiset päällimmäiset, joita hän hyvin tarkoin tutki.

— Niin, ei pidä kovin tarkoin katsoa ulkokuorta, nuori mies, sanoi Linner, kun huomasi Arnen katseillaan seuraavan hänen liikkeitänsä. Mitätön raukka voi kätkeä kalliin helmen, eikä pidä koiraa katsoa karvoihin, sanotaan. Moni hieno herra, joka kultavitjoineen keikaroi Nicollet avenuellalla on lurjus, ja moni kuluneihin vaatteisiin puettu työmies on kunnan mies. Kas niin. Aluksi saatte nyt sen opetuksen pitää hyvänä. Avatkaapas nyt akkuna, jotta saamme raitista ilmaa!

Linner kaatoi vettä pesuastiaan, pisti koko päänsä sinne ja alkoi saippuoida, kynsiä ja hieroa päätä ja kaulaa.

— Näette, että minä kyllä käytän vettä *ulkonaisesti*, sanoi hän pyyhkien paksua tukkaansa. — Jos olisin aikoinani käyttänyt sitä enemmän *sisällisesti*, niin olisin nyt kokonaan toinen mies. Saippua on tarpeellinen aine, sillä sen avulla pääsee kapakkatomusta, mutta kainin merkit — hän osoitti sormellaan nenäänsä ja poskia — tässä ja tässä — ne eivät lähde, ne seuraavat hautaan saakka. Ja odottakaas, minun piti sanoa teille jotain, nuori mies. Juotteko te, eli himoitsetteko väkeviä?

— En, vastasi Arne punastuen. — Miksi sitä kysytte?

— Siksi, että otitte vähän liikaa jouluiltana, sanoi Linner. — Olkaa varovainen, nuori mies! Niin minäkin aloin. Lasi iloisessa seurassa maustettuna puheilla ja laululla, siinä alku, joka voi odottamatta muuttua tavaksi.

Linner istui pidellen märkää pyyhinliinaa kädessään.

— Tiedättekö mitä hävitystä juoppous tekee vuosittain täällä Amerikassa? Enemmän kuin kolmas osa puutetta kärsivistä työmiesperheistä on siihen joutunut juoppouden takia. Jos rupeaa silloin tällöin ottamaan lasin toverien seurassa, joutuu aivan pian tavan orjaksi. Viinaksin takaa näkee juomari rääkäty, kärsineen vaimon, kalpeat, nälkiintyneet, risoihin puetut lapset; hän näkee ne, mutta hän ei sittenkään voi luopua lasista, sillä jos kerran on alkanut liukumaan kaltevalla pinnalla, niin silloin — Jumala armahtakoon — liukuu aina pohjattomaan kuiluun. Minä olen joutunut sinne jo, poikaseni, eikä mikään mahti maailmassa voi minua sieltä pelastaa.

Linner istui hiljaa ja tuijotti eteensä. Sitten alkoi hän ahkerasti hangata kasvojaan pyyhkeellä.

— Kun te sisään astuessanne näitte minun makaavan, kuin mikäkin lihamöhkäle vuoteellani, niin ajattelitte varmaan, ettette ollut koskaan nähnyt mitään epämiellyttävämpää, eikö totta? kysyi Linner.

Arne ei tiennyt, mitä olisi vastannut, hän punastui vaan.

— Ja te olette onnellinen niin kauan, kun sillä tavalla ajattelette. Se on paras ja jaloin osa teistä, joka tuntee inhoa kaikkea alhaista ja rumaa nähdessänne. Mutta minussakin on jotain, jota ette voi nähdä; se on voima, näkymätöin, kuin sähkö, mutta myös yhtä väkevä. Täällä sisässä on jotain — Linner löi rintaansa — joka sykkii kaikelle oikealle, jalolle ja hyvälle, jotain, joka nousee kapinaan kaikkea kurjaa, halpaa ja pikkumaista vastaan ja tahtoo lyödä sen maahan. Ja katsokaas, se on se oikea Linner. Se on se, joka ei voi kuolla, mutta jonka täytyy elää sittenkin, kun tämä lihamöhkäle mätäneee. Ehkäpä saan silloin alkaa alusta uudestaan ja koettaa parantaa sen, mitä nyt olen laiminlyönyt.

Linnerin silmät säteilivät ja Arne unhoitti kokonaan hänen rumuutensa.

— Uskotteko olevan ijankaikkista elämää, nuori mies? — kysyi hän äkkiä katsoen Arnea.

Arne oli niin tottumaton tämän tapaisiin kysymyksiin, että vallan hämmästyti; hän vastasi hiljaa myöntävästi.

— Se on oikein — jatkoi Linner. — Ilman sitä toivoa ihminen menehtyisi. Ainakaan ei juomarin kannattaisi elää. Kerron teille jotain, nuori mies. Kun toisinaan menen levolle tavallista selkeämpänä, mietiskelen tulevaista elämää. Autuaat henget viittailevat minulle tuolla ylhäällä, nähkääs, ja minä uneksun, että minun oma sieluni on pieni, avutoin lintu, joka räpistelee ympäri pimeässä ja sumussa pääsemättä mihinkään. Mutta silloin aurinko pistää esiin pilvien raosta, ja minä näen valon, loppumattoman äärettömän valon ja kuulen taivaallisten olentojen laulua ja soittoa. Ja minä kohoon korkeuteen, siivet kasvavat, ja minä nousen ylös, ylös, ylös, hänen luokseen, joka on ijankaikkinen elämä. Linner purskahti itkuun. Sitten hän ryntäsi pesuastian luo, pisti päänsä siihen ja alkoi taas pestä ja hieroa.

— Älkää pelästykö, vaikka minä olen hiukan omituinen ja toisinaan itkenkin, sanoi hän. — Se on näette juoppouden seurauksia, se on sen kolmas aste. Me tulemme pian liikutetuiksi. Elämä on unelma. Aamulla herättyäni huomaan sielun olevan poissa, eläin, lihamöhkäle-Linner on jälellä ja tahtoo naukun ennen, kun se ottaa hartioilleen päivän kuorman... Mutta se ei ole mikään unelma, huudahti hän kiivaasti. — Se on korkein totuus, se luvattu maa, jonka me innostuksen hetkenä näemme sielumme silmillä.

Vihdoinkin lopetti Linner pesemisen. Hän otti laatikosta puhtaan paidan, puki sen sekä liivin ja takin ylleen.

— Luulenpa, että olemme saaneet jo tarpeeksi raitista ilmaa, sanoi hän... Sulkekaa akkuna ja kohentakaa puita, niin palavat paremmin. Minä syön sillä aikaa aamiaista.

Hän sytytti väkiviinakeittiön, otti erään verhon takana olevalta hyllyltä kahvipannun, voita ja leipää.

— Tämä on ruokasäiliöni, mutta aamiaiseni ei ole niin herkullinen, että sitä voisi vieraalle tarjota.

Hän valmisti kahvin, laittoi voileipää ja alkoi aterioida.

Hyllyllä oli pullo sitä ainetta, jota Plummer nimitti Byroniksi, mutta se sai tällä kertaa olla rauhassa.

Katseltuaan hetkisen Arnen terveitä kasvoja sanoi Linner:

— Ette varmaankaan tunne mitään tulevan elämän ikävää, näytätte olevan itse terveys. Tämä elämä voi tarjota teille vielä paljon, se hymyilee teille ihanana ja rikkaana. Tulevaisuutenne on puhkeamattoman ruusun kaltainen, te odotatte aikaa, jolloin saisitte poimia siitä kukkia. Minä kahmasin kouraan okaita, minä ja ne repivät minuun verta vuotavia haavoja. Koristakaa te ruusuilla tukkanne, kuten muinaiset kreikkalaiset tekivät pitoihin mennessään. Mutta muistakaa, nuori ystäväni, että jollette täällä sisässä säilytä oikeuden- ja totuudentuntoa sekä hehkuvaa vihaa kaikkea vääräyttä vastaan maailmassa, niin ette koskaan tule suureksi, ette koskaan saavuta kunnian kukkuloita... Mutta meidänhän oli pidettävä jumalanpalvelusta. — Hän pyyhkäsi leivän murut pöydältä ja pani ruoanjätteet hyllylle.

— Niin, nyt ne istuvat kirkossa, laulavat ja kuuntelevat saarnaa, ja huomena tekevät he taas syntiä. Skandinavialaisissa kirkoissa istuvat vanhat akat murtuneina ja huokaillen, mutta kotiin päästyään alkavat he panettelujuttunsa. Ja heidän miehensä istuvat siellä ajatellen, että heillä on kotona oluttynnyri kellarissa iltapäivällä tulevia vieraita varten. Nuoret tytöt ja pojat vilkuilevat salaa toisiansa alkaakseen leperryksensä heti oven ulkopuolelle päästyään. Hienossa amerikalaisessa kirkossa istuu harmaapä *business*-mies ja laskee hiljaisuudessa, kuinka paljon hän voi peijata farmareilta vehnäsadon aikana, ja hänen vaimonsa samaan aikaan tarkastelee katehisin silmäyksin rouva L:n sametti-päälystakkia. Ja kaikki he hymyilevät lempeästi saarnaajalle, joka myös hymyilee heille käyttäen kauneinta kukkaiskieltään ja ihailien seurakuntansa tarkkaavaisuutta ja omaa kaunopuheliaisuuttaan. Karttakaamme sellaista humbugia. Rakentakaamme parempi alttari Jumalallemme! Katsellette

ympäriin, nokista kattoa, repaleisia seinäpapereita, mutta ne katoavat sävelten voimasta, pilarit kohoavat ja nostavat katon loistavaksi holviksi ja sävelvirrat saavat meidät unhottamaan ullakkokamarin, juoppouden ja koko ankaran todellisuuden.

Linner otti juhlallisen näköisenä viulunsa. Hän asettui keskelle lattiaa ja huudahti:

— Kadotkaa seinät!

Hän sulki silmänsä ja alkoi soittaa. Samalla puheli hän omituisella hillityllä äänellä ikäänkuin siten säästäten soittoaansa.

— Nyt olemme niityllä. On kaunis kesäpäivä, puheli hän. — Niitty on täynnä leikkiviä lapsia, lapsia, jotka piehtaroivat kukkien seassa. Puettuina kauniimpiin pyhäpukuihinsa hoitelevat äidit pienokaisiansa ja nyökkäilevät toisilleen. Ilma ei ole kuuma, mutta lämmin ja ihana, ja linnut visertävät, lapset nauravat ja pilvetöin, sininen taivas katselee tätä onnea ja elämänhalua. Terve sinulle, Haydn, terve! Ja ilmoille helähti eräs Haydnin kauneimmista symfonioista, ja sävelissä kertautui se, mitä Linner oli puhellut.

— Ja nyt olemme hienossa, valaistussa salissa. Juhlapukuisia naisia vanhanaikaisissa vaatetuksissaan istuu, laskee leikkiä ja hymyilee viuhkojensa suojassa. Sukkeluudet salamoivat kilpaa kynttiläkruunusta säteilevän valon kanssa, ja heidän keskellään istuu nuori Mozart puettuna hopeasolkisiin kiiltoahkakenkiin, hienoihin silkkisukkiin, punaiseen samettitakkiin pitsiröyhelöineen, ja päässä hänellä on huolellisesti käherretty teko-tukka. Hän on seurueen epäjumala. Hän laskee leikkiä, ja naiset heristelevät hurmaantuneina häntä viuhkoillansa. Hän asettuu pianon ääreen. Mutta hän on tuskin ehtinyt saada ensimmäiset sävelet kuuluville, kun naiset nousevat ja muodostavat carrén [nelikulma] ja alkavat tanssia minuuttia vahatulla lattialla. Kuulkaa noita suloisia sointuja, katsokaa tuota kauneutta ja suloutta. Säveleet tuodittavat, sulattavat ihmisen itseensä, sinä ihana Mozart!

Linner taivutti päänsä viulua vastaan, ja sen kielistä helkähti minuetti don Juanista, ynnä senjälkeen toisia Mozartin kappaleita.

— Mutta elämä ei ole paljasta leikkiä, ruusujen seassa on orjantappuroitakin. Ja nyt tulevat intohimot kohisten, kuin mahtavat urut. Kuulkaa, kuinka ne valittavat ja vaikeroivat. Se on ihmiskunnan hätää, pettynyttä rakkautta, kaihon kyyneliä, murtuneita toiveita, kalvavia intohimoja, ja välillä on aina helähteleviä säveliä suuresta maailman kaikkeudesta, vakavia ja yleviä, kuin virret. Jumalallinen Beethoven, kuka on sinun vertaisesi!

Linner jatkoi soittamistaan.

Älkää soittako sen mestarin kappaleita ennen, kun olette kärsinyt ja itkenyt — sanoi hän hiljaa — älkääkään tätäkään hurjaa, uhkamielistä musiikkia, tätä rajuimman ilon ja nurjimman epätoivon myllerrystä; se on mielikuvituksesta rikkaan, loistavan neron, vapauttaen huokailevan kansan pojan hengen tuotetta.

Se oli Chopinin musiikkia. Hän soitti kappaleen toisensa perästä, lopettaen sen mahtavalla, sydäntäsärkevään valitukseen päättyvällä surumarssilla.

Linner oli ihan kalpea mielenliikutuksesta.

— Nyt hautaamme kaiken pikkumaisuuden, kaiken vihan, kaiken katkeruuden — sanoi hän hiljaa, hautaamme unelmamme, toiveemme, tulevaisuutemme, elämän onnemme, hautaamme Jennien, Jennien...

Hän pysähtyi äkkiä. Hänen ruumiinsa nytkähteli suonenvedon tapaisesti, ja hän vaipui tuolille. Hän sulki silmänsä, huulet liikkuvat hiljaa, Arne ei voi kuulla, mitä hän sanoi. Vihdoin hän nousi taas seisolleen.

— Jumalanpalvelus on loppunut, ja me palaamme taas kylmään todellisuuteen, sanoi hän. — No niin, antakaapas minun nyt kuulla soittoaanne.

Arne olisi tahtonut vajota maan alle. Soittaisiko *hän* nyt, kaiken tämän jälkeen? Hänen täytyi kuitenkin totella opettajaansa, sitävartenhan hän oli tullut. Ujosti otti hän viulun ja soitti muutamia vaatimattomia kansanlauluja. Linner nyökkäsi päällään.

— Oikein, hyvä on? Te soitatte nyt paimenpilliä ylhäällä tunturilla kauniina aamuna. Siinä on sointuisuutta. Pian tulee kirkonkellojen vuoro. Voitte tulla tänne sunnuntaisin, niin opetan teitä ainakin ymmärtämään musiikkia, jos ei muuta.

Sinä päivänä kotiin mennessään oli Arne, kuin toinen ihminen. Hän lupasi itselleen, ett'ei hän

koskaan maista väkijuomia, että hän kohtelee myötätuntoisesti kaikkia juoppouspaheen orjia ja että hän koettaa kehittää itseänsä, vihata kaikkea vääryyttä sekä taistella aina toden ja oikean puolesta.

XV.

Frankin huomaavaisuus Dinaa kohtaan kasvoi päivä päivältä. Vanhempain läsnäollessa ei hän ollut häntä huomaavanansakaan, mutta kahdenkesken laski aina leikkiä hänelle. Hän oli pari kertaa yrittänyt syleillä ja suudella häntä, mutta Dina oli puollustautunut urheasti. Ja kuitenkin hän piti tuosta kauniista nuorukaisesta ja oli iloinen, kun tämä iltasilla saattoi häntä kotiin. Isä oli sattunut usean kerran näkemään heidän tulevan yhdessä. Hän oli silloin rypistänyt otsaansa ja näyttänyt katkeralta. Eräänä iltana, kun Arne oli poissa ja he olivat kahdenkesken, kysyi hän äkkiä:

— Kuulehan, Dina, eihän sinulla liene mitään suunnitelmia nuoren Plummerin kanssa?

— Kuinka voit sellaista ajatella, isä? — kysyi Dina punastuen.

— Olen nähnyt teidät usein yhdessä, ja minä tiedän missä tarkoituksessa tuollaiset herrat saattelevat nuoria tyttöjä.

— Sinä et koskaan usko mitään hyvää rikkaista, isä, sanoi Dina.

— Minulla on siihen pätevät syyt, vastasi Daniel Nilsen katkerasti hymyillen. — On kahdenlaisia ihmisiä, niitä, jotka rosvoavat ja niitä, jotka antavat rosvoja itsensä, eivätkä ne voi koskaan sopia. Me kuulumme viimeksimainittuun lajiin, Dina.

— Mikä sinut on tehnyt niin katkeraksi, isä? — kysyi Dina.

— Oma elämäkokemukseni, vastasi isä. — Olen sen kalliisti ostanut. Ihminen on petoeläin, joka koettaa aina pitää omaa puoltansa huolimatta siitä, että hän polkee toisia jalkainsa alle. Ja tämä maa on nälkäisten petoeläinten maa... — Hetken hiljaisuuden perästä hän jatkoi: — En ole usein puhunut äidistäsi, Dina, mutta nyt, ollessamme kahden, teen sen. Tiedät ehkä, ettei minulla ole ollut hyvää lapsuudenkotia. Vanhempani olivat riitaiset ja syyttivät toisiaan uskottomuudesta, ja kumpikin koetti houkutella minua puolelleen ja saada vakoilemaan toisen toimia. Minä en voinut sietää sitä, sentähden tulin isoäitini kasvatiksi. Hän oli hyvin omituinen ihminen ja minun kasvatukseni muodostui sen mukaan. Hän oli ahkera ja haaveksiva, ja pidettiin häntä "viisaana eukkona". Hän tiesi keinot kaikkeen. Kerran hän antoi minulle korvapuustin, kun en aikonut uskoa, että hän oli nähnyt kummituksen ilmi elävänä ladon katolla. Nuorena hän oli kirjoitellut rakkauslauluja miehelleen lypsinkiulun kylkeen, ja hänellä oli vieläkin tapana seipitellä runoja. Hän oli elänyt sodan ja nälänhädän aikoina. Hän kertoi että hän sotamiesten marssiessa niin, että veri saappaista purskui, kätki neljä kaurasäkkiä maahan peläten heidän ryöstävän ne. Ne pyysivätkin ruokaa, ja hän keitti heille puuroa, mutta kun hän heidän mielestään pani siihen liian vähän jauhoja, työnsivät he hänet syrjään ja alkoivat itse ajaa niitä pataan. — Isoäiti osasi myös soittaa, ja siellä minä opin puhaltamaan huilua.

Jonkun ajan kuluttua tulin minä taas kotiin, mutta kun asiat siellä olivat entisestäänkin huonontuneet, päätin koettaa tulla toimeen omin neuvoin. Matkustin erään tulitikkutehtaan asiamiehenä ja näillä matkoilla tutustuin äitiisi. Hän oli hyvin sinun näköisesi, mutta paljon solakampi. Olin luonnollisesti liian köyhä saadakseni häntä, mutta me olimme uskolliset toisillemme, ja vihdoinkin tuli meistä pari. Hänellä oli tuhat dollaria ja niillä ostimme sievän talon syöttömaineen. Meillä oli lehmiä, hevonen ja puutarha, me möimme maitoa ja vihanneksia kaupunkiin.

Tuskin lienee koskaan elänyt onnellisimpia ihmisiä, kuin me olimme. Aina, kun elämä tuntuu katkeralta ja raskaalta, ajattelen sitä aikaa. Minullakin on ollut valoisa aika, niin valoisa, että harvoilla on siitä aavistustakaan. Äitisi oli niin suloinen ja lempeä, Dina. Hänen hymynsä oli kuin auringon säde. Hän ei puhunut paljoa, mutta kaikki hänen sanansa olivat viisaita ja tarkoin mietittyjä.

Kun sitten tuli kaksi pienokaista, — ne, jotka siellä kirkkomaassa lepäävät — eivät tulot enää riittäneet, ja meidän oli mietittävä jotain muuta ansiota. Minä pääsin metsän lukijaksi Karlstadin ympäristölle Ruotsiin, ja vaimoni seurasi minua metsiin uskollisesti jakaen kaikki vastukset. Miten hyvin maistuikaan ruoka noiden korkeiden honkien alla, ja miten suloisesti nukuimme kuusenhavumajassamme! Mutta, kun tulot eivät sittenkään tahtoneet riittää, vuokrasin minä erään papin virkatalon viideksi vuodeksi. Vuoden perästä kuoli pappi enkä minä saanut mitään vuokraa

talosta. Minun täytyi muuttaa. Sitten vuokrasin erään suuren maatilan. Omistaja teki vararikon, ja meidän täytyi myydä kaikki mitä meillä oli. Arne oli juuri syntynyt, ja vaikka vaimoni olisi tarvinnut kaiken sen hoidon, minkä minä olisin hänelle kyennyt antamaan, olin pakoitettu olemaan ulkona ohjaamassa huutokauppatoimitusta. Sain kuulla, että Hanna oli tullut heikommaksi. Riensin sisään, hymy väikkyy hänen kalpeilla kasvoillansa. Istuuduin sängyn reunalle enkä voinut pidättää kyneleitäni tarttuessani hänen käteensä. Hän kietoi kätensä kaulalleni ja sanoi: "Rohkeutta vaan! Kaikki käy kyllä hyvin, olethan niin voimakas". Ne olivat viimeiset sanat, jotka häneltä sain kuulla. Minun täytyi taas mennä ulos. Takaisin tultuani oli hän jo jättänyt tämän elämän vaivat. Pienokainen itki kehdoissa, mutta minun täytyi taas mennä myymään vaunuja, talous- ja työkaluja ja innostaakseni ostajia laskea leikkiä heidän kanssaan silloin, kun olisi tehnyt mieli itkeä. Ne varastivat ja kohmusivat olkia, lihaa ja perunoita, ja minä annoin heidän viedä, kaikki oli minulle yhdentekevää. Elämäni aurinko oli laskenut eikä se ole enää noussut. Toimituksen päätyttyä heittäysin latoon heinien sekaan ja itkin niin, että sydän oli halkeamaisillaan. Sen jälkeen on kaikki ollut synkkää, Dina, paljasta taistelua ja pettymyksiä. Hän vei minun elämänhaluni hautaan, ja siellä se on pysynyt. Mutta kun kiusaukset sinua kohtaavat, Dina, niin muista häntä. Hän oli puhdas, siveä ja viatoin. Älä häpäise koskaan hänen muistoansa! Kuuletko? Jos jotain sellaista tapahtuisi, en tiedä, mitä silloin tekisin. En voisi nähdä sinua enää.

— Puhuthan, kuin olisi joku onnettomuus tapahtunut, isä, sanoi Dina.

— Mutta voit olla huolehti minun takiani.

— Et tunne maailmaa, Dina. Et tiedä, mitä kiusauksia suurkaupungissa on joka kadun kulmassa. Ei ole sillä hyvä, että rikkaat varastavat töittemme tulokset, he ryöväävät vielä työmiestensä tyttäret ja tarväävät ne ainiaaksi. Ja jos rakkaus vielä pääsee peliin osalliseksi, on kaikki vastustus turha, se raivaa tieltä kaikki esteet.

— Koetan olla varuillani, sanoi Dina. — Mutta kerro edelleen, isä.

Miten sinun sitten kävi?

— Minun... — Niin, minä olin pakoitettu toimittamaan teidät, pienokaiset täysihoitoon naapureihin ja koettamaan onneani Amerikassa. Vakuutettiin täällä voivan kaivaa kultaa kadulta. Tultuani Chicagoon, olin aivan rahatoin. Monta päivää olin ruoatta ja yöt makasin rautatien odotussaleissa, sillä työtä en onnistunut saamaan. Lopulta pestauduin erääseen Michiganjärvellä kulkevaan laivaan. Laivalle tultuani näin kapteenin lyövän erästä miestä niin, että hän kuoli paikalle, eikä se tehnyt minuun erittäin hyvää vaikutusta. Mutta minun täytyi saada ruokaa, ja se maistui hyvältä. Kannoin siellä lankkuja noin kuukauden ajan. Sitten riitaannuin erään irlantilaisen kanssa ja heitin hänet jokeen. Minun oli heti paettava sieltä. Tulin eräässä kalastaja-aluksessa Maskinawiin Michiganissa. Menin siellä erääseen ravintolaan pyytämään ruokaa. Siellä näin eräällä pöydällä huilun, jota aloin soittaa. Isäntä pyysi minua jäämään sinne soittamaan maksun edestä, mutta minä lähdin sieltä Milwaukeeen ja sieltä St. Pauliin, missä sanottiin olevan runsaasti työtä. Olin taas aivan rahatoin, ja jouduin sen lisäksi kuumeessa makaamaan kurjimpaan boardinghouseen, mitä koskaan olen nähnyt. Parannuttuani sain työskennellä neljätoista tuntia vuorokaudessa ensin tiilitehtaalla ja sitten tukkivarikolla. Mutta kesän kuluttua voinkin lähettää sata dollaria kotiin pienokaisilleni. Talveksi menin metsätöihin, ja jouduin siellä mitä kamalimpaan seuraan. Toverini, jotka edustivat kaikkia kansallisuuksia, kiroilivat ja tappelivat, mutta kun minä eräänä päivänä kuritin vähän yhtä heistä, menetin paikkani ja täydyin palata St. Pauliin. Sain sitten kuulla, että sama toveri, joka oli yleisesti vihattu, oli murhattu ja haudattu metsään, mutta rikoksentehtäjästä ei saatu tietoa.

Sitten pääsin työhön rautatielle ja olin hyvin tyytyväinen. Iloni ei kuitenkaan kestänyt kauan, sillä palkkaa pyytäessäni vastattiin, etten voi sitä saada ennen huhtikuun viidettätoista päivää, ja nyt oli tammikuun viimeinen. Olin tullut työhön juuri uuden palkkauskauden alussa ja palkkoja sanottiin maksettavan vaan määrättyinä aikoina. Olin itse konttoorissa mr Plummerin puheilla. Selitin hänelle niin hyvin, kuin taisin epätoivoisen asemani, sanoin, ett'ei minulla ollut rahaa, ystäviä eikä luottoa. Plummer vastasi, ett'ei minun takiani voitu tehdä poikkeuksia säännöistä, ja että jos en ollut tyytyväinen, sain mennä matkoihini. Olin epätoivon partaalla ja pakoitettu lainaamaan tovereilta ja maamiehiltäni. Näin nälkää ja palelin. Päivän tehtyäni ankarasti työtä palasin illalla jääkylmään huoneeseen. Kun vihdoinkin sain rahaa, oli se jo myöhäistä. Olin melkein kokonaan menettänyt kuuloni ja palelluttanut yhden sormeni käsineiden puutteessa. Mutta kuka siitä välitti? Kapitalistit pitävät työmiesten palkat niin kauan, kuin mahdollista saadakseen pistää korot niistä taskuihinsa sillä välin kun työmies kärsii nälkää ja vilua. Täällä Amerikassa käy kaikki määrättyjen suunnitelmien mukaan.

Olin kuitenkin saanut muutamia satoja dollaria kokoon ja iloitsin jo toivossa saada teidät tänne. Mutta silloin sairastuin ja jouduin hospitaaliin. Kaikki, mitä vaivalla ja kieltäytymisellä olin saanut kokoon hupeni, ja taas olin tyhjin käsin. Lopun tiedät. Aloin uudestaan, ostin tämän pienen tuvan ja sain teidät tänne. Ja nyt on mennyt kädestä suuhun kaikki, mitä pyhät ja aret aamusta iltaan työskennellen on irti saanut. Ne sunnuntait, jolloin olen saanut olla rauhassa, ovat luetut.

— Isä raukka! Raskasta on elämäsi ollut, sanoi Dina, kiersi kätensä hänen kaulaansa ja silitteli hyväillen hänen tukkaansa.

— Raskaampaa olisi se ollut, jos en olisi saanut teitä, sinua ja Arnea, tänne, vastasi isä. — Ja muutakin iloa on minulla ollut, lisäsi hän näyttäen valkoisia raateluhampaitaan, joilla olisi luullut voivan hienontaa kaikki kapitalistit. — Olen sanonut heille totuuden, olen kirjoittanut heistä sanomalehtiin. He tuntevat minut ja pelkäävät, mutta ne eivät uskalla eroittaa työstä, sillä he tarvitsevat minua. Ja minä sanon heille totuuden viimeiseen hengenvetooni asti.

Daniel Nilsen nousi suoristaen koukistunutta selkäänsä.

XVI.

Arne Nilsen oli saanut puhtaaksikirjoitustyötä rautatienkonttoorissa, ja hän oli hyvin tyytyväinen. Hän tiesi tekevänsä työnsä hyvin. Mutta hän sai taas määräyksen eräänä päivänä muuttaa jälleen ulkotyöhön. Arne mukautui siihen kärsivällisesti, ja hän raatoi ahkerasti. Mutta ajanpitkään tuli se hänelle liian raskaaksi. Hän oli vielä kehittymätöin ja hento. Hän kadotti ruokahalunsa, valitti selkäänsä särkevän ja laihtui. Isä tuli levottomaksi. Hän meni päällysmiehen luo, mutta sai häneltä vain hävyttömyyksiä. Silloin hän päätti kääntyä mr Plummerin puoleen.

Eräänä aamuna saapui hän konttooriin. Konttoristi vilkasi häneen syrjäsilmillä pulpetin yli. — Mitä tahdotte?

— Puhutella johtajaa.

Konttoristi viittasi sivuhuoneeseen vievää ovea. Siellä istuu Plummer pulpettinsa ääressä tarkastaen tilikirjoja. Kuullessaan askelia kääntyi hän ja työnsi silmälasit otsalleen.

— Mitä nyt? — sanoi hän jotensakin äreästi, ikäänkuin vihoissaan siitä, että tuli häirityksi.

— Minä olen Arne Nilsenin isä, hänen, joka työskenteli täällä konttoorissa, sanoi Daniel pidellen hattua kädessään.

— Hän oli riuska poika.

— Sentähden minä ihmettelen, että hänet on eroitettu ja ajettu ulkotyöhön.

— Ei häntä ole eroitettu. Hänelle on vaan annettu toista työtä.

— Niin, mutta se on liian raskasta keskenkasvuiselle pojalle. Hän ei tosin ole valittanut, sillä hän tekee kunnes voimat loppuvat, mutta hän on tullut sairaalloiseksi. Onko herra Plummer koettanut nostella noita raskaita pyöriä ja kantaa kiskoja?

— Hän saa puhua päällysmiehelle siitä, vastasi Plummer äreästi.

— Olen sen jo tehnyt, herra Plummer, mutta hän oli hävytöin.

— Minulla ei ole aikaa keskustella kanssanne enempää. Otimme hänet työhön tehdäksemme hänelle palveluksen emmekä sentähden, että olisimme häntä tarvinneet. Mutta jos olette tyytymättömiä, voitte mennä molemmat.

— Olen menettänyt kuuloni herra Plummerin palveluksessa, enkä minä tahdo, että pojastani tulisi kivuloinen raukka dollarin päiväpalkasta, sanoi Daniel.

— Luuletteko meidän voivan järjestää työmme teidän poikienne terveys-suhteiden mukaan? — keskeytti Plummer pisteliäästi.

— En, mutta tekin olette isä ja teidän pitäisi siis ymmärtää isän tunteet, vastasi Daniel. — Olen työskennellyt niin kauan luonanne, että luulisin senkin jotain vaa'assa painavan. Toivoisin Arnen saavan sellaista työtä, jossa hänellä olisi mahdollisuus edistyä.

— Hän saa olla tyytyväinen. Emme voi sallia työväen itsensä määrätä, mitä he tahtovat tehdä.

— Itse työ ei ole halpa-arvoista, mutta se on liian raskasta pojalle. Ette suinkaan tahtone saada omalletunnollenne jonkun ihmisen tahallista terveyden turmelemista? Minä pyydän teitä, herra

Plummer, sallikaa hänen tulla takaisin konttooriin.

Plummer kääntyi ja alkoi selailta papereitansa. Kun Nilssen edelleenkin seiso i käsi korvan takana vastausta odottaen, kääntyi hän ja ärjäsi:

— Niin pian, kun poikanne jättää työpaikkansa, saatte itse eron. Nyt sen tiedätte.

Nilsenin silmät iskivät tulta, mutta hän kumarsi sanaakaan lausumatta ja poistui.

— Eron! Hän, joka oli uhrannut terveytensä yhtiön palveluksessa! Ja nyt ne vaativat, että hänen saadakseen pitää paikkansa, pitäisi uhrata poikansa. Tekisikö hän kuten Abraham? Ei, tuhat kertaa parempi oli nälkäkuolema. Olihan vaikea ruveta vanhoilla päivillään hakemaan työtä, kun hän lisäksi oli kuuro, mutta Arnen uhraaminen, hänen lahjakkaan, kunnan poikansa... ei, mieluummin nähdä nälkää!

Kotiin tultuaan ilmoitti hän Arnelle, ett'ei tämän tarvinnut mennä työhön seuraavana aamuna. Muutamia päiviä myöhemmin luettiin kaupungin sanomalehdessä kirjoitus: "Yhteiskunnan uhri", jonka alla oli nimimerkki D. N. Siinä kuvailtiin Plummerin ja Daniel Nilsenin kohta us asiaankuuluvine seikkoineen. Seuraavana päivänä sai Daniel Nilsen eron.

XVII.

Plummerin palvelustyöillä oli yhteinen, sievä, pieni kammari. Dina istui siellä eräänä iltana yksin. Keittäjä oli tanssiaisissa ja herrasväki teatterissa. Hän oli parsinut sukkiansa ja aikoi juuri mennä sänkyyn, kun joku koputti ovelle. Hän pelästyi.

— Kuka siellä? — kysyi hän ja meni ovelle.

— Elkkä pelästykö! Minä täällä olen, Frank, kuului vastaus.

— Luulin teidän olevan teatterissa.

— En mennyt sentähden, että tahdoin mieluummin jäädä kotiin ja puhella teidän kanssanne.

— Mitä tahdotte?

— En mitään. Tahdon vaan puhella kanssanne hetkisen. Saanko tulla sisään?

— Ei, ei.

— No, te voitte sitten tulla tänne. Meillä on koko talo käytettävänämmme. Voimmehan leikkiä herra ja rouva Plummeria.

— Tuo ei ole oikein tehty, tuo herra Frank. Menkää nyt! — vastasi Dina.

— Miksi te olette noin kauhean jäykkä, Dina. Muut teidän ikäisenne tytöt ovat paljon kohteliaampia. Olenko minä sitten niin hirmuinen?

Ja samassa veti Frank oven auki ja astui sisään. Dina pakeni huoneen toiseen päähän.

— Jos tulette tänne, niin minä huudan, sanoi hän.

— Huutakaa vaan, sitä ei kuule kukaan. Sitäpaitsi teillä ei ole mitään syytä huutaa, sanoi Frank ja istuutui tyynesti.

Dina vapisi.

— Tulkaa nyt kauniisti esille, älkääkä olko narri.

Voinette kai käsittää, että minulla on ikävä yksin noissa suurissa huoneissa, ja koska ette tahtonut tulla minun luokseni, täytyi minun tulla teidän luoksenne.

— En minä ole pyytänyt teitä tulemaan.

— Ei ole tapana pyytää ketään tulemaan vieraisille, vastasi Frank ja nauroi niin, että valkoiset hampaat loistivat. — Sanokaa nyt, miksi te kartatte minua.

— Siksi, että minä pelkään teitä.

— Pelkäätte minua? Olenko minä sitten varas tahi murhamies tahi ryöväri? Mitä minä ihmisparaka olen tehnyt?

— Te vainoatte minua.

— Vainoan teitä? Sillä tavallako kiitätte minua siitä, että olen joskus saattanut teitä kotiin? Onko se vainoamista? Minä siis vainoan äitiäni saattaessani häntä teatteriin ja isääni seuratessani häntä konttooriin?

Dina ei voinut olla nauramatta.

— Te teette pilaa kaikesta, sanoi hän.

— Paitsi yhdestä asiasta, nimittäin siitä, että ihailen teitä. Te olette mielestäni niin kaunis, Dina.

— Vai niin, olenko? — sanoi Dina punastuen.

— Jos minä olisin maalari tahi kuvanveistäjä, maksaisin suuren summan saadakseni teidät mallikseni, vastasi hän tarkastellen häntä kiireestä kantapäähän. — Te olette oikea luonnon mestariteos, Dina. Pynttäämättä ja pukeutumiskonsteittakin olette täydellinen ja sopusuhtainen. Kuinka somasti teidän pääanne yhtyy pieneen, hurmaavaan kaulaan, kuinka suuret silmänne säihkyvät, kuinka keveä ja joustava onkaan käyntinne? Kaikki on niin peijakkaan... anteeksi, kuulette kai, että olen ollut taidenäyttelyssä ja seurustellut taiteilijain kanssa. Ja jos minä olisin kuvanveistäjä, lateleisin yhtä ja toista Venuksesta, lemmettäristä ja vanhoista kreikkalaisista jumalattarista, mutta nyt pääsette sitä rojua kuulemasta.

— Kuulkaa nyt, herra Plummer, nyt teidän täytyy mennä.

— Mennä? Eikö meillä ole ollut hauskaa? Tahtoisitteko mieluummin istua yksin?

— Mutta joku voi tulla.

— Ei kukaan tule vielä, kello on vasta kymmenen. Sanokaapas nyt, Dina Nilsen, tahtoisitteko tulla mrs Plummeriksi?

— Sitä en voi sanoa.

— Onko teistä todellakin pesupunkan vieressä seisominen, vuoteiden laittaminen ja astiain peseminen niin hauskaa?

— Minun asemassani oleva tyttö ei saa katsoa mikä on hauskaa, vastasi Dina. — Hänen täytyi miettiä miten hän parhaiten voisi ansaita leipänsä.

— Mutta jos teille nyt tarjottaisiin prinsessan mukavuudet, hyvä ruoka, vapaus maata ja ajella ulkona, sekä elää iloisesti ja yltäkyläisesti, valitseisitteko sittenkin palvelustytön osan?

— Sen sanon sitten, kun minulla on todella vapaus valita.

— Mutta jos minä tarjoaisin teille nuo mukavuudet.

— Te ette tarkoita, mitä sanotte, herra Plummer. Tiedätte yhtä hyvin, kuin minäkin, etteivät vanhempanne koskaan siihen suostuisi.

— Siinä tapauksessahan voimme karata, niinkuin Fanny ja Charleskin, ja panna kokoon pienen romaanin.

— Elkkää puhuko noin, herra Plummer! Olen liian hyvä pilan esineeksi, sanoi Dina.

— Pilan? Kenen päähän pistäisi tehdä pilaa teistä? Se olisi vaarallisempaa minulle, kuin teille täällä Amerikassa, vastasi Frank.

— Kuinka niin?

— Sentähden, että täällä tehdään kaikki naisten hyväksi. Miespoloiset saavat harvoin oikeutta. Jos sanoo piloillaan tytölle: "tahdotko tulla vaimokseni?", hankkii hän heti todistajat ja haastaa sanojan oikeuteen avioliittolupauksen rikkomisesta, eli kiskaisee häneltä muutamia tuhansia. On paras, että haastatte minut, miss Dina, mutta onneksi teillä ei ole todistajia, sanoi Frank nauraen.

— Kyllä te osaatte! On jo myöhäinen ja minä olen väsynyt.

— Kunpa saisi olla keittäjä Jessien sijassa ja jäädä tänne.

— Kas niin, menkää nyt!

— Enkö sitten ollenkaan saa pitää teistä, Dina? — sanoi Frank levittäen kätensä.

— Kas niin, nyt avattiin ulko-ovi. Joku tulee portaissa. Menkää nyt, kiiruhtakaa!

— Antakaa suutelo, niin menen.

— Ettekö kuule? Se on Jessie, joka tulee. Jos hän saa nähdä teidät täällä, tulee siitä kaunis historia.

Ja Dina rupesi itkemään.

— No antakaa minulle palkintoni, niin menen. Hädissään suuteli Dina häntä ja vaipui sitten tuolille. Oikeastaan hän piti hänestä.

* * * * *

Daniel Nilsen istui väsyneenä ja alakuloisena huoneessaan. Hän oli turhaan etsinyt työtä. Joku koputti ovelle, ja suureksi hämmästykseksensä näki hän Frank Plummerin astuvan huoneeseen.

— Hyvää päivää, mr Nilsen, sanoi Frank. — Olipa onni, että tapasin teidät kotona.

— Minua ei liene nykyään vaikea tavata kotona, sanoi Daniel ja tarjosi Frankille tuolin.

— Niin, minä olen kuullut, että teidän ja isän kesken on sattunut pientä väärinkäsitystä, ja minä tulin tänne juuri sentähden, sanoi Frank istuutuen. — Luulen nimittäin, ettei asiaa olisi niinkään vaikea saada entiselleen, jos niin tahdotte.

— Ei ainakaan poikani terveyden kustannuksella, vastasi Daniel.

— Sehän on selvä. Mutta minulla on toinenkin asia, josta haluaisin puhella kanssanne.

— No-o!

— Teillä on tytär, mr Nilsen... tavattoman kaunis ihmis-suvun eksenplaari...

— Mitä hänestä? — kysyi Daniel tuimasti.

— Hän on meillä palveluksessa, kuten tiedätte, ja minä olen rakastunut häneen.

— Vai niin.

— Minusta hän on liian hyvä raatamaan palvelustyttöinä. Hän on luotu ihailtavaksi ja hienoa seuraelämää varten.

— Vai niin, sitä minä en ole huomannut, vastasi Daniel kuivasti. — Hän saa kyllä raataa, raukka, kuten äitinsäkin, ja kuten me kaikki niin kauan, kun meillä on teidän ja isänne kaltaisia miljoonaryöväriä.

— Minä tiedän vanhastaan, että te tahdotte aina puskea meitä rikkaita, sanoi Frank nauraen — enkä sentähden siitä suutukaan. Ymmärrän vallan hyvin, että teidän on vaikea olla työttömänä vanhoilla päivillänne ja ehkä huolehtia toimeentulostanne.

— Vai niin, te ymmärrätte sen, vastasi Daniel katkerasti. — Voittehan antaa osan miljoonistanne minulle.

— Sitä olen ajatellutkin, keskeytti Frank. — Minä vapautan teidät kaikista tulevaisuuden huolistanne, minä hankin pojallenne sopivaa työtä ja...

— Mitä tarkoitatte? — puhkesi Daniel Nilsen puhumaan silmäillen häntä tutkivasti.

— Tarkoitatan, että vuokraan tyttärellenne kauniin huoneuston jossain komeassa talossa. Voitte kernaasti muuttaa sinne. Minä pidän huolen, että saatte kaikki, mitä tarvitsette, ja minä pistäyn joskus tervehtimässä teitä ja pidän itseäni perheen jäsenenä.

— Tarkoitatteko, että menette hänen kanssaan naimisiin oikein kunniallisella tavalla? — kysyi Daniel Nilsen, joka tunsu verensä kiehahtavan.

— Oh, nehän ovat joutavia seremonioita nuo papit ja kirkot ja viralliset toimitukset, ja tiedättehän yhtä hyvin kuin minäkin, kuinka ennakkoluuloisia ihmiset ovat, vastasi Frank ylimielisesti.

Vanhempaini, yhteiskunnallisen asemani ja kulkupuheiden takiakaan ei miljoonan omistajan pojan sovi naida vanhempainsa palvelustyttöä. Kuitenkin toistaiseksi on se pidettävä salaisuutena.

— Toisin sanoen: te tahdotte kunnioittaa tytärtäni valitsemalla hänet rakastajattareksenne?

— Minun puolestani voitte käyttää niinkin epämiellyttävää sanaa, jos tahdotte; minä en ainakaan ole sitä tehnyt, vastasi Frank.

— Daniel Nilsen oli noussut seisoalleen. Hänen silmänsä salamoivat, kädet puristautuivat nyrkkiin, hän avasi suunsa ja näytti pedonhampaitansa, joiden olisi luullut voivan musertaa Frankin yhdellä kertaa, mutta hän hillitsi itsensä.

— Tiedän teidän Minneapoliksen rikkaiden tapana olevan näytellä kotona uskollisen aviomiehen osaa, mutta kuitenkin olette uskottomia vaimoillenne, sanoi hän käheästi. — Ja kun teidän rakastajattaristanne on kultaus kulunut, jätätte heidät kurjuuteen. Me siirtolaiset kelpaamme kyllä orjiksenne, kokoamaan teille miljoonia, ja tyttäreemme te turmelette perinpohjin. Mutta tällaisen tarjouksen tekeminen tyttären isälle hänen omassa kodissaan menee jo sentään yli äyräiden, ja siihen löytyy vaan yksi vastaus.

Frank pelästyi ja koetti päästä ovelle.

— Minähän pyysin vaan kohteliasta vastausta, sanoi hän.

Mutta pakeneminen oli myöhäistä. Daniel Nilsen tarttui häneen vahvoilla kourillaan ja heitti hänet lattiaan.

— Tässä on vastaus, mutta onko se kohtelias, vai ei, siitä saatte itse päättää, sanoi hän ja nujuutti rimpuilevaa Frank-parkaa kaikin voimin. — Oikeastaan minun pitäisi ampua teidät, kuten koiran, mutta minä en tahdo haaskata ruutia teidän takianne.

— Päästäkää, tähän tapatte minut, ähkyi Frank hänen väkevissä kourissaan.

Daniel Nilsen avasi oven, tarttui peittoamaansa Frankia niskaan ja heitti hänet ulos. Hetkisen makasi tämä, kuten taintuneena portaan edessä. Sitten nousi hän ja kalpeana, kuin kuolema, puristi nyrkkiänsä Daniel Nilsenille huutaen:

— Tämän te saatte kalliisti maksaa! Sitten painoi hän kädellään rintaansa ikäänkuin tuskassa, horjui vähän matkaa eteenpäin, viittasi luokseen ensimmäisen ajurin ja ajoi kotiin.

Daniel Nilsen veti helpoituksen huokauksen.

— Vihdoinkin olen saanut yhtä heistä kurittaa. Ne ovatkin niin kauan minua nujuuttaneet, ne katalat!

Kun Dina tavallisuuden mukaan illalla tuli kotiin, sanoi isä hänelle:

— Saat muuttaa Plummerilta, Dina.

— Minkätähden, isä? — kysyi Dina ihmetellen.

— Sentähden, että... että siellä ei ole enää turvallinen olla.

— En ymmärrä, mitä tarkoitat.

— Tiedätkö, että Frank Plummer, se keikari, oli täällä ja ihan suoraan pyysi sinua rakastajattarekseen.

— Mitä? huudahti Dina vaaleten.

— Mutta hän saikin vastauksen. Niin perusteellisesti minä en ole ketään peittonnut, en edes sitä irlantilasta, jonka Chicagossa heitin järveen.

— Frank tuli tänään kotiin sairaana.

— Usko sitä, sanoi isä nauraen.

— En voi muuttaa ennen joulua, sanoi Dina. — Olen luvannut olla siellä siihen saakka. — Ja minun suhteeni voit olla rauhassa, isä. Varon kyllä itseni.

— Muista äitiäsi, Dina!

— Minä ajattelen häntä, eikä sinun koskaan tarvitse hävetä minun tähteni, isä.

XVIII.

Frank Plummer makasi sairaana kokonaisen viikon. Hän oli nimenomaan kieltänyt hakemasta lääkäriä, hän paranteli itseänsä kylmillä kääreillä. Hän ei tahtonut tavata ystäviänsäkään. Dinan oli useita kertoja täytynt viedä hänelle hedelmiä ja limonaattia. Hän näytti aina niin levottomalta. Lieköhän isänsä kertonut hänelle kaikki? Mitä useammin hän katseli häntä, sitä voimakkaammiksi tulivat hänen intohimonsa. Mutta rakkauteen sekaantui nyt myöskin kostonhimoa. Jos hän joskus lienee ajatellutkin Dinaa vaimonansa, niin oli hän nyt täydellisesti luopunut sellaisista lapsellisuuksista. Eihän ollenkaan käynyt päinsä vetää perheeseen sellaista kohloa kuin Dinan isä oli.

Mr ja mrs Plummerin piti mennä näyttelyyn. Sehän sulettaisiin muutaman päivän perästä. He olivat lykänneet sitä päivästä toiseen, ja nytkin se oli heistä hyvin vastenmielistä, mutta menemättä sinne eivät he voineet olla. Näyttely oli koko Minneapoliksen ylpeys ja kaikki ihmiset olivat siellä olleet. Oli mahdoton jäädä sieltä pois. Sanoisivathan ihmiset: "tuossa tulee rikas Plummer rouvineen."

Mr Plummer raivasi itselleen ja paremmalle puoliskolleen tietä väkijoukon läpi. He pitivät velvollisuutenansa tarkastella koneita, jalokiviä, vaunuja ja kaikkia mahdollista. Lopulta tulivat he taidenäyttelyyn, joka oli kaikista hienoin. He astuivat ensiksi kuvanveistososastoon, mutta seisahtuivat molemmat ällistyneinä.

— No, mutta nehän näyttävät kaikki olevan juuri maata menossa, huudahti Plummer, — eli mitä sinä tuumit, Georgia? Eivät näy käyttävän yöpaitojakaan siinä maassa, mistä nämä ovat kotoisin.

Mrs Plummer koetti näyttää arvokkaalta ja vakavalta.

— Vaiti, Plummer, älä puhu niin kovalla äänellä! Mutta minun täytyy kuitenkin myöntää, että sanomalehdet olivat oikeassa sanoessaan, että tämä on aivan sopimatonta. Minun mielestäni olisivat ne kuitenkin voineet hankkia vähän vaatteita näille epäjumalille, ettei nuorten tyttöjen olisi tarvinnut punastua tänne tullessaan, koska tämä kaikki muutoinkin maksaa siksi paljon. Europalaiset lienevät kylläkin pilaantuneita, mutta täällä meidän kristillisessä yhteiskunnassamme pitäisi kuitenkin päästä näkemästä tuollaista ulkomaalaista kevytmielisyyttä. Onko Frank ollut täällä.

— Tietysti. Mutta katsos tätä naista, Georgia. Hänellä on vallan liian pitkät sääret. — Ja Plummer meni Milolaisen Venuksen luo ja mittasi sormillaan sekä vertaili mittoja vaimoonsa. — Noin paljon on liikaa, näetkös.

— Plummer, oletko hullu? sanoi Georgia ja työnsi pois hänen kätensä. — Joku voisi nähdä... Mutta minusta näyttää, kuin tulisivat ne sodasta kaikki, nehän ovat menettäneet kätensä ja jalkansa.

Ja Georgia pudisti päätänsä.

— Täytynee lähettää heidät hospitaaliin, sanoi Plummer nauraen omalle sukkeluudelleen. — Mennään eteenpäin! Ajattelepas, että ne voivat pyytää kymmenen senttiä tällaisen rojun näkemisestä!

Plummer meni maalaus-osastoon ja alkoi tarkastella taulujen hintoja.

— Nuo maalarit ovat hävittömimpiä ihmisiä, mitä tunnen, sanoi Plummer vaimolleen. — Katsohan Georgia, pienestä kankaan palasta, johon on maalattu muutamia puita ja lehmiä, pyytävät he tuhannen dollaria. Pienemmällä summalla voi saada yhtä monta elävää lehmää.

— Ne eivät tiedä, että täällä Amerikassa voi saada suuria tauluja viidellä dollarilla, sanoi Georgia. — Mutta teollisuushan onkin meillä kehittynyt paljoa korkeammalle. — Ja kannattaako nyt pistää tuollaista pientä kangaslappua kehyksiin? Kehys on suurempi kuin itse taulu. Kuka viitsisi tuollaisia seinälleen ripustaa?

Plummer oli hyvin tyytymätöin, ja tuumi ettei hän ollut koskaan nähnyt ajattelemattomampaa kankaan tuhlausta. Bierstädtin kummalliset taulut jäävuorineen, kesäyön aurinkoineen, pohjattomine, sumun peittämine kuiluineen, hänen syysmaisemansa, mihin oli ajettu räikeitä punaisia, sinisiä, keltaisia ja vihreitä värejä säästämättä, ne miellyttivät Plummeria. Siinä oli seinän kokoisia tauluja. Se oli jotain, se. Mutta kyllä oli hintaakin. Tuhannen dollaria yhdestä taulusta. Sehän oli enemmän, kuin huonekalutehtaan vuotuiset tulot. Mutta eroitus olikin siinä, että tuolit ja pöydät kävivät kaupaksi,

mutta taulut jäivät riippumaan myymättä.

Plummer oli vaimoineen täyttänyt kansalaisvelvollisuutensa ja palasi keveällä mielellä kotiinsa. Lamppu sytytettiin, kirjeet ja sanomalehdet otettiin esille. Siinä oli kirje Charlekselta ja Fannyltä. He olivat ylen onnellisia metsä-asunnossaan.

— Emmekö sentään ole hyvin onnellisia, Georgia? — sanoi Plummer oikaisten itseänsä. — Pastori kysyi tänään, miksi et sinä, Frank kuulu nuorten miesten kristilliseen yhdistykseen.

— Siksi, etten välitä siitä humbuugista, vastasi Frank.

— No, no, poikasen! — sanoi Plummer sormellaan heristäen. — Muista, ettei liikemiehelle ole mikään, joka häntä voi hyödyttää, humbuugia. Sellaiseen yhdistykseen kuuluminen on puoltolause, se vahvistaa luottoa, ja sehän on liikemiehelle välttämätöin.

— Minä en usko sitä, mitä ne siellä puhuvat.

— Kuinka moni jäsenistä mahtaa sitä uskoa, vastasi Plummer hymyillen. — He tekevät sen vaan *businessin* tähden. Täytyyhän asemansa takia jotain uhrata. Täytyy tehdä paljonkin tässä maailmassa sellaista, mikä ei ole hauskaa, ja yksi virren värssy laastaroi monta synninhaavaa. Rupea vaan jäseneksi Frank!

— Mietinpähän asiaa, vastasi Frank.

— Kuulehan, Georgia, eikö sinunkin mielestäsi tämä ole yhtä kaunis, kuin ne siellä näyttelyssä? Plummer tarkasteli öljypainotauluansa. — Emme todellakaan tarvitse juosta sinne taidetta ihaillemaan.

Ja Plummer helisteli tyytyväisenä rahojansa. Hän oli onnellinen mies.

Ennen viikon loppua oli Frank kirjoittautunut nuorten miesten kristillisen yhdistyksen jäseneksi.

XIX.

Joulu oli tulossa. Dina oli käynyt erään ystävättären luona. Hän oli viipynyt kauemman, kuin oli aikonut. Häntä peloitti hiukan kulkiessaan yksin tuota pitkää matkaa. Hän rohkaisi kuitenkin itsensä! Hän ei ollut vielä ehtinyt pitkälle, kun hän huomasi samaan suuntaan kulkevan mieshenkilön. Hän kääntyi äkkiä ja lähestyi Dinaa, jonka sydän löi valtavasti. Juoksisiko hän pakoon? Samassa mies alkoi puhua:

— Dinako? Kuinka olette näin myöhään ulkona? Se oli Frank. Dina tuli iloiseksi huomattessaan, että tulija olikin tuttava.

— Menettekö kotiin? Mehän voimme käydä yhtämatkaa, sanoi Frank tarjoten käsivarttansa.

— Kiitos, käyn mieluummin yksin, vastasi Dina.

— Kuten tahdotte, sanoi Frank alkaen käydä hänen rinnallaan. — On varomatonta käydä yksin näin myöhällä.

— Aioinkin tulla aikaisemmin, mutta en ehtinyt. He astuivat Plummerin puutarhan ohi. Ei yhtään ihmistä näkynyt liikkeellä.

— Odotattehan silmänräpäyksen, minä unhotin konttooriin erään esineen. Tulen pian, sanoi Frank.

Dina näki hänen menevän sisään. Hän sytytti lampun ja oli etsivinä jotain eräältä hyllyltä. Sitten hän raotti ovea.

— Tulkaa sisään, Dina, huusi hän. Täällä on lämmin enkä minä vielä joudu aivan heti. Täällä näette minun pesäni, missä vietän suurimman osan päivääni, lisäsi hän Dinan astuessa epäröiden kynnyksen yli. — Uh! Sulkekaa ovi, siellähän on niin kylmää ja kosteaa, siellä ulkona. Istahtakaa!

Dina istuutui ja katseli ympärilleen. Huone oli yksinkertainen, paperoimattomine seinineen, missä riippui kaikenmoisia mallia. Tulenkestävä kassakaappi oli yhdessä nurkassa, lisäksi kirjoituspöytä papereineen. Viereiseen huoneeseen vievä ovi oli raollaan ja sieltä näkyi sänky, pieni pöytä ja pesukaappi.

— Vahti makaa tavallisesti täällä, sanoi Frank, joka oli seurannut Dinan katsetta — mutta hänellä on tänään vapautta eikä hänen sijaisensa näy vielä tulleen.

Frank kävi ympäri vihellelleen, tarkasteli pöytäkirjoja ja teki niihin pieniä muistutuksia. Sitten pistäysi hän viereiseen huoneeseen, mutta palasi pian kantaen tarjotinta, jolla oli kaksi viinilasiasia.

— Ei minulla ole juuri suuria tarjottavana, sanoi hän hymyillen — mutta saatte pitää vähänkin hyvänäne. Viinilasi tekee hyvää pakkasessa. Se on Catawbaa vaan, eikä se siis ole väkevää... Tervetuloa minun valtakuntaani! — lisäsi hän hymyillen, otti toisen lasin ja kumarsi Dinalle.

Dina ei voinut olla nauramatta. Hän tunsu vilustusta, otti lasin ja tyhjensi sen äkkiä. Mutta mitä se oli? Huone, pöytä, Frank, kaikki alkoivat tanssia hänen silmissänsä ja korvissa suhisi. Hän ei voinut nähdä eikä ajatella selvästi, ja ikäänkuin unessa tunsu hän, että Frank sulki hänet syliinsä ja suuteli häntä. Sitten hän meni tainnoksiin.

Kun hän heräsi, makasi hän vahdin sängyssä. Frank istui hänen vieressään ja piteli häntä kädestä. Hän katseli hämmästyneenä ympärilleen.

— Missä minä olen, kysyi hän pelästyneenä.

— Oletteko kipeä, Dina? — kuuli hän Frankin kysyvän. — Tulitte niin kalpeaksi, minä luulin teidän pyörtyvän ja toin tänne. Tässä olisi lasillinen vettä, juokaa!

Dina otti koneellisesti vesilasin.

— Jaksatteko nyt nousta? — kysyi Frank. Menen toiseen huoneeseen siksi aikaa. Hän meni sulkien oven jälkeensä.

Dinan päätä pyörrytti, mutta hän nousi kuitenkin ja kostutti ohimoitaan pesuastiassa olevalla vedellä! Sitten puki hän ylleen hatun ja päällystakin, jotka Frank varmaankin oli häneltä ottanut pois. Sitten meni hän hiljaa ulos.

— Luuletteko nyt jaksavanne lähteä kotiin? — kysyi Frank. — Raitis ilma virkistää varmaan teitä.

Hän sammutti tulen ja lukitsi oven.

— Kas niin, nojatkaa nyt käsivarteeni, te tarvitsette tukea.

Dina totteli tahdottomasti. Hän veti raitista ilmaa keuhkoihinsa. Se teki hyvää. Mutta polvet tuntuivat vapisevan ja hän nojasi raskaasti Frankin käsivarteen. Frank puhui jotain, mutta hän ei voinut sitä käsittää eikä hän vastannut mitään. Dina havahtui vasta, kun Frank veti kätensä pois avataksensa oven. Hän astui horjuen ylös portaita ja luuli Frankin huutavan hänelle "hyvää yötä, Dina", mutta hän ei ollut siitä oikein varma. Hän meni hiljaa huoneeseensa. Keittäjä kuorsasi jo. Dina hiipi erääseen nurkkaan riisuutumaan. Ja siinä seisoessaan selveni hänelle totuus, kamala totuus. Hänet oli raiskattu... raiskattu... raiskattu!

XX.

Daniel Nilsen hämmästyi, kun hän seuraavana päivänä näki vaunun pysähtyvän portaittensa eteen ja Plummerin kuskin laskeutuvan alas ajopenkiltä. Tämä kertoi lyhyesti, että hänen tyttärensä makasi vaunussa sairaana, ja että hän oli tullut kysymään vietäisiinkö hänet hospitaaliin, vai jätettäisiinkö tänne, sillä Plummerilla ei häntä voitu pitää, kun ei tiedetty, oliko tauti ehkä tarttuvaa. Avattuun vaunun oven näki isä Dinan makaavan kalpeana, kärsivän näköisenä suletuin silmin, nojaten keittäjän olkapäähän. — Hän nosti hänet sanaakaan lausumatta vahvoille käsivarsillensa ja kantoi huoneeseen.

— Hän on varmaan yöllä sairastunut, sillä aamulla hän makasi noin, eikä hän vastaa mihinkään kysymyksiin, sanoi keittäjä. — Plummer lähettäisi mielellään perhelääkärinsä, jos...

— Kiitos, meillä on kyllä lääkäreitä, keskeytti Nilsen. Plummerin nimi sai hänet heti pois suunniltansa.

Hän laski sairaan tyttärensä sängylle ja hyväili häntä.

— Mitä ne ovat tehneet sinulle, Dina?

Hän pyyhki hiukset hänen otsaltaan ja puhutteli häntä hyväilynimillä. Dina avasi silmänsä. Nähdessään isänsä kumartuneena ylitsensä kyynelten vuotaessa kasvoille, kiersi hän kiihkeästi kätensä hänen kaulaansa ja purskahti itkuun. Sitten hän meni jälleen tainnoksiin.

Lääkäri selitti hänen saaneen aivotärähdyksen, joka kuitenkin ei ollut vaarallista laatua. Hänen tuli saada jäähauteita pään ympärille, häntä ei saanut häiritä eikä saattaa hänelle mitään mielenliikutuksia.

* * * * *

Dina oli taas terve. Hänen palvelusaikansa Plummerilla oli loppunut, eikä hän sinne olisi mennyt, vaikka hänelle olisi luvattu koko maailman rikkaudet. Hän ajatteli etsiä toista palveluspaikkaa, mutta isä ei tahtonut kuulla sellaisesta puhuttavankaan. Isän mielestä hän oli niin kalpea ja heikko, että hänen oli paras olla kotona voimistumassa. Voihan hän ansaita hiukan käsitöillä ja Arne oli saanut kutakuinkin hyvän paikan eräässä insinöörikonttoorissa. He tulivat kyllä toimeen. — Mutta kuinka voisi hän saada rohkeutta sanoakseen isälle kaikki? Silloin hän kokonaan musertaisi tuon karkean näköisen, mutta kuitenkin niin hellän isän, isän, joka köyhyydestään huolimatta oli niin ylpeä sukunsa hyvästä maineesta. Uskoisiko hän häntä? Tuhansilla keinoilla oli hän koettanut päästä alkuun, mutta sanat tarttuivat aina kurkkuun ja tahtoivat tukehtuttaa hänet. Hän ei voinut. Ja kuitenkin täytyi hänen uskoa asiansa jollekin, joka ymmärtäisi häntä ja osaisi neuvoa. — Agnes?... Hän sieppasi päällystakin ylleen ja riensi hänen luokseen. Ikäänkuin kivettyneenä kuunteli Agnes Dinan kertomusta, jonka nyyhkytykset alituisen katkaisivat. Agnes silitteli hänen tukkaansa ja painoi hänen päänsä rintaansa vastaan.

— Mitä aijot nyt tehdä, Dina, kysyi hän.

— Siitähän minun piti puhua sinulle, sanoi Dina. — Anna nyt minulle hyvä neuvo. Ehkä kaikki vielä menisi hyvin, jos hän suostuisi nyt heti menemään naimisiin.

— Rakastatko häntä, Dina?

— Kyllä, Agnes. Teen sen huolimatta siitä mitä hän on minulle tehnyt. Olen kauan rakastanut häntä.

— Ja luuletko hänen pitävän sinusta?

— Hän on sanonut sen useita kertoja. Eräänä iltana kysyi hän tahdoinko ruveta hänen vaimokseen.

Agnes mietti hetkisen.

— Hänen *täytyy* naida sinut, sanoi hän. — Hänet on pakotettava siihen. Sellainen on laki Amerikassa. Menen itse hänen luokseen.

— Teetkö todellakin sen? Kuinka hyvä sinä olet! Sitä oikeastaan ajoin sinulta pyytääkin. Sinä yksin voit häneen vaikuttaa.

Toivon säde pilkisti Dinan epätoivoiseen sieluun.

Eräänä iltana odotti Agnes Frankin kotiin menoa konttoorista. Hän tiesi silloin tapaavansa hänet yksin. Frank hämmästyi kovin, kun Agnes seiso siellä ja pyysi saada puhutella häntä. Frank ei ollut nähnyt häntä pitkään aikaan, ja vanhat muistot heräsivät uudelleen eloon. Hän avasi konttoorin oven ja pyysi häntä astumaan sisään.

— Minkä johdosta minulla on kunnia saada vastaan ottaa näin harvinaisen vieraan? — kysyi hän.

Epäröiden astui Agnes kynnyksen yli. Kummallinen tunne tahtoi valloittaa hänet. Täällähän se oli tapahtunut.

— Tulen puhumaan Dinasta, sanoi hän.

— Dinasta?... Mistä Dinasta? — kysyi hän voimatta kuitenkin estää punaa kohoamasta poskillensa.

— Dina Nilsenistä... entisestä palvelustyöstänne.

— Vai niin.

— Olette tehnyt suuren rikoksen häntä kohtaan.

— Olenko? Frank koetti näyttää hämmästyneeltä.

— Ei maksa vaivaa teeskennellä, Frank Plummer; me tiedämme kaikki.

— Kaikki? Mitä sitten?

— Kaiken sen, mitä nämä seinät voisivat kertoa. Agneksen viha alkoi kuohua.

Frank koetti vieläkin näyttää viattomalta.

— En ymmärrä teitä, sanoi hän.

Agnes katseli häntä suurilla silmillänsä, mutta Frank ymmärsi, ett'ei nyt sopinut antaa pettää itseänsä, ja hän katsoi takaisin.

— Olin aina pitänyt teitä gentlemannina, mr Plummer. Olen pahoillani, että olen erehtynyt.

Frank punastui.

— Minäkin olen pahoillani siitä, että olen alentunut silmissänne, neiti Agnes. Mutta mikä sitä Dina Nilseniä vaivaa?

— Se, että hän pian tulee teidän lapsenne äidiksi, sanoi Agnes rohkeasti.

Frank tuijotti häneen. Sitten hän kalpeni äkkiä ja hänen päänsä vaipui käsien varaan pöydälle.

— Iloitsen, että teillä on hiukan omaatuntoa jällellä, sanoi Agnes. — Nyt on olemassa vaan yksi keino häväistysjuttujen välttämiseksi, ja se on että menette kaikessa hiljaisuudessa naimisiin hänen kanssaan.

— Minä en voi, ei, ei, se on mahdotonta, ähkyi Frank.

— Ja miksi ette? Eikö hän ole yhtä hyvä tyttö, kuin joku toinenkin?

— Minä en rakasta häntä, kuiskasi Frank katsomatta häneen.

— Oliko se sitten pelkkää valhetta mitä te koetitte uskotella hänelle erään kerran iltasella hiivittyänne hänen huoneeseensa.

— Ei, tarkoitin todellakin sitä silloin, mutta nyt, ei...

— Mikä estää nyt sitä tekemästä? Eihän teidän oma rikoksenne voine tehdä häntä huonommaksi teidän silmissänne? Päinvastoin pitäisi sen pakoittaa teitä polvillanne pyytämään häneltä anteeksi.

— Te itse olette esteenä, neiti Agnes. Tunnen nyt, että rakastan *teitä, ainoastaan teitä*. Te olette ainoa, joka olisitte vielä voinut tehdä minusta ihmisen.

Ja Frank purskahti hillittömään itkuun.

Syntyi äänettämyys. Kun Frank oli tyyntynyt, sanoi Agnes lempeästi: — Dina rakastaa teitä, Frank. Hänestä saisitte paljon paremman vaimon, kuin minusta koskaan olisitte voinut saada.

— Mutta hän ei ole te, hän ei ole te, kirkui Frank. — En voi ajatella häntä vaimonani, joka edustaisi minun perhettäni. Ihmisten juorut, vanhempani, asemani, kaikki estävät minua ajattelemastakaan sellaista.

— Se oli siis vaan rietas, hävytöin tarjous, jonka teitte hänelle pyytäessänne häntä vaimoksenne? Ette siis aikoneetkaan julkisesti tunnustaa yhteyttänne hänen kanssaan? Aijoitte teeskennellä ja valehdella jollekin toiselle nuorelle, viattomalle tytölle ja narrata hänet ottamaan nimenne teidän pilatessanne kotinne maineen häpeällä. Kiitän Jumalaa, ett'en joutunut käsiinne, Frank Plummer!

— En koskaan olisi siten menetellyt teidän kanssanne.

— Mutta teidän omatuntonne sallii teidän polkea erään toisen viattoman tytön kunnian ja tulevaisuuden jalkoihinne. En olisi koskaan luullut, että te nuoret miehet voisitte olla niin halpamaisia. Te ajattelette vaan itseänne, ja itsekkäisyydellenne uhraatte te kunnianne, maineenne, omantuntonne. Hyi!

Agneksen silmät salamoivat.

— Jos teillä olisi hitunenkaan kunniantuntoa jällellä, Frank, menisitte te heti naimisiin Dinan kanssa. Hänestä saisitte hyvän ja uskollisen vaimon. Hän rakastaa teitä kaikista huolimatta.

— Minä pidän kyllä huolen hänestä ja — lapsesta. Heidän ei tarvitse kärsiä puutetta, sanoi Frank katsellen alas.

— Te siis tahdotte ostaa itsenne vapaaksi velvollisuudestanne kurjalla rahasummalla, sanoi Agnes. — Ettekö tiedä, että voimme lain avulla pakoittaa teitä, mr Plummer.

— Älkää puhuko lain pakosta minulle, sillä silloin joudun minä pois suunniltani, huudahti Frank. Laki ei teitä auta. Te ette voi todistaa mitään, lisäsi hän tyynemmin.

— Eikö keskustelumme kelpaa todistukseksi? kysyi Agnes.

— Minä sanon teille kerta kaikkiaan, neiti Agnes, että jos te turvaudutte lakiin, kiellän minä kaikki. Teillä ei ole mitään todistuksia, ja minä kiellän. Sekä te että ystävättärenne joudutte valehtelijoiksi, jotka olette keksineet koko historian peittääkseenne hairahdusta ja samalla kiristääksenne rahoja minulta. Sellaista on ennenkin tapahtunut.

— Eikö sitten oikeudella ole mitään arvoa täällä Amerikassa? — kysyi Agnes katkerasti.

— Ei paljoa, ainakaan niin kauan, kun on rahaa, vastasi Frank.

— Jaha, te luulette oikeutta voitavan ostaa?

— Kyllä, tuhannella dollarilla saa helposti juryn jäsenen puolelleen.

Agnes mietti silmänräpäyksen.

— Saammehan nähdä, sanoi hän. Hän aikoi poistua, mutta seisahtui vielä. — Onko se todellakin viimeinen sananne, herra Plummer?

Frank ei vastannut. Agnes meni hänen luokseen, silitti hyväillen hänen tukkaansa ja sanoi lempeästi:

— Frank, entisen rakkautesi nimessä, meidän ystävyysnimessä pyydän sinua tekemään velvollisuutesi.

Frank pudisti päätään.

— En uskalla... en voi, mutisi hän.

— Silloin sanon minä, että halveksin teitä, lausui Agnes kalpeana vihasta ja harmista. Tästä hetkestä ette saa astua jalallanne kynnykseni yli. En pidä teitä enää gentlemannina, pidän jok'ainoan maantien kulkijan teitä parempana.

Hän meni nopeasti ulos jättäen oven auki. Frank istui hetken mietteihinsä vaipuneena. Sitten hän nousi ja lähti hiljalleen kotiin.

Dina odotti jännityksellä Agnesta. Hän tiesi hänen menneen Frankin luo... Tuolta hän tuli. Toivoako toi, vai epätoivoa? Agnes ei puhunut mitään, pudisti vaan päätään kyynelten vieressä poskille. Dina vaipui nyyhkien sängylle. Hänen kuolemantuomionsa oli julistettu.

XXI.

Viisi kuukautta oli kulunut siitä onnettomasta illasta, eikä Dina ollut vielääkään voinut ilmoittaa mitään isällensä. Tämän olivat kuitenkin pahat aavistukset vallanneet. Dinahan oli niin muuttunut. Ei hän koskaan enää nauranut eikä laulanut. Dinan sydän löi kiihkeästi, kun isä häntä tutkivin silmin tarkasteli. Lopultakin rohkaisi Daniel itsensä ja kysyi eräänä iltana:

— Eihän sinun asiasi vaan liene hullusti, Dina? Dina katsoi häntä ja purskahti hillittömään itkuun.

Kun hän kohotti katseensa, seiso iä hänen edessään vaaleana, kuin palttina. Hänen voimakas vartalonsa tutisi mielenliikutuksesta. Hän potkasi oven auki ja ärjäsi kuin koiralle:

— Ulos, ulos! Minä en kärsi riettautta huoneessani!

— Minä olen viaton, isä! Niin totta, kuin elän, olen viatoin! — huudahti Dina epätoivoisena.

— Kyllähän sen näkee päältäkin, vastasi hän katkerasti. — Ulos, ennenkuin minä tartun sinuun käsin!

Hänen äänensä värisi raivosta.

— Minä kerron sinulle kaikki, huudahti Dina.

— En tahdo kuulla mitään. Sinunhan piti muistaa äitiäsi. Sinunhan ei koskaan pitänyt tuottaa

kodillemme häpeätä! Ulos, ulos!

Dina horjui ulos ehtimättä ottaa hattua ja päällysvaatetta ylleen. Hän juoksi takakatuja, rakentamattomien tonttien poikki ilman mitään päämäärää, kunnes tuli joelle.

Joki on ollut monen onnettoman lohdutus. Sen musta syvyys näyttää lupaavan rauhaa ja unhoitusta, mutta hyppy sinne on vaikea. Vääräys, nälkä, kärsimys, puute, toivottomuus ja häpeä ajaa monta sinne rannalle tirkistelemään tuota salaperäistä syvyyttä, mutta, mutta hypätä eivät he uskalla. Silloin kävelevät he epätoivoisina pitkin rantaa, nousevat sillalle, katsovat vuoroon vakavaa tähtikirkasta taivaan holvilakea, vuoroon kohisevaa, tummaa virran syvyyttä, mutta hyppy sinne... se peloittaa. He palaavat takaisin jokapäiväiseen kurjuuteensa, tullakseen taas uudestaan ja uudestaan epätoivon hetkellä.

Vanhanpuoleinen herra ja rouva kävelivät joen yli vievää siltaa mennäkseen kymmenennen avenuen kohdalta ylitse itäiselle puolelle. He kuuluivat jotain vaikeroivaa ääntä ja näkivät jonkun valkoisen olennon vesirajassa olevalla kivellä.

— Mene katsomaan, Robert, mitä se on, sanoi nainen.

Tämä lähti keppiinsä nojaten, ja nainen katsoi käsipuun ylitse. Kun hän oli päässyt rantaan, seisoi hän hetkisen kumartuneena kiven yli. Sitten huusi hän:

— Tule tänne, Edith, jos voit!

Vanha nainen laskeutui kivistä rantaporrasta alas ja näki kivellä nuoren tytön makaavan vilusta väristen. Ilma sattui olemaan hyvin kylmä, vaikka olikin toukokuu käsissä.

Nainen kumartui tyttöä tarkastellen.

— Lapsiraukka! Näen, että olette onneton ja hyljätty, ja miten te palelette! Nouskaa nyt ja tulkaa minun mukaani niin saatte lämmitellä luonani. Ette tarvitse peljätä minua.

— Oi, sallikaa minun kuolla täällä, nyhkytti tyttö. Se oli Dina.

— Niinhän ne sanovat kaikki, vastasi vanhus. Mutta te olette nuori ja reipas. Te elätte vielä monta vuotta. Ei saa antaa onnettomuuden musertaa itseänsä. Kas niin, ystäväiseni, mennäänpä nyt. Robert, tukekaamme häntä, minkä voimme.

— Kiitos, kyllä voin käydä ilman tukea, sanoi Dina ja nousi.

— Luulenpa, että saatkin auttaa minua, sanoi vanhus. — Rupean tulemaan jo vanhaksi. Annapas kätesi, niin olet kiltti, Dina ojensi hänelle käsivartensa, ja niin tultiin taas ylös. Vanhuksen täytyi vähän hengähtää. Hän nojasi edelleen Dinan käsivarteen, mutta hänen kumppaninsa asettui Dinan toiselle puolelle keppiinsä nojaten.

— Täällä sinä olet tuijottanut veteen ja tuuminut, uskaltaisiko sinne hypätä. Mutta Jumala on hyvä, hän sallii jonkun näkymättömän käden pidätellä meitä ehtiäksemme katua, jos meidän omaatuntoamme joku teko painaa taikka antaa anteeksi, jos meille on vääräyttä tehty. Olen korjannut vuosien kuluessa monta sellaista onnetointa.

— Ei kukaan voi olla niin onnetoin, kuin minä, sanoi Dina.

— Jokainen sanoo samalla tavalla. Jokainen luulee omaa onnettomuuttaan suurimmaksi. Et tiedä, lapsi, kuinka paljon kärsimyksiä ihmissydän voi kestää.

Nainen tarkasteli osaaottavaisesti Dinaa lyhdyn valossa.

— Muistatko, Robert, häntä, jonka löysimme alhaalta virran rannalta? Hänen sydämettömät vanhempansa olivat ajaneet hänet kotoa pois. Häntä oli rääkätty, vaikka hän oli juuri synnyttänyt lapsen. Pienokainen oli paleltunut kuoliaaksi ankarassa talvipakkasessa, mutta äiti eli vielä. Suurempaa viheliäisyyttä en ole koskaan nähnyt, mutta hänkin elää ja on nykyään arvossa pidetty vaimo siistissä kodissa. Älkäämme masentuko liian pian.

Dinaa loukkasi tämä vertailu.

— Minä en ole sellainen, joksi minua luulette, sanoi hän ylpeästi.

Nainen katsoi häntä ystävällisesti.

— Minä en luule sinua muuksi, kuin onnettomaksi naiseksi, joka tarvitsee apua, ja sen tarjoaminen

tuottaa minulle iloa. Jospa ihmiset osoittaisivat hiukan enemmän rakkautta toisilleen, olisi elämä paljon siedettävämpää.

He pysähtyivät kauniin, vanhojen puiden ympäröimän talon edustalle.

— Tässä on kotimme, sanoi vanhus.

Dina seurasi tahdottomasti kuljettajiansa. Mies sytytti pienen lampun ja sen valossa vei nainen Dinan ylimpään kerrokseen. He astuivat pieneen yksinkertaisesti kalustettuun huoneeseen, minkä seinille oli ripustettu muutamia Vapahtajan kuvia: Jesus siunaa lapsia, Jesus ja kananealainen vaimo, Jesus, hyvä paimen y.m.

— Tässä on sänky sinulle, lapsukaiseni, sanoi nainen asettaen lampun pöydälle. — Riisuudu nyt, minä sillävälin hankin sinulle jotain lämmittävää, olethan kovin vilustunut.

Nainen meni, ja Dina riisuutui koneellisesti. Tuska oli hänen tylsytännyt niin, ettei hän voinut ajatella itsenäisesti, antoi vaan toisten johtaa itseänsä. Mihin hän olikaan tullut? Kuka oli tuo nainen? Hän ei välittänyt sen enempää sitä mieltä. Tuntui niin suloiselta päästä pehmeään vuoteeseen ja tuntea lämmön palaavan ruumiiseen. Vanha nainen palasi pian tuoden keitettyä maitoa ja muutamia pieniä kakkuja.

— Se oli oikein, sanoi hän nähdessään Dinan makaavan vuoteella. — Nyt täytyy sinun vähän syödä ja juoda lämmintä maitoa, niin tunnet pian virkistyväsi.

Hän istui sängyn reunalle ja piti maitoastiaa Dinan huulilla.

— Minä olen mrs Valter, puheli hän. — Oletko kuullut sitä nimeä ennen?... Jaha, etkö? Mieheni, joka oli kanssamme on lääkäri täällä. — Mutta nyt sinun täytyy koettaa nukkua ja olla aivan rauhassa huomiseen saakka. Saamme sitten puhella tarkemmin. Istun tässä hetkisen, että pääset uneen.

Dinaa liikutti tämä ystävyys, mutta hän oli liaksi väsynyt voidakseen puhua. Hän katseli vaan mrs Valteria suurilla, kiitollisuudesta säteilevillä silmillään. Vanhus kumartui ja suuteli häntä otsalle. Hän otti Dinan käden omaansa. Oli niin hiljaista. Dina sulki silmänsä, hänen korvissaan suhisi. Hän vaipui sikeään uneen.

XXII.

Dina kertoi kaikki mrs Valterille. Tämä kuunteli keskeyttämättä.

— Minä olen niin tottunut noihin historioihin, ettei se minua ollenkaan ihmetytä, sanoi hän. — Minneapoliksesta tulee pian samanlainen Sodoma, kuin muistakin suurkaupungeista. Mutta kuinka kauan ne; nuoret keikarit saavat esteettömästi harjoittaa konnantöitensä, ennenkuin laki tarttuu heidän siipipankkoihinsa sitä minä en käsitä. Kunpa heistä saisi edes yhden merkityksi! Teidän onnettomuutenne on se, että olette nainen ja lisäksi köyhä, sanoi hän katkerasti — ja sellaisen on vaikea saada oikeutta. Sanotaan meillä naisilla olevan paljon oikeuksia täällä Amerikassa. Meitä mielistellään todellakin ja ollaan tekevinään meille ritarillisia palveluksia sekä sallitaan joskus olla mukana, mutta elämän suuriin kysymyksiin nähden jätetään meidät ulkopuolelle kaikkea. Meille ei anneta *äänestysoikeutta*, jokainen maantienkulkija, mimmainen juopporatti hyvänsä asetetaan naista korkeammalle. Mutta isänne suhteen ette tarvitse olla huolissanne. Jos hän on hyvä ihminen, täytyy hänen huomata tehneensä teille vääryyttä ja ottaa teidät kotiin takaisin.

— Mutta hän on niin ylpeä.

— Juuri sentähden onkin hänen suojeltava teitä, eikä hän voi epäillä teidän viattomuuttanne. Menen itse hänen luokseen.

— Teettekö sen todellakin? Miten hyvä te olette! Hän pitää minusta niin paljon, katsokaas, ja siksi se oli hänestä niin kauheaa.

— Ja teidän hyväksenne, lapsi, koetamme tehdä voitavamme. Otan selvän siitä, onko mahdollista saada oikeutta laillista tietä. Ja jos se ei onnistuisikaan, mitä merkitsee itse asiassa vieraitten ihmisten arvostelu?

Jos omaisenne tietävät teidät syyttömäksi, osoittavat he sitä suurempaa hellyyttä teille. Ja jos nekään

eivät sitä tekisi, onhan hyvä omatunto elämän arvoinen, sillä silloin on Jumala suojaamassa. Jos ihmiset kieltäytyvät jakamasta oikeutta, ei ijankaikkinen oikeus meitä sentään petä. Elämä ei ole suuriarvoinen, jos emme sitä usko. — Se vuode, jolla makaatte, voisi todistaa monenlaisista kärsimyksistä. Monta onnetonta on sillä levännyt ennen teitä. Ne ovat olleet nuoria tyttöjä, joita on väkivaltaisesti häväisty, kuten tekin, toisia, joita on kauniilla lupauksilla houkuteltu, toisia, jotka hetken hairahdus on syössyt onnettomuuteen. Minulla on jonkillainen etuoikeus niiden etsimiseen. Ne tuntevat minut ja tulevat hädissään luokseni, sillä ne tietävät minun pitävän heistä. Toisinaan on minulla niitä talo täynnä. He kertovat minulle kaikki, ja minä voin vakuuttaa, että olen huomannut heissä paljon enemmän hyvää, yksinpä syvimmällekin vajonneissa, kuin niissä, jotka ovat heidät siilien tilaan saattaneet. Miehet eivät välitä mistään. Laki suojelee heitä. Ja vaikka nuori mies hankkii itsellensä kokonaisen haaremin, ei poliisi häntä hätyytä, mutta hänen uhrinsa ajetaan kurjuuteen. Mailmassa on niin vähän oikeutta. Mutta jos omatuntomme on puhdas, voimme pitää päämme pystyssä ja kestää kärsimyksiäkin siksi, kunnes joudumme ijankaikkisen tuomioistuimen eteen.

Dina kuunteli kyyneleet silmissä. Oli niin paljon rohkeutta, koristelematointa totuutta ja sydämellisyttä noissa mrs Valterin sanoissa, että hän tunsi täytyvänsä rakastaa häntä ja kunnioittaa noita harmaita kiharoita, jotka hänen otsaansa ympäröivät.

— Menettekö todellakin isäni luo? — kysyi Dina. — Minä en uskaltaisi.

— Mutta minä uskallan, sanoi mrs Valter hymyillen. — Odottakaamme kuitenkin ja antakaamme hänen tyyntyä. Hän taitaa olla kovin tulinen. On paras antaa hänen ensin ikävöidä teitä oikein perinpohjaisesti, sitten on helpompi saada häntä järkiinsä. Te jätte siksi aikaa tänne ja auttelette minua vähän. Meitä on tässä vaan kaksi vanhaa. Jos olette kyllyiksi voimistunut, on paras nousta. Laitan teille pian jotain toimittamista.

— Kuinka voitte olla niin hyvä, kysyi Dina kurottaen kättään häntä kohti.

Mrs Valter hymyili.

— Meitä ihmisiä moititaan niin pahoiksi, ja kuitenkin liikuttaa meitä pieninkin palvelus. Minkälaista olisikaan elämä, jos ihmiset tahtoisivat elää sovinnossa veljien ja siskojen tavoin? Silloin loppuisivat kaikki rikokset ja kärsimykset ja onni kukoistaisi. Mutta kuitenkin valitsevat useimmat vihan, itsekkäisyyden ja vallanhimon. Minkälaisia hulluja olemme! Valitsemme vapaaehtoisesti pahan ja suljemme hyvän ovemente ulkopuolelle. Minua ette saa ylistellä, sillä minä olen huomannut tekeväni suurimman palveluksen itselleni osoittaessani hiukan hyvyttä toisille.

Mrs Valter poistui ja Dina nousi vuoteelta. Hänen päätänsä pyörrytti, ja eilispäivän kamalat tapaukset muistivat alinomaa mieleen. Mutta kuitenkin tuntui, kuin olisi pieni toivon säde pilkistänyt hänen pimeään sieluunsa, ja mrs Valterin hyvää tekevä vaikutus valoi rauhaa hänen mieleensä tässä hiljaisessa kodissa.

Tohtori istui jo aamiaispöydässä, kun mrs Valter tuli alas.

— Oletko jo odottanut minua, ystäväni? — kysyi hän. — Olen taas saanut kuulla kertomuksen sitä vanhaa lajia.

Hän kertoi miehelleen, mitä Dina oli hänelle uskonut.

— Plummer! — huudahti tohtori. — Se raaka, vanha moukka! Niin, niin, omena ei putoa kauas puusta.

— Mitä meidän on tehtävä aikamme nuorten miesten parantamiseksi, Robert, sanoi mrs Valter levittäessään voita leivälle. — Mietiskelen sitä yötä päivää.

— Älä välitä miehistä, Edith, sanoi tohtori. — Saanethan toki tarpeeksi naisistakin, heistäkin saat vaan paljaita ikävyyksiä.

— Kuinka voit niin sanoa, Robert, sinä, joka tunnet asiat niin hyvin, ja joka niin uskollisesti olet minua auttanut? — huudahti mrs Valter.

— Etkö muista, kuinka sanomalehdet sinua hävyttömästi kohtelivat silloin, kuin aloit pelastaa noita onnettomia? Nehän leimasivat sinut melkein siveettömäksi naiseksi. Etkö muista, miten ne sinua pilkkasivat ja miten häpeemättömästi asianajajat käyttäytyivät sinun puollustaessasi suojattejasi oikeudessa?

— Ei kannata puhua sellaisista pikkuasioista, sanoi mrs Valter. — Ne ovat olleet ja menneet. Juoruthan lakkasivat, kun saimme "Bethany homeni" perustetuksi. Mutta muistatko sitä kiitollisuutta, mitä minä olen saanut osakseni niiltä, jotka ilman minun apuani eläisivät kurjuudessa, mutta joilla nyt on kunnollinen koti. Sen pidän tyhmiä sanomalehtiartikkeleita arvokkaampana. Kuka niistä välittäisi?...

Mutta anna nyt minulle hyvä neuvo, mitä teemme meidän nuorille miehille? Etkö luulisi olevan asialle eduksi, jos perustaisimme nuoria miehiä varten yhdistyksen, jonka jäsenet sitoutuisivat elämään siveellisesti, sekä suojelemaan ja auttamaan onnettomia, langenneita naisia.

— En tiedä, vastasi tohtori. — En luota juuri paljon noihin yhdistyksiin. Jos niihin yhdistyminen kerran tulee muotiasiaksi, liittyy niihin usein henkilöitä, joille lupaus ei paljoa merkitse, ja jotka edelleenkin elävät entiseen tapaansa peittäen paheensa yhdistyksen jäsenmerkillä. Ei... mormoonitkin ovat siinä tapauksessa parempia... Mutta nyt täytyy minun mennä sairaitteni luo.

— No niin, on kuitenkin parasta, ett'et mene kovin monen kanssa naimisiin, sanoi mrs Valter piloillansa.

— Niinpä kyllä, minulla on aivan tarpeeksi vanhassa lohikäärmeessäni, vastasi tohtori, otti hänen päänsä käsiensä väliin ja suuteli häntä.

XXIII.

Daniel Nilsen ei ollut saanut unta siitä saakka, kun hän ajoi Dinan pois. Kun ensimmäinen raivon puuska oli mennyt ohi, rupesi hän ajattelemaan, että hän oli ehkä menetellyt ajattelemattomasti. Hän otti hattunsa ja lähti Agneksen ja hänen äitinsä luo kuulemaan, oliko Dina ollut siellä. He eivät olleet nähneet häntä, ja he säikähtivät kovin kuullessaan, että hän oli ajanut hänet pois kotoa. Hirmuinen tuska valtasi isän ja hän alkoi etsiä häntä joka paikasta, mutta turhaan. Olipahan lopulta vavisten hiipinyt huonomaineisiin paikkoihinkin kysellen häntä. Eihän voinut tietää, miten hänen oli käynyt. Olihan niitä, jotka pyydystelivät onnettomia nuoria tyttöjä ja kaikenmoisilla tekosyillä houkuttelivat heitä sellaisiin paikkoihin. Mutta sen näköistä tyttöä ei oltu nähty... Joki?... Ei, hän ei vielä voinut uskoa pahinta. Hän muisti kuitenkin Dinan kerran lukiessaan sanomalehdestä jotain tämän tapauksen kaltaista sanoneen: "Jos olisin ollut hänen sijassaan, olisin heittäytynyt jokeen". Daniel Nilsen tuijotti tuonne tummaan syvyyteen. Olisiko se mahdollista? Oliko hän surmannut tyttärensä, hänen, jota hän oli niin rakastanut, ja josta hän oli ollut niin ylpeä? Hänen olisi sittenkin pitänyt kuulla hänen selityksensä, ennenkun hän työnsi hänet luotaan. Useita päiviä kului eikä hän saanut hänestä mitään tietoa. Hän oli kadonnut jäljettömiin. Hän kyseli häntä St. Paulistakin, mutta kukaan ei voinut antaa mitään tietoja hänestä. Arne oli pyytänyt vapautta konttoorista ja haki häntä kaikista mahdollisista paikoista, samoin koetti Agneskin, mutta yhtä huonolla menestyksellä. Silloin kolkutettiin eräänä päivänä Nilsenin ovelle. Siellä seisoi eräs vanha rouva.

— Oletteko mr Nilsen? — kysyi hän, kun Daniel avasi. — Minä olen mrs Valter. Tulen tyttärenne asialle.

Danielin kasvot kävivät tulipunaisiksi.

— Elääkö hän? — kysyi hän.

— Hän on minun luonani, vastasi mrs Valter astuessaan huoneeseen. — Kun korppi heittää poikasensa pesästä, täytyy jonkun muun linnun, joka ei ole yhtä kovasydäminen, korjata ne.

— Luuletteko minua sellaiseksi korpiksi? — kysyi Daniel.

— Minun täytyy luulla, kun ette ole tahtonut edes kuulla mitä viattomalla tyttärellänne olisi ollut sanottavana puollustukseksenne.

— Viattomalla, sanotte. Onko hän mielestänne viaton?

— Yhtä viaton, kuin taivaan enkeli, vastasi mrs Valter.

Tuo jäntevä, käyräselkäinen mies vaipui äkkiä tuolille ja puhkesi hillittömään itkuun. Kun hän oli hiukan tyyntynyt, kertoi mrs Valter hänelle kaikki. Daniel piti käden korvan takana ja kuunteli henkeään vetämättä. Näki, että viha raivosi hänessä, ja tuskin oli mrs Valter lopettanut, kun hän syöksyi tuoliltansa ympäri huonetta, kuten mielipuoli.

— Hattuni, missä on hattuni? — kirkui hän. — Hän ei saa elää päivääkään enää. Olen kerran ennen antanut kyytiä hänelle, mutta tällä kertaa tulee siitä todempaa.

Mrs Valter tarttui hänen käsivarteensa.

— Oletteko hullu? Teidän täytyy käyttää järkeänne eikä saattaa itseänne ja perhettänne vieläkin suurempaan onnettomuuteen.

— Tahdotteko, että meidän työväen on annettava polkea itsemme jalkojen alle ja tyytyä kaikkeen, kirkui Daniel Nilsen. — Ne alentavat palkkojamme, milloin tahtovat, ne raharuhtinaat, koettaen vielä voittaa jonkun centin nipistämällä sen työmiehen pienestä palkasta. He sortavat meitä kaikin tavoin, ja nyt rupeavat he vielä käymään tytärtemme kimppuun, houkuttelevat heitä ja myrkyttävät heitä perkeleellisillä juomillaan saadakseen heidät paremmin valtoihinsa. Eikö sellaiset ihmiset pitäisi hävittää maan päältä, ampua kuin koirat?

— Hiljaa, hiljaa, tyyntykää, sanoi mrs Valter tarttuen taas hänen käsivarteensa. — Te olette villi ja vaarallinen ihminen. Sellaisella tulisuudella ei voiteta koskaan mitään, täytyy käyttäytyä maltillisesti.

— Maltillisesti, maltillisesti! Se neuvo on aina käsillä sorretuille, huudahti Daniel Nilsen katkerasti. — Meidän pitäisi olla maltillisia, jotta sortajamme luulisivat saavansa tehdä meille mitä tahtovat. Ei, rouva Valter, on jo aika tehdä loppu orjuudesta.

— Mutta sanokaa minulle, mitä hyötyä on teille ja työväelle siitä, että te ammutte Frank Plummerin, — sanoi mrs Valter. — Teidät hirtetään, siinä kaikki. Eikä tuo nyt liene niin erittäin hauskaa.

Daniel Nilsen ei vastannut. Hän tuskin kuuli mrs Valterin sanoja kävellessään siinä rauhattomana, puristellen nyrkkejään ja muristen itsekseen.

— Olisi aivan toista, jos koettaisitte laillista tietä hankkia hyvitystä, vaikka tulos siitäkin saattaa olla epäiltävä.

— Laillista tietä! — huudahti Daniel katkerasti. — Ettekö ole ollut vielä tarpeeksi kauan täällä tietääksenne, ett'ei Amerikassa köyhä saa oikeutta? Meillä ei ole varaa lahjoa tuomareita ja jurymiehiä, ja se on ainoa auttava keino.

— Kuinka olette noin ruvennut vihaamaan uutta isänmaatanne? — kysyi mrs Valter. — Eikö se ole vierasvaraisesti avannut teille porttejansa ja antanut samoja kansalaisoikeuksia, kuin omille pojillensa? Pitää olla oikeudentuntoinen.

— Kyllä, se on oikeuttanut meidät työkoneina kuluttamaan itsemme kootaksemme miljoonia kapitalistien taskuihin, ja tullaksemme vanhoilla päivillä kuluneen rievun tavoin heitetyksi pois, kun ei meitä enää voida käyttää. Rakastaa uutta isänmaatani! Se on ryöstänyt kuuloni, se on tahtonut tappaa poikani, se on turmellut tyttäreni; onhan siinä kiitollisuuden syyt!

— Te olette saanut kestää monta koetusta ja pettymystä, sanoi mrs Valter. — Mutta nekin voivat olla meille siunaukseksi, jos ne oikein ymmärrämme.

— Sellaisista jumalisista puhetavoista olen saanut aivan kyllikseni, en usko enää niitä.

— Sentähden onkin sydämenne täynnä vihaa ja katkeruutta, vastasi mrs Valter. — Mutta puhukaamme tyttärestänne. Te otatte hänet luonnollisestikin taas kotiin?

— En tiedä, voisinko nähdä häntä siinä tilassa pitempää aikaa joutumatta kiusaukseen kostaa tuolle lurjukselle.

— Hyvä, sitten hän jää minun luokseni, vastasi mrs Valter.

— Mutta saanko nähdä häntä luonanne? — kysyi Daniel nöyrästi. — Olen tehnyt hänelle vääryyttä ja tahtoisin pyytää anteeksi... Ja ehkä sitten... voi, ette tiedä, kuinka minä hänestä pidän! — huudahti hän ja purskahti itkuun.

Mrs Valter katseli häntä osanottavaisesti.

— Aijotteko tehdä jotain asian hyväksi, vai annatteko sen rauveta?

— Antaa rauveta! — pauhasi Daniel Nilsen. — Antaa hänen ylpeillä halpamaisesta teostaan, ja sallia pitää tyttärtäni hylkiönä? Ei. Asian täytyy tulla oikeuden ratkaistavaksi.

— Se voi tulla kalliiksi ja päätös on epävarma, sillä lakimiehet vaativat todistuksia ja todistajia, eikä meillä ole kumpiakaan.

— Vaikka menettäisin viimeisen lanttini, täytyy sen tulla oikeuteen, vastasi Daniel. — Tahdon vielä kerran koettaa, saako köyhä oikeutta Amerikassa.

— Teette viisaimmin, jos kysytte neuvoa joltakin asianajajalta. Jos hän aivan varmasti neuvoa teitä

jättämään asian, niin on paras tehdä niin, sillä oikeudenkäynti tulee tuottamaan tyttärellenne paljon harmia. Ajatelkaa sitä!

— Toinen tahi toinen meistä on joutuva kuritushuoneeseen, keskeytti Nilsen. Hänen ja äitinsä muiston tähden olen velvollinen koettamaan tehdä jotain, maksoi mitä maksoi. En voisi muuten saada rauhaa.

— Hyvä! Koettakaa sitten, ja minä autan minkä voin, siitä saatte olla varma. Saatte kirjoittaa minut todistajaksi. Oikeudessa olen vanha tuttu. On kuitenkin paras puhutella asianajajaa, ennenkun annatte haastaa Frank Plummerin!... Ja tänään odotamme teitä luoksemme, Dina ja minä.

Hän antoi Nilsenille osoitteensa ja lähti. Kadulla kääntyi hän vielä ja sanoi oversa seisovalle Danielille:

— Se on totta, että köyhän on vaikea saada oikeutta täällä, mutta löytyy sen sijaan ijankaikkinen oikeus, joka ei petä. Ajatelkaa sitä, mr Nilsen!

Daniel Nilsen lähti puhuttelemaan erästä asianajajaa. Tämä kuunteli häntä kärsivällisesti.

— Siviili- vai rikosasianako tahdotte sen ajettavaksi? — kysyi hän.

— Minä en ymmärrä teidän juriidillista mongerrustanne, vastasi Daniel tuimasti. — Minä tahdon saada pojan kuritushuoneeseen, siinä kaikki.

— Ette siis vaadi mitään korvausta?

— Luuletteko, että tyttäreni kunnian voi kullalla maksaa? Luuletteko minun tahtovan yhtä ainoata hänen kirotuista kolikoistaan? — huudahti Daniel vihaisesti.

— Hyvä! Älkää vaan kiivastuko! sanoi asianajaja. — Pidämme siis sen rikosiasiana. Siinä tapauksessa teidän on ensin hankittava vangitsemismääräys raastuvasta, ja sitten saa yleinen syyttäjä hoitaa asian.

— Ei, kiitoksia, vastasi Daniel pilkallisesti.

— Kuinka niin? Onhan hän kaupungin etevimpiä lakimiehiä, ja teille ei se maksa mitään...

— Ei, sen miehen me tunnemme liian hyvin, keskeytti Daniel. — Hän ajoi hiljattain erään ruotsalaisen asiaa, joka oli pahasti loukannut itsensä pudotessaan telineiltä siitä syystä, että nauvoja oli liiaksi säästetty. Mutta miten kävi? Joo, rikas pomo pääsi vapaaksi eikä ruotsalainen saanut penniäkään vahingonkorvausta, vaikka turmeli terveytensä iäksi päiväksi.

— Mutta asianajajahan voi olla aivan viaton. Asia ei ehkä ollut selvä, mahdollisesti ruotsalainen oli itse ollut huolimaton.

— Niin se aina selitetään. Köyhät eivät koskaan saa oikeutta. Se mies on rikkaiden kanssa liitossa; siinä koko juttu!

— No niin, jos ette tahdo kääntyä hänen puoleensa, on asia ajettava siviili-juttuna, se tahtoo sanoa teidän on haettava vahingon korvausta. Te voitte silloin käyttää toista asianajajaa, mutta poikaa ette saa kuritushuoneeseen — siinä tapauksessa.

Muristen kuin vihainen koira jätti Nilsen asianajajan ja lähti raatihuoneelle. Täällä vaati hän vangitsemismääräystä Frank Plummerille. Konttoristi kysyi korviansa heristäen, oliko hänellä valtakirjaa yleiseltä syyttäjältä.

— Valtakirjaa, minkälaista valtakirjaa?

— Vangitsemismääräystä varten luonnollisesti. Luuletteko, että me vangitsemme ihmisiä jokaisen mieronkiertäjän pyynnöstä?

— Mitä? Olenko minä mieronkiertäjä? — kysyi Daniel tulipunaisena kasvoiltaan.

— Ei, ette suinkaan, vastasi konttoristi hymyillen — mutta meidän täytyy seurata yleisiä sääntöjä. Mitä Frank Plummer on tehnyt, lisäsi hän uudelleen.

— Se ei kuulu teille, vastasi Daniel lyhyesti, syöksyen ulos ja lyöden oven kiinni.

Hän etsi yleisen syyttäjän, meni hänen luokseen ja kertoi koko jutun mainitsematta Frank Plummerin nimeä.

— Ompa hauska napata sellainen hirtehin, sanoi yleinen syyttäjä ja kääntyi kirjoittamaan

valtakirjaa. — Tiedättekö mikä hänen nimensä on? Tiedättekö hänen osoitteensa, tahi onko hän ehkä luikkinut tiehensä koko kaupungista?

Nämä kysymykset seurasivat toisiansa sillä aikaa, kun paperi otettiin esille ja kynä kastettiin mustepullossa.

— Ei, hänen asemansa on siksi turvattu tässä kaupungissa, ettei hänen tarvitse karata sellaisten pikkuasiain takia, sanoi Daniel katkerasti. — Hänen nimensä on Frank Plummer.

— Frank Plummer? Rikkaan Plummerin poika! — huudahti yleinen

syyttäjä kääntyen äkkiä Nilseniin päin kynä kädessä, — Te erehdytte varmaan; se ei ole mahdollista.

— Minkätähden? kysyi Daniel.

— Sentähden, että hän on säännöllinen ja arvossa pidetty nuorimies.

— Ha-ha-ha! Tuleeko nyt toinen ääni kelloon, nauroi Daniel. — Sitä arvelinkin.

— Onko kukaan nähnyt? Voiko kukaan todistaa? — kysyi yleinen syyttäjä.

— Ei sellaisia asioita toimiteta julkisesti.

— Mutta mitä sellainen oikeudenkäynti hyödyttäisi, kun ei ole mitään todistuksia? Ettekö muuten ole sama herra Nilsen, joka tuli erotetuksi Plummerin palveluksesta muutamien raakojen sanomalehtikirjoitusten tähden?

— Jos totuutta voidaan sanoa raakuudeksi, niin olen.

— Se tekee asianne vieläkin mahdottomammaksi. Ihmiset, jotka eivät tunne luonnetanne voisivat luulla teidän käyttävän tyttärenne onnettomuutta hyväksenne kostaaksenne Plummerille. Voisittehan syyttää ketä nuorta miestä hyvänsä, kun teillä ei ole todistuksia.

— Luulin teidän juuri äsken sanoneen, että on hauska napata sellainen hirtehin.

— Kun olisi vähänkään todisteita ja voiton toivoa. Mutta tuollaiseen juttuun ei kannata sekaantua joutuakseen naurunalaiseksi.

— Enkö minä sanonut, että te olette liitossa rikkaiden kanssa, sanoi Daniel katkerasti. — Etteköhän olisi vanginnut poikaa, jos hän olisi ollut köyhä raukka?

— Ei mitään nokkaviisauksia minun virkahuoneessani, keskeytti yleinen syyttäjä. — Minulla ei ole mitään syytä antaa vangitsemiskäskyä tässä tapauksessa, ja sillä hyvä!

— Vai niin, silloin sanon minä, että te olette yhtä katala, kuin Frank Plummer ja kaikki muut miljoonien omistajat, ärjyi Daniel hurjistuneena ja pui nyrkkiä. — Te olette lyöttäytyneet yhteen sortaakseenne työväkeä. Mutta saammehan nähdä, emmekö voi pistää läpeä siihen kuplaan kerran. Te verenheimijät, sydämettömät lurjukset...

Enempää ei Daniel ehtinyt, sillä ovi reväistiin samassa auki; voimakas käsi tarttui hänen kaulukseensa, ja ennenkuin hän käsitti mitä tapahtui, sai hän aimo potkun ja ovi lukittiin hänen nenänsä edessä.

Vihasta vavisten seisoi Daniel kadulla. Täytyisikö hänen hakea vahingonkorvausta Plummerilta? Oliko se ainoa keino saada hänet oikeuden eteen? Hän inhosi sellaista menettelyä; koko asia sai sen kautta halpamaisen luonteen. Kuinka voisikaan raha hyvittää ja lohduttaa heitä tällaisessa onnettomuudessa? Hänen täytyi tehdä vielä yritys. Hän meni erään asianajajan luo, joka oli tunnettu teräväpuheiseksi ja köyhien puoltajaksi. Täällä kertoi hän taasen koko tuon surullisen jutun. Hän mainitsi senkin, ett'ei yleinen syyttäjä ollut antanut vangitsemismääräystä.

— Siinä tapauksessa on se pidettävä siviliasiana, ja teidän on haettava vahingon korvausta, sanoi asianajaja leikkien paperiveitsellä.

— Eikö ole muuta keinoa, kysyi Daniel.

— Ei, muuta ei ole, jos te nyt välttämättömästi tahdotte siitä oikeusjuttua, vastasi asianajaja.

— Kuinka paljon sitte pitäisi vaatia?

— Tarpeetonta on tyytyä vähään, sanoi asianajaja hymyillen. Pyytäkää nyt esimerkiksi viisitoista tuhatta dollaria, niin saatte ehkä kymmenen tuhatta, jos saatte ollenkaan.

— Täytyykö rahat ottaa myöskin vastaan? — kysyi Daniel vakavasti.

— Asianajaja katseli häntä hämmästyneenä. Oliko hän järjiltänsä?

— Ottaa vastaan? — huudahti hän. — Minkätähden pyydätte niitä sitten, ellette niitä tahdo?

— Sentähden, etten muulla tavalla voi poikaa nujuuttaa, vastasi Daniel. — Mutta noista kirotuista rahoista en tahdo penniäkään.

Asianajaja oli nyt varma siitä, ettei mies ollut viisas.

— Voittehan lahjoittaa ne langenneitten naisten kodille, sanoi hän ivallisesti.

Daniel ei huomannut hänen pilkallista hymyänsä.

— Mrs Valterin kodille, sanoi hän puoliääneen.

— Niin, sinne ne sopivat, silloin voi niistä olla jotain hyötyä... Tulisiko sellainen oikeudenkäynti kalliiksi? — kysyi hän pienen vaitiolon jälkeen.

— Jos saatte viisitoista tuhatta, niin onhan siinä, millä maksaa, vastasi asianajaja. — Ja jos ette saakaan, niin tavannette kai jonkun nuoren juristin, joka tekee sen halvalla ansaitakseen kannuksensa.

— Ettekö te sitte tahdo ottaa ajaaksenne asiaa?

— Olen mieluummin erilläni kaikesta, ja neuvoisin sitäpaitsi teitä jättämään koko oikeudenkäynnin.

— Minkätähden? — kysyi Daniel kiukuissaan, kohdatessaan taaskin vastustusta.

— Sentähden, ettei ole mitään todistuksia, vastasi asianajaja. — Tuo nuori herra kieltää tietysti kaikki ja selittää, että koko jutun tarkoituksena on kiristää häneltä rahoja. Siinä tulee todistus todistusta ja vala valaa vastaan. Onnettomuudeksi on viime aikoina sattunut pari tapausta, joissa kevytmieliset naiset ovat aiheettomasti syyttäneet nuoria miehiä.

— Mutta ette suinkaan tahtone vertailla minun tytärtäni...

— Oikeus ei tee mitään eroitusta. Syytöntä epäillään, kuten syyllistäkin, kun molemmat ovat tuntemattomia. Sellainen oikeudenkäynti tuottaa sitäpaitsi tyttärellenne niin paljon ikävyyksiä, että hän varmaan tulee toivomaan, ettei sitä koskaan olisi alettukaan. Syytetyn perhe kuuluu vielä sen lisäksi kaupungin rikkaimpiin.

— Eikö sekin olisi yksi syy nujuuttaa häntä hiukan? — kysyi Daniel.

— Ehkä. Mutta tienettehän nyt tämän mailman. Frank Plummerin syyttäminen on samalla hyökkäys kaupungin rikkainta ja vaikutusvoimaisinta osaa kohtaan. He pitävät sitä koko säädyn häpeänä, ja koettavat tukahuttaa asian sekä hankkia vastatodistuksia, vaikkapa heidän täytyisikin itseksensä tunnustaa syytöksen todenmukaisuus. Ja kenen luulette tahtovan ottaa ajaakseen noin epämiellyttävää asiaa, jossa voitosta ei ole toivoa? Siinä on vaarassa menettää ne asioimistuttavat, jotka parhaiten maksavat. Eikä teidän asianne ajaminen liene mikään kultakaivos.

— Annan kaiken omaisuuteni, vastasi Daniel.

— Sitä en epäile, sanoi asianajaja, mutta se ei liene kovin suuri. Vilpittömästi toivoisin, että jättäisitte asian ja koettaisitte sopia.

— Sopia! Sen katalan kanssa! Ei, toinen meistä kuolkoon ennen!

Daniel Nilsen lähti katkeroittuneena konttoorista. Hän ei aikonut vielä hellittää. Pian kävi toisten asianajajain luona, mutta sai joka paikassa saman vastauksen. Alakuloisena ja entistä katkerampana palasi hän kotiin.

Täällä hän tapasi Arnen ja kertoi hänelle kaikki.

— Mene Linnerin luo, isä, sanoi Arne. — Onhan hän ollut asianajaja, hän ei ole yhtä kylmäkiskoinen, kuin nuo muut, eikä hänellä ole mitään loistavaa tulevaisuutta menetettävänä.

— Olet oikeassa, Arne, huudahti isä. — *Hän* voi pelastaa meidät, jos pelastus on mahdollinen.

Linner oli juovuksissa, kun Daniel meni hänen luokseen, mutta tämän liikuttava kertomus teki hänet äkkiä selväksi.

— Ne roistot! — huudahti hän. — Saadapa ne kynsiinsä!

— Siihen juuri pyytäisin apuanne, herra Linner. Kukaan muu ei ole ottanut ajaakseen asiaa. He tahtovat vaan ansaita rahoja, mutta ei edistää oikeuden voittoa. Te olette maamieheni, teillä on hyvä sydän ja te olette kyvykäs, herra Linner.

Linner oli kuin kivettynyt.

— Minäkö? Kuinka voitte sellaista ajatellakaan? Ettekö näe minkä näköinen olen. Ettekö tiedä mikä olen. Kapakkasoittaja! Ja minua pidettäisiin sopivana ajamaan senlaista asiaa, puolustamaan viattoman tytön kunniaa. Pelkkä läsnäolonihan olisi häväistys häntä kohtaan!

— Ja kuitenkin olette ainoa pelastuksemme, herra Linner. Joko täytyy minun kärsiä, että koko kaupunki pitää tytärtäni kevytmielisenä naisena, tahi täytyy teidän...

Linner nousi vetäen syvään henkeään.

— Herra Jumala! Suodaanko minulle vielä kerran kunnia puhua oikeuden edessä, vielä kerran tehdä hyvä työ? — huudahti hän.

— Maksuksi annan kaiken omaisuuteni.

— Maksuksi? Älkää puhuko maksusta! — keskeytti Linner vihaisesti.
— Se, että ihmiset vielä luottavat minuun, on minulle suuri kunnia.

Hän alkoi kävellä edestakaisin lattialla. Sitten pysähtyi hän äkkiä Nilsenin eteen.

— Minä otan asian ajaakseni, sanoi hän, ja entisen jalon innostuksen välähtäessä katseestaan lisäsi hän: Ja jos voitto on mahdollinen, saavutetaan se!

XXIV.

Kaupungista syntyi yleinen hämmästys ja paljon kaikenlaisia juoruja, kun häväistysjuttuja levittelevät sanomalehdet tiesivät kertoa, että Frank Plummer oli haastettu oikeuteen mitä ikävimpien asiain takia.

— Mitä tyhmyyksiä se on? — huudahti isä. — Enkö ole sanonut sinulle, etten tahdo kuulla tuonlaisia hullutuksia.

— Noo, ei kannata loruta, isä; sinä et totisesti ole ollut itsekään niin viatoin, vastasi Frank nenäkkäästi.

Isä punastui.

— Niin, saat selviytyä asiasta niin hyvin kuin voit, en tahdo olla sen kanssa missään tekemisissä, mumisi hän. —

Oikeuden käyntiaika läheni. Linner valmistautui kuten suureen juhlaan. Hän oli ilmoittanut kahvilan isännälle, ettei hän tahtonut esiintyä soittajana ennen kun oikeudenkäynti oli ohi, mutta pyysi siitä huolimatta saada asua entisessä huoneessaan. Isäntä, joka oli hyväsydäminen mies, suostui ehdotukseen. Hän oli itsekin innostunut seuraamaan tätä oikeuden käyntiä, ja toivoi hartaasti, että Linner olisi voinut nujuttaa tuota nuorta keikaria aika tavalla. Linner oli koettanut kokonaan lakata nauttimasta väkijuomia. Sitä hän ei kuitenkaan voinut, mutta hän koetti tyytyä niin vähään, kuin mahdollista. Hän ryhtyi nyt hankkimaan todistajia ja tarpeellisia selityksiä. —

Ratkaiseva päivä oli käsissä. Kaikki valmistukset olivat tehdyt ja jury-miehet valitut. Ett'ei mitään puolueellisuutta voisi tulla kysymykseen ei ollut yhtään skandinaviaalaista valittu juryyn. Oikeussali oli ääriään myöten täynnä uteliaita, jotka kuiskaillen tähystelivät asianajajain pöytien luona istuvia todistajia. Frank Plummer koetti näyttää huolettomalta, mutta ei kuitenkaan voinut peittää rauhattomuuttaan. Dina istui vapisten isänsä vieressä. Mrs Valter istui hänen toisella puolellansa ja koetti rohkaista häntä. Agnes ja rouva Pryts olivat myös saapuvilla. Daniel Nilsen oli Linneriltä saanut vakavan neuvon pysyä nahoissaan ja lyhyesti vastata hänelle tehtäviin kysymyksiin, sekä ennen kaikkea olla tekemättä mitään hyökkäyksiä kapitalisteja vastaan. Jurymiehet asettuivat paikoilleen, tuomari tuli, asianajajat ja sanomalehtimiehet istuutuivat pöytiensä ääreen. Linnerin ympärille oli jäänyt tyhjä

paikka; kukaan ei tahtonut olla tuon viinalta haisevan miehen läheisyydessä. Aamulla, noustuaan oli hän ollut ihan kipeä levottomuudesta ja jännityksestä. Hän ei voinut syödä mitään, mutta otti useita naukkuja. Nyt istui hän tuolillaan katsellen alaspäin. Hän näytti kovin kurjalta, kasvot punottivat ja huulet olivat tavallista sinertävämmät. Tuomari katseli häntä vastenmielisyyden ilme kasvoillaan. Naurua, kuiskauksia ja pistopuheita kuului katsojain joukosta. Onnettomuudekseen näytti Dina saaneen tuonlaisen asianajajan.

Linner piti pienen alkupuheen, vannotti todistajansa ja kuulusteli ne. Sitten tuli vastaajan asiamiehen vuoro. Hän antoi Frank Plummerin puhua ensiksi. Tämä kielsi luonnollisesti kaikki. Hän oli sinä iltana mennyt kotiinsa tapansa mukaan; oli ihmisiä, jotka olivat nähneet hänen kulkevan puotiensa ohi. Suuri joukko kaupungin arvokkaimpia miehiä todisti, että Frank oli mallikelpoinen nuori mies sekä ihmisenä että liikemiehenä.

Plummerin asiamies oli julkeasti ja nenäkkäästi kysellyt Dinalta ja kohdellut häntä, kuten huonomaineista naista. Daniel Nilsenin teki useita kertoja mieli panna vastalauseensa; hän oli ihan kalpea vihasta ja puristeli nyrkkejäänsä. Mrs Valterin täytyi aina väliin tarttua hänen käsivarteensa. Dina-raukka oli menehtyä häpeästä. Jos hän olisi tiennyt, että hän oli joutuva tällä tavalla häväistäväksi, kuulijain tirkistellessä häntä kiikareillansa, olisi hän kärsinyt kaikki hiljaisuudessa. Nyt täytyi antaa asian mennä menoaan, isä tahtoi niin.

Nyt tuli asianajajien vuoro puhua juryn jäsenille, ennenkuin tuomio julistettaisiin. Plummerin asiamies sai puheenvuoron ensiksi.

— Kunnioitettava tuomari, herrat jurymiehet, alkoi hän. — Viime aikoina on täällä Minneapoliksessa tullut tavaksi että alemmat kansanluokat koettavat etsiä lain turvaa peittääkseen rikoksiansa. Meidän ihmisystävälliset lakimme ovat mahdollisuuden mukaan koettaneet suojella alhaista kansaa ja vallankin naisia. Mutta tässä on käynyt, kuten aina käy, kun valta annetaan sivistymättömille; he käyttävät sitä väärin. — Hän todisti esimerkeillä, että huonomaineiset naiset olivat koettaneet kiristää rahoja kaupungin arvokkaimmilta nuorukaisilta. Hän koetti ra'alla tavalla näyttää toteen, että Dinan yritys oli samantapainen. Hän puhui kauniita sanoja Plummerin perheestä ja Frankista, joka muun muassa oli nuortenmiesten kristillisen yhdistyksen jäsen. Hän koetti osoittaa, että koko oikeuden käynnin tarkoituksena oli kostaa Plummerin perheelle ne vastoinikäymiset, joita Nilsenin perhe oli saanut kokea. Mitä raaimmalla tavalla moitti hän siirtolaisten elämää ja tapoja. Hän sanoi heidän keksineen juomingeissaan koko asian. Siitä oli muka todistuksena sekin, ettei sitä ollut ottanut ajaakseen koko kaupungissa kukaan muu, kuin tuo vanha hylky, jonka läsnäolokin häpäisi koko oikeuspaikan.

— Minä toivon — lopetti hän — ettei oikeus ota tänlaista väkeä siipiensä suojaan. Jos tätä syytöstä ei kumota, jos saa tulla tavaksi, että kunniallisia miehiä tuomitaan kaikenmoisista syytöksistä, joita ei voida todistaa, jos tulee tavaksi, että köyhä kansa hankkii rahoja syyttelemällä rikkaitten poikia avioliittolupausten antamisesta heidän tyttärilleen, jos siirtolaiset ja muu roskaväki asetetaan hallitsemaan kaupunkia, niin silloin on paras, että kunnialliset ihmiset muuttavat täältä ja antavat laittomuuden ja pyövelivallan saada voiton. Arvoisat herrat jurymiehet! Minulla ei ole mitään lisättävää. Jätän asian levollisesti teidän käsiinne ollen vakuutettu, että tuomitsette oikein, ettekä anna ohimenevän tunteellisuuden eli vanhojen ennakkoluulojen vaikuttaa itseenne. —

Lyhyen, hiljaisuuden perästä nousi Linner. Hän seiso i pöytään nojautuneena, silmät puoleksi kiinni. Dina heitti toivottoman katseen isäänsä, mutta tämä ei huomannut sitä. Hän seurasi suurimmalla jännityksellä Linnerin jokaista liikettä. Vihdoin kohotti tämä punaiset kosteat silmänsä, suuntasi tylsännäköisen katseen tuomariin ja jurymiehiin, kumarsi hiukan ja alkoi:

— Minä olen vanha hylky. Sattuvampaa nimitystä olisi arvoisa edellinen puhuja tuskin voinut keksiä. Tämän tietäen en tänään olekaan vapaaehtoisesti tahtonut vaivata herroja läsnäolollani. Mutta oli aika, jolloin tämän "vanhan hyllyn" sanoja kuunneltiin, jolloin hän kelpasi ajamaan rikkaiden ja mahtavien asioita, jolloin hänen sanansa olivat painavia valtiollisissa taisteluissa. Nyt hän on syvästi alentunut ja ansaitsee ainoastaan unhoitusta ja halveksimista. Mutta miksi, täytyy "vanhan hyllyn" esiintyä tänään? Siksi, että häntä paremmat ovat kieltäytyneet täyttämästä velvollisuuttaan, siksi, että Minneapoliksen asianajajat ovat niin turmeltuneita, etteivät ne välitä oikeudesta eikä totuudesta, vaan tahtovat ainoastaan ansaita rahaa. Tämä kunniallinen mies — hän osoitti Daniel Nilseniä — jota on loukattu niin syvästi, kuin ihmistä suinkin voi loukata, on nöyrästi käynyt ympäri kaupungin kaikkien asianajajain luona etsiäkseen lain turvaa, mutta kun he kuuluivat, ketä asia koski, nämä nuoret eteenpäin pyrkivät lakimiehet, niin he kieltäytyivät antamasta apuansa. Se olisi vahingoittanut heidän asemaansa; ei saanut loukata mahtavia. Hän tahtoi saada asian oikeuteen rikosjuttuna, mutta se kiellettiin. Kuuletteko? Yleinen syyttäjä kieltäytyi antamasta vangitsemismääräystä, kun muka ei ollut todistajia. Silloin täytyi hänen turvautua tähän keinoon, vaikka pelkkä ajatuskin hänen tyttärtään kohtaan tehdyn rikoksen rahalla hyvittämisestä oli hänen mielestään solvaus. Laki pakotti hänet hakemaan vahingon korvausta, sillä muuten ei hän olisi saanut asiaa oikeuden ratkaistavaksi. Mutta näyttääkseen, ettei hän

tahdo rahaa, vaan oikeutta, on hän tyttäriin todistajien ja notarius publicuksen läsnäollessa antanut kirjallisen selityksen, että — jos vaadittu vahingonkorvaus hänelle myönnetään — rahat tulevat käytettäväksi niiden raukkojen hyväksi, jotka ovat joutuneet samantapaisten rikosten uhreiksi, kuin hänen tyttärensäkin. Ne lahjoitetaan Bethany-laitokselle.

Linner luki notariuksen sinetillä varustetun luovutuskirjan.

— Tässä kai on todistus tämän miehen rahanahnaudesta — jatkoi Linner. — Verratkaa miljoonan omistajaa, joka kaikin voimin pitää kiinni kahdenkymmenenviiden centin rahasta, tähän työmieheen! —

Ja Linner jatkoi. Hän puhui ensin tyyneesti, innostui sitten ja lämpeni vähitellen. Hänen silmänsä säihkyivät, pitkä tukka valui otsalle ja kasvoille, hän ojensi kätensä ylöspäin. Hän näytti mahtavalta sillä hetkellä. Entinen taisteluhalu ja voiton varmuus valloittivat hänet. Ja sanat tulvivat, koskena kohisivat hänen huuliltansa. Hän puhui siitä mädännäisyydestä, mikä näytti saavan valtaa rikkaiden nuorukaisten elämässä. Hän vertasi Nilsenin ja Plummerin perhettä toisiinsa, heidän elintapojansa, heidän siveyskäsitteitensä. Hän ei jättänyt koskettelematta mitään seikkaa, joka voi tähän hämäänsä asiaan valaistusta ja selitystä antaa. Lopuksi lausui hän:

— Tämä nuori tyttö, tämä turvattini, on tullut tänne vieraasta maasta toivoen saada nauttia vierasvaraisuutta ja saada tilaisuuden jokapäiväisen leivän hankintaan kunniallisella tavalla. Hän luuli Amerikan vapauden, yhdenvertaisuuden ja oikeuden maaksi. Kuinka häntä on kohdeltu. Hänelle on tehty kamalinta vääryyttä. Hänen maineensa on tahrattu, hänen rohkeutensa masennettu, hänen tulevaisuutensa turmeltu. Hän on suostunut tulemaan tänne kärsiäkseen niitä häväistyksiä, joita sydämetön asianajaja tahallaan on heittänyt hänelle vasten kasvoja polkeakseen hänen kainoutensa jalkoihinsa. Ja miksi? Saadakseenko rahoja? Ei, mutta saadakse oikeutta. Luuletteko, että hän on kärsinyt kaiken tämän hävyttömyyden huviksensa? Ei, hän vaatii lainsuojelusta kaikkia epäilyksiä, panettelua ja häväistyksiä vastaan. Hän tahtoo tietää, saako todellakin käydä nuoren tytön kimppuun ja raiskata hänet, lain nostamatta rankaisevaa kättään hänen suojaksensa. Nykyajan nuoret miehet näkyvät luulevan, että he voivat aivan huoletta näin tehdä, että heitä ei uskalleta ahdistella, kun he ovat rikkaita. Mutta näin ei saa olla, joku heistä on merkittävä, muutoinhan ei yksikään siveä nuori tyttö uskalla pimeän tultua kaduilla liikkua. Joku heistä on merkittävä, jotta ihmiset taas voivat luottaa tuomioistuimeen ja sen oikeuden tuntoon. Minun suojattini on tullut tänne, vaikka hän on vieras, ujo, nuori tyttö saadakse oikeutta. Antakaa sitä hänelle, herrat jurymiehet! Jätän asian teidän ratkaistavaksenne luottaen teidän oikeudentuntoon. —

Linner istuutui. Hän hapuili vesilasia, mutta ei voinut juoda, sillä kädet vapisivat niin kovin. Tuomari lausui muutamia sanoja jurymiehille kehoittaen heitä omantunnon mukaisesti tutkimaan asiaa.

Juryn poistuttua tuli saliin haudan hiljaisuus. Hetken perästä ilmoitettiin, että jury oli valmis julistamaan tuomionsa. Ei hiiskaustakaan kuulunut suuressa salissa. Vakavina istuivat jurymiehet paikoilleen. Puheenjohtaja ojensi tuomion asianomaiselle virkamiehelle, joka luki:

— Dina Nilsen contra Frank Plummer. Me yllämainittua riitajuttua tutkimaan valitut jurymiehet katsomme oikeaksi tuomita vastaajan maksamaan kantajalle viisitoistatuhatta dollaria vahingon korvausta. —

Kuului kiljahdus, ja Dina heittäytyi kaikkien nähden isänsä kaulaan, sitten syöksyi hän Linnerin luo ja suuteli häntä otsalle. Linnerin silmät loistivat, hän vapisi kuin haavanlehti ja koetti tarttua pöydän reunaan, mutta käsi ei tehnyt tehtävänsä, hän kaatui tiedotonna lattialle. Syntyi yleinen sekasorto. Linner kannettiin pois. Vastaajan asiamies nousi tulistuneena ja vaati, että asia oli otettava uudestaan tarkastettavaksi, sillä tuomio oli hänen mielestään ristiriitainen todistuksiin nähden, sekä tuomittu summa aivan liian suuri.

XXV.

Linner vietiin kotiin ja kannettiin huoneeseensa. Lääkäri tuli ja iski suonta, mutta pudisti päätään. Jännitys oli ollut liian voimakas. Hänen tavaton elämäntapansa, hänen hyödyttömät kieltämysyrityksensä ja rasittava ajatustyö, kaikki tämä oli käynyt yli hänen voimiensa. Useita päiviä makasi hän puhumatonna ja, kuten näytti, tiedotonna. Nilseniläiset ja Agnes äitinsä olivat olleet katsomassa häntä, mutta hän ei näyttänyt tuntevan heitä. Neljäntenä päivänä oli hänen katseessaan vähän enemmän eloa. Hän avasi silmänsä ja huomasi hotellin isännän istuvan vieressään. Puhe oli vielä epäselvää.

— Hän suuteli minua otsalle, eikö totta? Eli olenko minä nähnyt unta? Viatoin tyttö on suudellut minua; se puhdistaa monta syntiä; sovittaa monta pahaa; se antaa sovituselämässä ja — kuolemassa.

Hän sulki silmänsä ja lisäsi hetken kuluttua:

— Tiesin, että se murtaisi minut, mutta se onkin parempi... paljoa parempi. Minun elämälläni ei ole mitään tarkoitusta. Ja mehän voitimme, me voitimme, eikö niin?

— Ne ovat joka päivä käyneet katsomassa teitä, sekä Nilsenin väki, että rouva Pryts — sanoi isäntä.

— Jumala heitä siunatkoon — vastasi Linner.

— Olettehan parempi tänään, herra Linner? — ettekö olekin? Tahtoisitteko jotain? Ehkä sampanjaa eli mitä hyvään? Sanokaa vaan, niin tuodaan.

Linner pudisti päätään, mutta sitten hän käänsi katseensa isäntään ja sanoi:

— Niin, olisi jotain, jota haluaisin, mutta... mutta... se on kallista.

— Älkää siitä huoliko — sanoi isäntä. — Te olette ansainnut minulle siksi monta killinkiä, ettei se ole liikaa, jos minä puolestani koetan tehdä mitä voin. Sanokaa pois vaan!

— Jos kuolisin, hankkisitte varmaan vähän kukkia haudalleni — sanoi Linner. — Ettekö voisi antaa niitä nyt minulle? Nyt voisin nauttia niistä, kuoltuani on taas yhdentekevää...

— Minkälaisia kukkia tahtoisitte?

— Hm... ne ovat kalliita — vastasi Linner.

— Ei haittaa; olenhan luvannut, että saatte niitä.

— Antakaa vähän kieloja ja ruusuja, mieluummin nappuja, aukeamaisillaan olevia nappuja, keltasia ja punasia. Ne täyttävät huoneen tuoksullaan ja loistollaan, ja kielot muistuttavat Norjaa. Olen usein keväisin poiminut niitä laaksoista. Ne ovat niin kauniita, puhtaita ja viattomia, kuin nuoret tytöt. Ne muistuttavat Jennietä ja häntä tänään... vai oliko se tänään?

Linner meni uudestaan tainnoksiin. Kun hän taas heräsi, istui isäntä vaimoineen hänen vieressään. He olivat tuoneet korillisen ruusuja ja kieloja, pistettyinä tuoreisiin sammaliin.

Linner hymyili ja viittasi, että he asettaisivat korin hänen kasvojensa lähelle.

— Kuinka suloista, kuinka ihanaa — kuiskasi hän. — Pankaa ne nyt laseihin pääanaluksen kummallekin puolelle, niin saan maata ruusujen ja kielojen keskellä, antakaa minulle muutamia. Ja tuokaa sitten viuluni! Soitto ja kukat kuuluvat yhteen.

Isäntä toi viulun sillä aikaa, kun hänen vaimonsa järjesti kukkia. Kyynel vierähti Linnerin poskelle, kun hän tarttui käyrään.

— Hyvästi, viimeinen, ainoa ystäväni — sanoi hän hiljaa ja suuteli viulua. — Kun minä kuolen — lisäsi hän kääntyen isäntään päin — niin antakaa tämä Arne Nilsenille ja sanokaa, että soitan hänelle elämän onnea... Ja nyt... vielä yksi pyyntö! Te olette ollut niin hyviä minulle; älkää sentähden pahastuko, että minä pyydän teitä jättämään minut vähäksi aikaa yksikseni. Tahdon nauttia kukkien tuoksusta ja unhoittaa nykyisyyden. Tahdon muistella lapsuudenaikoja ja Jennietä... Ja niin avaa ehkä Pietari mieluummin oven minulle, kun tulen ruusujen ja kielojen tuoksussa, kuin jos haisisin oluelta ja juustolta — lisäsi hän leikkillisesti.

Isäntä nyökkäsi vaan ja poistui vaimoineen varpailaan hiipien. He pysähtyivät oven taa jättäen sen raolleen. He pelkäsivät hänelle jotain tapahtuvan.

Huoneessa oli kauan aivan hiljaista; sairas puheli kuiskaten itsekseen. Sitten kuului heikko, värisevä ääni viulusta. Linner koetti soittaa erästä kappaletta, mutta voimat pettivät.

— Loppu, loppu — huokasi hän. Sitten oli taas kaikki hiljaista. — Jennie, Jennie, tahdotko ottaa vastaan minut, kun tulen — huudahti hän. — Soittoa, kukkia, kieloja ja ruusuja... ne rukoilevat puolestani... ne... kukat... ovat sinulle...

Äkkiä nousi hän istumaan vuoteellaan.

— Me voitimme, eikö niin, me voitimme — huudahti hän.

Kuului räiskäys, viulu putosi lattialle synnyttäen valittavan äänen. Isäntä riensi vaimoineen sisään.

Linner makasi — kuolleena. Toisella kädellään piteli hän vielä käyrää. Hän ei ollut koskaan näyttänyt niin kauniilta. Poskien tumma puna oli kadonnut ja sijaan tullut kuolon kalpeus. Tuuhea tukka muodosti seppeleen hänen päänsä ympärille. Ruusut tuoksuivat hänen vieressään, punaset ja keltaset, ja kieloja oli pudonnut hänen rinnallensa.

XXVI.

Tuomio oli sattunut Frank Plummeriin, kuin salaman isku kirkkaalta taivaalta. Sekä hän, että hänen asianajajansa olivat olleet niin varmat, ettei Frankia uskallettaisi tuomita ilman todistuksia, etteivät olleet edes koettaneet lahjoa juryn jäseniä. Asianajaja oli turvautunut ainoaan mahdolliseen keinoon, hän oli vaatinut asian uuden käsittelyn alaiseksi. Eräessä myöhemmässä oikeuden istunnossa suostuttiinkin tähän pyyntöön.

Nyt täytyi hankkia muutamia todistajia. Ja niitä oli saatava mistä hyvänsä. Ei säästetty vaivoja eikä rahaa. Frank kirosi itsekseen sitä onnetonta hetkeä, jona hän oli antanut vallan himoillensa. Koko hänen tulevaisuutensa oli nyt tarvelty. Toisinaan mielti hän, eikö sittenkin olisi parasta mennä naimisiin Dinan kanssa ja karata sitten Wisconsin metsiin, kuten Fanny ja Charles. Mutta sekin oli nyt myöhäistä. Hän pelkäsi, että Daniel Nilsen olisi ampunut hänet, kuin koiran, jos hän olisi vielä mennyt hänelle asiaa esittämään, eikä Dinakaan olisi tainnut suostua enää. Hänhän oli sallinut häntä julkisesti häväistävän, vaikka tiesikin hänen syyttömyytensä. Mitä oli tehtävä? Hän oli joutunut kaltevalle pinnalle, ja nyt saisi hän luisua päähän saakka. Hänen täytyi tavalla taikka toisella päästä tästä asiasta ja sitten matkustaa pois kaupungista. Täällä olo oli mahdoton. Hänet oli eroitettu nuortenmiesten kristillisestä yhdistyksestä, hänen entiset ystävänsä kaihtivat häntä, hän ei voinut enää seurustella kunnollisten ihmisten kanssa, tuskin kaduilla liikkuu. Sanomalehdet olivat tehneet laveasti selkoa oikeudenkäynnistä ja osoittaneet myötätuntoisuutta tuolle onnettomalle tytölle. Jos asia olisi päättynyt tähän, olisi hän voinut heti puikkia tiehensä, mutta hänhän oli pyytänyt asian uudestaan otettavaksi esille. Isänsä ja perheen tähden ei hän voinut menetellä toisin. Sehän olisi ollut sama, kuin rikoksen tunnustaminen. Joku pelastus *täytyi* löytyä, mimmoinen tahansa.

Frank oli huomattavasti vanhentunut näinä kuukausina. Hän ei enää voinut olla iloinen, ja hänen käytöksensä oli tullut araksi ja epävarmaksi. Vanha Plummer, asianajaja ja Frank pitivät kaikessa hiljaisuudessa neuvotteluja "paratiisissa". Suunnitelma oli ajoissa valmistettava.

— Ensiksikin on tuleva jury saatava puolelle — sanoi asianajaja.

— Otatteko toimittaaksenne sen — sanoi vanha Plummer.

— Jos kukkaronne on minun käytettävänäni, vastasi asianajaja. — Tällaisissa asioissa ei säästäväisyys ole paikallaan.

— Peijakkaan tyttöletukka! — mutisi vanha Plummer. — Sinä saatat minut häviöön tämän asian takia, Frank.

— Siis on paras, että maksan vaaditun summan, pääsen sitte kaikista nuhdesaarnoista — vastasi Frank vihaisesti.

— Sinä? Kyllä kai! Mistä aiot ottaa rahat? Ei, kyllä se on sinun vanhan isäsi pussi, jota tässä veroitetaan — porisi ukko Plummer.

— Me emme ole tulleet tänne väittelemään siitä, isä — vastasi Frank. — Joko täytyy asian mennä menoaan eli on se lopetettava nyt heti. Tee, kuten tahdot!

— Sitten olisi aivan välttämätöntä hankkia yksi tai pari todistajaa, mieluummin kaksi, jotka voisivat todistaa olleensa tekemisissä miss Nilsenin kanssa ennen — sanoi asianajaja johtaakseen puheen oikealle tolalle.

— Onko se välttämätöntä? — kysyi Frank synkästi.

— Se on ainoa keino, sanoi asianajaja. — Tuollaiset palvelustyöt, vallankaan skandinavialaiset, eivät ole juuri kovin turhantarkkoja, jotta asian voi luullakseni aivan helposti järjestää.

— Hän ei ole mikään tavallinen palvelustyttö! — huudahti Frank.

— Jaha, jos te, herra Plummer, rupeatte puolustamaan häntä, on paras antaa asian raueta, sanoi asianajaja.

— Kas niin, heitä nyt hiiteen kaikki tunteellisuus, Frank, sanoi isä. — Sinä se olet tämän sopan keittänyt... Voitteko te, herra asianajaja, hankkia sellaiset todistajat.

— Se on minulle sangen vastenmielistä, vastasi asianajaja. — Jätän mieluummin sen tehtävän teidän huoleksenne. Ehkä teidän ystävienne joukossa on joku, joka on teille kiitollisuuden velassa, eli joku, joka huonoja raha-asioitansa korjatakseen tekisi teille tuon pienen palveluksen?

Plummer mutisteli huuliansa ja mietti.

— Täytyykö siinä vannoa? — kysyi hän.

— Kyllä, se on ehdoton välttämättömyys, mutta se nyt ei paljoa merkitse, vastasi asianajaja. — Tunnen irlantilaisia, jotka vannovat mitä hyvänsä. Vala on heille vaan muotoasia.

— Voittehan mainita minulle muutamia sellaisia henkilöitä, niin voin antaa puhutella heitä, sanoi vanha Plummer.

— Ja sitten vaaditaan luonnollisesti ehdotonta vaitioloa, sanoi asianajaja. — Jos voidaan todistaa, että hänen maineensa on epäiltävä, menettävät hänen sanansa uskottavuutensa, eikä jury voi tuomita Frank Plummeria, jos vielä jury on edeltäpäin lahjottu. Asia raukeaa ja hän saa maksaa oikeuskulut. Pitemmälle emme siinä pääse.

Frank nousi äkkiä ja meni ulos. Asianajaja kääntyi hymyillen mr Plummeriin.

— Poikanne näyttää olevan hyvin herkkäsydäminen, sanoi hän.

— Hän on raukka, vastasi vanha Plummer äreästi. — Hän heittää ensin kastanjat uuniin ja antaa ne sitten toisten noukkia sieltä itselleen. Niin, niin, herra asianajaja, tapaamme tuonnempana.

Samana iltana lähetti vanha Plummer intiaanipojalleen George Washingtonille näin kuuluvan kirjeen:

"Tule heti, tarvitsemme sinua. Saavu konttooriini! James Plummer."

Neljätoista päivää myöhemmin seiso siellä tuo mahtavalla nimellä varustettu poika pitkine kiharoineen ja leveälierisine teksashattuineen. Isä kertoi hänelle lyhyesti Frankin oikeusjutun.

— Ja sitten? — sanoi poika.

— Tarvitsemme nyt pari henkilöä, jotka voivat todistaa olleensa ennen tekemisissä tuon Dina Nilsenin kanssa. Toisen täytyy hävitä meidän tai hänen, ja kun ei ole muuta valittavana, täytyy koettaa pelastua niin hyvin kuin taitaa.

— Ymmärrän, joko tappaa tahi kuolla itse, vastasi poika.

— Täällä on vaikea saada ketään tekemään sitä, jatkoi isä, — ja on se sitäpaitsi vaarallistakin, sillä voi tapahtua, että asianomaiset muuttavat jälkeempäin mielipidettä. Mutta jos joku vieras sen tekisi ja katoaisi sitten yhtä äkkiä, kuin oli tullutkin, ei olisi mitään pelkoa.

— Senkötähden pyysit minua tulemaan tänne? — kysyi poika.

— Sinä olet lähin pelastamaan perheen kunniaa. Ja minä ajattelin, ettet olisi niin kovin arka maineestasi täällä, kunhan se vaan on all right Wisconsinissa. Se menee sitäpaitsi pian ohitse. Sanomalehdet puhelevat siitä muutaman päivän ja sitte unhotetaan koko asia.

— Ja mitä minun pitäisi todistaa?

— Niin, katsos, sinä olet ollut huvittelemassa täällä — ajan voimme sitten tarkemmin määrätä. — Eräänä iltana olit sinä toverinesi Cardiff & Donaldsonin kahvilassa, ja siellä tapasit Dina Nilsenin ja... niin, lopun ymmärrät. Sellaistahan sattuu usein matkustavaisille.

— Mutta enhän tiedä edes minkänäköinen hän on.

— Saat nähdä hänet oikeudessa.

— Täytyykö siinä vannoa?

— Luonnollisesti, mutta sellaisista asioistahan ei metsän poika välitä.

— Maksetaanko siitä valheesta?

— Viimeksi tavatessamme sovimme, että saat sahan etkä mitään muuta. Mutta nyt lupaan sinulle kolmanneksen perinnöstä, jos teet meille tämän pienen palveluksen.

— Rahoja ei koskaan voi saada liiaksi — vastasi intiaani-poika.

— Mutta nimesi on luonnollisesti muutettava... ei George Vashington... se kyllä kelpaa, mutta Plummer ei sovi, se herättäisi epäilystä. Saat ilmoittaa nimeksesi Frager, tai joku sellainen.

— Saanko perinnönjakomääräyksesi kirjallisesti ja todistettuna? — sanoi George.

— Saat, vastasi vanha Plummer.

Sopimus oli valmis ja George Vashington katosi ilmestyäkseen uudestaan oikeudenkäynnin aikana.

Dina oli pitänyt juryn tuomiota suurena hyvityksenä ja lohdutuksena vaikeassa asemassaan. Hän oli muuttanut takaisin isänsä luo, ja tämä puolestaan oli nyt häntä kohtaan itse hyvyys. Mrs Valter kävi usein katsomassa häntä, ja oli hän herättänyt monen muunkin lämminsydämisen naisen myötätuntoisuuden Dinaa kohtaan. He kävivät hänen luonansa ja lähettivät työtä enemmän, kuin hän ehti saada valmiiksikaan.

Tuli sitten aika, jolloin hänen lapsensa oli näkevä päivän valon. Nyyhkien painoi hän tuota viatointa olentoa rintaansa vastaan. Daniel Nilsen seisoj sekavin tuntein kehdon vieressä. Kuitenkin sai tuo käsiään huitova, avutoin raukka Danielin helymään. Hän otti pojan käsivarsilleen ja katseli sitä, ja kyynel vierähti hänen silmästään pudoten pienokaisen poskelle. Kuinka hän olisikaan ollut iloinen, jos olisi saanut sekoittamattomin tuntein ottaa syliinsä pienen tyttärenpoikansa! Mutta nyt oli sekoittunut katkeruutta poikaan, kehtoon, kaikkiin muistoihin ja seikkoihin, mitkä häntä koskivat.

* * * * *

Vasta helmikuussa tuli oikeusjuttu uudestaan otettavaksi esille, ja samat tuskat olivat vielä kerran kestettävät.

Dina olisi mielellään antanut jäädä koko asian sikseen, ja Frank olisi saanut sopia asian pahan omantuntonsa kanssa. Hän ei tuntenut mitään kostonhalua, olihan hän saanut oikeutta. Mutta nyt pakotti häntä siihen Frank. Voi, jospa se olisi ohi! Olikohan hänen itsensä välttämättä oltava oikeudessa? Niin, ehkä. Kukapa puhuisi hänen puolestaan? Linner oli kuollut; hänen haudalleen vei hän joka sunnuntai tuoreen kukka-seppeleen. Tarvitsiko hän asianajajan? Eihän sitä, mikä jo oli todistettu, voitane kumota, ja hänen puolestaan oli sanottu jo mitä sanomista oli.

Mrs Valter kuitenkin aavisti, että taistelu tällä kertaa tulisi paljoa ankarammaksi, kuin edellisellä, ja hän oli hankkinut avuksi erään nuoren, vasta kaupunkiin muuttaneen asianajan, joka mielellään tahtoi ansaita kannuksensa.

Ratkaiseva päivä oli käsissä. Suuri oikeussali oli yhtä täyteen ahdettu, kuin edelliselläkin kerralla. Useita Dinan ystäviä, kaupungin arvokkaimpia naisia istui mrs Valterin kanssa ensimmäisessä penkissä. Daniel istui tyttärineen asianajajan pöydän vieressä. Frank ei ollut saapuvilla.

Toimitus alkoi, ja todistajat tuotiin esiin. Saatuaan puheenvuoron nousi Plummerin asianajaja.

— Arvoisat naiset ja herrat jurymiehet — alkoi hän. — Minä lupasin viimekerralla päämieheni puolesta näyttää toteen, ettei Dina Nilsen ole niinkään viatoin, kuin näyttää, ja etteivät hänen sanansa siitä syystä myöskään ole niin erityisesti luotettavia. Ne todistajat ovat nyt täällä.

Hän viittasi kädellään. Samassa nousi paikaltaan komea, vakavan näköinen mies, jonka pikimustat kiharat ympäröivät harvinaisen kauniita kasvoja ja valuivat alas olkapäille. Kun hän mainitsi nimensä, George Vashington, purskahti yleisö nauruun. Mutta George Vashington ei menettänyt hetkeksikään arvokkaisuuttaan. Hän teki valan ja istuutui todistajien penkille. Kun sitte asiaan kuuluvat muodolliset kysymykset ja selvitykset olivat tehdyt, alkoi seuraava kuulustelu:

— Oletteko nähnyt ennen tämän naisen?

— Olen.

— Missä?

— Cardiff Donaldsonin kahvilassa.

— Milloin?

— Vähän toista vuotta sitten marraskuussa.

— Oliko teillä mitään tekemistä hänen kanssaan?

— Minä seurustelin hänen kanssaan.

Naurua ja kuiskauksia kuului yleisön joukosta, mutta George oli yhtä tyyni. Dina nousi mielenliikutuksesta ja huudahti:

— Se on valetta, valetta, joka sana!

Tuomari käski hänen olla vaiti.

Dinan asianajaja koetti ristikuulustelulla saada George Washingtonia sotkeutumaan puheisiinsa, mutta tämä säilytti järkähtämättömän tyyneytensä ja väisti kaikki ansat.

Useampia todistajia kutsuttiin esille. Ensiksi eräs irlantilainen kertoi, että hän oli tavannut Dinan vieläkin pahemmassa paikassa, ja lopuksi saman paikan omistaja, ilkeännäköinen akka todisti, että Dina Nilsenin tapana oli käydä hänen luonaan.

Dina oli vaipunut paikalleen. Nyyhkien nojasi hän isänsä rintaa vastaan. Niin ilkeäksi, niin perkeleelliseksi ei hän ollut luullut maailmaa. Hän oli myyty, petetty, auttamattomasti kadotettu, ja Frankilla oli ollut sydäntä tehdä tämä.

Mrs Valter nousi ja huusi viitaten ympärilleen:

— Me kaikki naiset menemme takuuseen hänestä. Se on halpamainen vale, tämä syytös!

Mutta tuomari neuvoi häntä pysymään tyynenä; muussa tapauksessa tyhjennettäisiin koko sali. Dinan asianajaja koetti, viitaten edellisessä oikeudenkäynnissä annettuihin todistuksiin, selittää, että näissä todistuksissa täytyi olla jotain väärin käsitystä, joko oli joku toinen sattumalta niin yhdennäköinen, tahi olivat ne kokonaan Plummerin rikkauden hedelmiä. Hän sanoi, että olisi kovin karkeata, jos Minneapolisin tuomioistuin todellakin antaisi tuomionsa sellaisenkin todistuksen perusteella, minkä tuo äskenmainittu rouvasihminen kykeni antamaan, ja hän toivoi, että jury nyt, kuten edelliselläkin kerralla suojelisi viatointa väkivallalta kaikista viekkaista suunnitelmista huolimatta.

Plummerin asianajaja nojasi tyytyväisesti hymyillen tuolinsa selustaan. Tiesihän hän edeltäpäin minkälainen juryn antama tuomio tulisi olemaan. Ei ollutkaan erittäin helppoa saada juryyn henkilöitä, jotka olisivat jollain tavalla olleet riippuvaisia Plummerista eivätkä mistään hinnasta olisi tahtoneet tuomita hänen poikaansa. Juryn tuomio oli yksimielinen: Frank Plummer vapautettiin, ja Dina Nilsen määrättiin maksamaan oikeuskulut.

Sydäntäsärkevä kiljahdus kuului salissa, ja ennenkuin kukaan ehti estää oli Dina syöksynyt keskelle lattiaa. Hän kohotti molemmat kätensä taivasta kohti ikäänkuin houraillen ja huusi:

— Ja minä kutsun täten Frank Plummerin kohtaamaan itseään Kaikkivaltiaan tuomioistuimen edessä, missä jokaiselle oikeutta jaetaan! Jumala häntä armahtakoon!

Ja kädet silmillä hän syöksyi ulos. Kuulijat väistivät häntä liikutettuina. Isä tahtoi rientää hänen jälessään, mutta hänet ympäröittiin jokapuolelta, tahdottiin osoittaa myötätuntoisuuttaan hänelle.

— Laskekaa minut ulos, laskekaa minut ulos — pyysi hän ja koetti raivata tietä itselleen. — Hän lopettaa päivänsä muutoin.

Ovessa seisoi mrs Valter.

— Mikä häpeä! — sanoi hän Nilsenin korvaan. — Me maksamme luonnollisesti kulut.

Daniel Nilsen ei kuullut. Hän riensi kotiin niin nopeasti, kuin voi. Pari kertaa täytyi hänen pysähtyä hengittämään, mutta sitten hän riensi taas eteenpäin. Ei saanut tulla liian myöhään. Hän riuhtasi huoneensa oven auki. Naapurin vaimo tuuditteli pienokaista siellä.

— Onko tyttäreni ollut täällä?... Herra Jumala, minne hän on mennyt?... Joki, joki! — huusi hän.

Hän juoksi lähimmälle sillalle, samalle minkä luota mrs Valter oli löytänyt Dinan tuona unohtumattomana iltana. Hän näki muutamia miehiä juoksevan pitkin toista rantaa ja viittovan toisille, jotka sysäsivät vesille venettä.

— Mitä siellä? — huusi Daniel.

— Eräs nainen on heittäytynyt virtaan; nyt joutuu hän jääkappaleiden alle.

Sanaakaan lausumatta hyppäsi Daniel veneeseen, sieppasi rannalta vankan seipään ja sysäsi voimakkaalla liikkeellä veneen rannasta. Hän oli näkevinään vilahduksen hänen hameestaan jääkappaleiden joukosta.

XXVII.

Kaksi päivää myöhemmin piti Plummerilla olemaan suuret kutsut sen johdosta, että Frank oli vapautettu syytteestä, sekä että Charles Bradford ja Fanny olivat vihdoinkin vanhempien pyynnöstä palanneet Minneapolikseen asettuakseen sinne. Mrs Plummer purjehti ympäri tulipunaisena kasvoiltaan ja hänen vävynsä auttoi häntä koristelemisessa. Sytytettiin kruunuja ja alettiin odottaa vieraita.

Työväki palasi päivän töistään eväskorit käsivarrella. Silloin ilmestyi äkkiä omituinen näky Bridge Squarella. Huolimatta kovasta pakkasesta tuli siellä vanha mies paljain päin työntäen käsirattaita. Niillä makasi kuollut nainen, jonka vaatteissa riippui joka puolella jääpuikkoja. Miestä voi luulla hulluksi, sillä hän huusi niin käheällä äänellä, että sitä tuskin voi ymmärtää:

— Veljet! Työmiehet! Katsokaa tänne! Katsokaa tytärtäni! Kapitalistit ovat murhanneet hänet, Frank Plummer on murhannut hänet! Hän oli viatoin, kuin kedon kukka, mutta hän raiskasi hänet, ja sitten ovat he vannoneet väärin, että hän on kevytmielinen nainen. Kärsimmekö tällaista? Ne alentavat palkkojamme, ajavat meidät työstämme, ne jättävät meidät avuttomiksi, kun tulemme vanhoiksi, ne koettavat tappaa meidät nälkään, ja sitten ne turmelevat meidän tyttäreemme, emmekä me saa oikeutta, sillä me olemme köyhiä ja he miljoonien omistajia! —

Hänen ympärilleen keräännuttiin. Daniel Nilsen pysähtyi erään lyhtypylvään viereen. Hän nosti tyttärensä ja asetti hänet pylvästä vasten, jotta myymälöiden kirkas sähkövalo sopi valaisemaan tuota mykkää olentoa, joka siinä seiso, kuin aave.

— Näettekö hänet? Näettekö hänet, huusi isä. — Kauniimpaa tyttöä oli tuskin nähty Minneapoliksen kaduilla, ja nyt hän on tuommoinen! Sen ovat kapitalistit tehneet. Noin pitelevät nyt rikkaiden pojat teidän tyttäriänne!

Frank Plummer oli juuri menossa konttoorista kotiinsa. Hän viipyi siellä myöhään, päästäkseen kulkemaan pimeässä syrjäkatuja. Hän oli juuri tullut riippusillan yli ja aikoi mennä Bridge Squaren poikki, kun hän näki väkeä kokoontuvan erään lyhtypylvään ympärille ja kuuli äänten sorinaa. Hän nousi erään myymälän portaille ja näki Dinan häikäisevässä valossa seisoen tujottavan häneen kiillottomilla silmillään. Valosäteet heijastuivat vaatteiden ympärille kerääntyneestä jääkerroksesta ja hiuksista riippui jääpuikoista muodostunut sepele. Hän oli kaatua portailta kadulle. Samassa Daniel Nilsen huomasi hänet. Hän karjui heiluttaen hurjasti nyrkkiään ilmassa:

— Tuolla hän on! Tuolla seisoo murhaaja! Repikää hänet kappaleiksi! Hirttäkää hänet!

Villi kiljunta täytti ilman, ja satoja käsivarsia ojentui häntä kohden. Hän hyppäsi alas. Nyt oli henki kysymyksessä. Väkijoukko syöksyi hänen jälkeensä. Hän juoksi minkä jaloista lähti. Jos ne nyt saavat hänet kiinni, repivät ne hänet kappaleiksi. Hän juoksi City Hallin ympäri ja henki kurkussa hyökkäsi hän poliisivartiakonttooriin.

— Jumalan tähden, auttakaa, ne tappavat minut, huusi hän.

Kokonainen rivi revolvereilla ja muilla aseilla varustettuja konstaapeleita asetettiin tukkimaan sisäänkäytävää. Samassa syöksyi kansajoukko esiin.

— Mitä tahdotte? Pois!

— Tahdomme saada hänet, murhaajan! Hän on kätkeytynyt tänne. Tahdomme hirttää hänet lyhtypylvääseen.

Telefonoitiin enemmän poliisia, ja pian riensikin niitä joukko City Hallia kohden. Mutta kalmankalpeana kykki Frank erään pulpetin takana kuunnellen raivoisia huutoja. Vasta yösydännä uskallettiin hänet vahvasti vartioituna lähettää kotiin. Kauan seiso väkijoukko vielä ulkopuolella. Mutta

yhtäkkiä kävi kuiskaus miehestä mieheen, ja ikäänkuin komennettuna lähti koko lauma liikkeelle Plummerin taloa kohti.

Poliisi lähetettiin vangitsemaan Daniel Nilseniä, mutta työmiehet estivät sen.

— Ei maksa vaivaa välittää vanhasta, mielipuolesta miehestä, sanoivat he. — Me kyllä vastaamme hänestä ja pidämme hänestä huolen.

— Kuulehan, Daniel! Tiedäthän, että olemme ystäviäsi. Me autamme sinua, tule kotiin nyt.

Eräs heistä otti kuolleen tytön ja laski varovasti rattaille toisen tarttuessa aisoihin. Daniel kävi sivulla ja puhui taukoamatta. Kun he tulivat hänen asunnolleen ja eräs heistä aikoi kantaa Dinan sisään, sysäsi hän hänet syrjään ja huusi:

— Ei, ei, minä kannan itse hänet! Hyvästi ja kiitos tästä illasta! Älkää unohtako, mitä olen sanonut!

Hän nosti varovasti tyttärensä, kantoi hänet sisään ja laski sängylle.

Huone oli tyhjä. Arne oli lähtenyt hakemaan isäänsä, ja naapurin vaimo oli vienyt lapsen kotiinsa. Daniel sytytti lampun ja asetti sen pöydälle. Sitten meni hän tyttärensä luo. Jää oli alkanut sulaa lämpimässä huoneessa ja vesi juoksi hänen kasvoiltaan ja vaatteistaan. Daniel kumartui tyttärensä yli, suuteli häntä otsalle ja taputteli hänen poskiansa.

— Sinä olet niin kylmä, Dina, niin kylmä, sanoi hän. — Tule lämmittelemään hiukan. Nyt olet niin äitisi näköinen, noin hänkin uinui, kun minä möin huutokaupalla kaikki, mitä meillä oli. — Daniel hymyili surullisesti. — Nuku, nuku, lapseni, hys hys, isäs istuu, valvoopi... Hän tuijotti eteensä, silmissään kummallinen kaukainen katse. — On parasta, että matkustamme kaikki hänen luoksensa, mumisi hän. — Täällä ei kannata elää, täällä ei saa oikeutta.

Kauan istui hän näin tuijotellen, mutta yht'äkkiä kirkastui katse ja siihen ilmestyi tuo vahingoniloinen ilme, mikä siinä oli aina silloin, kun hän oli saanut tehneeksi jonkun jekun kapitalisteille.

— Hm, hm, niin... se ei olisi hullumpaa, ei olisi hullumpaa, mumisi hän.

Hän haki paperia ja mustetta sekä rupesi kirjoittamaan suurilla kirjaimilla. Hän taittoi paperin huolellisesti ja kiinnitti sen neuloilla takkiinsa. Sitten hän otti lampun, meni kyökkiin ja irroitti sinne kiinnitetyn pyykkinuoran. Hän koetteli sen kestävyyttä, kääri sen kokoon ja pisti poveensa. Sitten meni hän jälleen Dinan luo, kumartui hänen ylitsensä, tarkasteli häntä hetkisen ja kuiskasi sitten hiljaa:

Nyt minäkin tulen pian, Dina. Saamme olla yhdessä, sinä ja minä. Minä suojelen sinua, ettei kukaan voi tehdä sinulle pahaa. Ja äitikin tulee, ikävöin niin häntä, näetkös.

Hän suuteli häntä otsalle. Sitten hän sammutti lampun, hiipi ulos ja lukitsi oven.

* * * * *

Plummerillä juhliittiin, mutta mieliala ei ollut läheskään niin iloinen, kuin ranskalaisen kreivin juhlassa. Useimmat kutsutuista olivat hylänneet kutsun, toisia oli tekosyillä jäänyt pois, mutta muutamat olivat tuumineet, ettei ollut mitään syytä välttää seurustelua perheen kanssa nyt, kun Frank oli syytöksestä vapautettu. Frankin selittämätön viipyminen teki yleisen alakuloisuuden hyvin huomattavaksi.

— Hän viipyy varmaan jonkun tärkeän liikeasian takia ja tulee vasta myöhemmin, sanoi mr Plummer.

Mutta Frank ei tullut. Charles Bradford ja hänen vaimonsa koettivat parastansa, he puhelivat tuosta kuuluisasta kreivijutusta aivan, kuin se olisi ollut vallan onnistunutta pilaa. Mutta ilmassa oli sittenkin jotain painostavaa. Tarjottiin juuri jälkiruokaa, kun yhtäkkiä hirmuinen kiljunta kuului ulkopuolelta. Samassa heitettiin kivi salin akkunasta sisään. Sitä seurasi toinen. Kauhistuneina katselivat vieraat toisiaan ja kurkistelivat pelokkaina saliin, missä lasinpalat helisten lattialle lentelivät samalla, kun ulkona alettiin mitä inhoittavin naukumiskonsertti.

Plummer kalpeni, mutta meni päättäväisesti telefoonin luo ja pyysi lähimmäältä poliisiasemalta apuväkeä. Sitten koetti hän tyyntyttää vieraitansa.

— Roskaväki ilmoittaa ilonsa tuolla tavalla, sanoi hän. — Kyllä ne pian väsyvät.

Poliisi saapui, ja muutamien paloruiskujen avulla saatiin väkijoukko hajoitetuksi. Mutta iloisuutta oli mahdollon saada aikaan. Sekä vanha Plummer että Charles ponnistivat urhoollisesti voimiansa, mutta turhaan. Siitä syntyi vaan tekaistua, luonnotonta iloa. Eivätkä vieraat uskaltaneet kotiinkaan lähteä

peläten, että saisivat kiviä vaunuihinsa roistoväeltä, joka ehkä odotteli ensimmäisessä kadunkulmauksessa. Frankia ei vaan näkynyt. Kukaan ei aavistanut, että poliisi oli tuonut hänet kotiin, että hän oli taka-ovesta hiipinyt "paratiisiin" kautta huoneeseensa ja vapisten makasi sängyssään.

Yhden tienoissa rupesivat vieraat lähtemään. Kun ensimmäinen naisista oli, saatuaan päällysvaateen yllensä, antanut palvelijan avata oven ja aikoi astua ulos, peräytyi hän ja kaatui kirkaisten tiedottomana lattialle. Hän oli saanut rintaansa töyttäkseen. Tunkeennuttiin avonaiselle ovelle. Keskellä oviaukkoa riippui pari karkeita saappaita ja alaosa miehen ruumiista. Mies oli hirttäytynyt oven yläpuolella olevaan kaasulyhtykoukkuun. Hänen yläruumiinsa oli ovenraamin yläpuolella. Plummer oli kalpea, kuin palttina. Hän antoi ottaa ruumiin alas, hän oli heti tuntenut hänet. Se oli Daniel Nilsen, jonka hän oli eroittanut työstä, ja jonka tyttären hänen poikansa oli raiskannut. Hän oli myöskin lyhdyn valossa lukenut paperilapussa olevan päällekirjoituksen: "Varkaalle, ryövärille ja fariseukselle, James Plummerille". Sanaakaan lausumatta pisti hän paperin taskuunsa. Hän tunnusti sen kuuluvan hänelle. Mutta Daniel Nilsen-raukka heitettiin kadulle pimeään ja pakkaseen, kunnes poliisi korjasi hänet.

Kun viimeiset vieraat olivat poistuneet, ja ilo muuttunut itkuksi ja valitukseksi, meni James Plummer yksin makuuhuoneeseensa, kääri auki Danielin kirjeen ja luki:

"Sinä olet tappanut elämäni onnen, olet tappanut lapseni, olet tappanut minutkin. Olet ottanut kaikki, mitä minulla on ollut — ota nyt tää ruumiskin. Lahjoitan sen sinulle kaupanpäällisiksi. — Se nuora, jonka olet pannut minun kaulaani, kierretään kerran omaan kaulaasi sekä kaikkien niiden miljoonaryövärien, jotka elävät leskien kyynelistä ja työmiesten hiestä." —

XXVIII.

Eräänä aamuna, ennenkun Agnes oli ehtinyt lähteä soittotunneille, soitettiin ovikelloa. Siellä seisoi Arne Nilsen kalpeana ja väsyneenä valvomisesta. Hän piteli käsivarsillaan koria.

— Tekö se olette, Arne, näin aikaisinko jo liikkeellä? — sanoi Agnes. — Tulkaa sisään!

— Suokaa anteeksi, mutta minun täytyi saada puhutella teitä ennen, kun menette ulos, sanoi Arne.

— Onko Dina löydetty?

— On, ja... isä...

Arne purskahti itkuun. Hän sai kuitenkin sen verran hillityksi itseänsä, että voi kertoa isänsä tehneen mielenhäiriössä itsemurhan.

— He makaavat nyt vierekkäin siellä kotona, isä ja Dina... ja nyt olen minä yksin... ihan yksin.

Hän ei voinut pidättää mielenliikutustaan. Agnes antoi hänen itkeä. Hän oli itsekin säikähdyksestä aivan kuin lamaantunut. Arne pyysi anteeksi, ettei hän sen paremmin voinut hillitä itseänsä. Hän oli valvonut monta yötä perätysten, ja oli vielä ikäänkuin huumauksissa noiden tapahtumien jälkeen, Agnes meni hänen luokseen, taputti häntä olalle ja silitteli hänen tukkaansa.

— Autamme teitä niin paljon, kuin voimme, luottakaa siihen, sanoi hän. —

— Teettekö todellakin sen? — kysyi Arne ja katsoi Agnesta suurilla kirkailla silmillään. — Sitten uskallankin sanoa varsinaisen asiani. Katsokaas, naapurin vaimo ei voi enää hoitaa Dinan lasta, ja minun täytyy joko lähettää hänet johonkin turvapaikkaan — tiedän että Dina itkisi katkeria kyynelitä sentähden — tahi saada hänet täysihoitoon johonkin. Eiköhän äitinne tahtois ottaa häntä? Kun tietäisin lapsen olevan teidän läheisyydessänne, olisin varma, että hän kasvaa kunnan mieheksi, ja Dina iloitsisi siellä, missä hän nyt on. Otin hänet mukaani; hän on tuossa kopassa.

Arne nosti kopan lattialle, avasi sen ja siirsi peitteet syrjään. Pienet, punaset, uinuvat lapsen kasvot pistivät esiin kylmän suojaksi asetettujen vaatteiden seasta. Agnes otti sanaakaan lausumatta korin. Hän tarkasteli tuota pientä olentoa, joka nukkui siinä niin rauhallisesti, kuin olisi äiti ja isoisä valvonut hänen vuoteensa vieressä. Kirkas kyynel vierähti ja putosi lapsen pyöreälle kädelle.

— Minä vien hänet äidilleni. Hän ei ole vielä noussut, sillä hän ei ole oikein terve. Odottakaa hiukan!

Arne istui yksinään tuossa hausassa arkihuoneessa. Hän katseli pianon yläpuolella olevaa neitsy

Marian ja Jesus-lapsen kuvaa, pehmoista mattoa, kamiinissa leiskuvaa tulta, ja omituinen kotoisen rauhan tunne valtasi hänet. Onnellinen hän, joka saa istua tällaisessa kodissa, vapaana elantohuolista, sellaisten naisten, kauniin jalon tytön ja lämminsydämisen äidin seurassa! Se on varmaan elämän suurinta onnea. Hän ei tiennyt äidistään muuta, kuin mitä isä oli kertonut. Hänen syntymisensä oli riistänyt häneltä elämän. Nyt oli hän yksin, hyljättyinä vieraiden ihmisten joukossa.

Agnes tuli takaisin.

— Pienokainen nukkuu äidin sylissä, sanoi hän. — Sinne saa hän jäädä, siellä voi hän hyvin. Hänestä ette tarvitse huolehtia, Arne, sanoi hän ojentaen hänelle kätensä. — Niinkauan kun elän, hoidan häntä, hän on Dinan minulle jättämä perintö.

Arne nousi ylös ja kiitti häntä.

— Mitä nyt itse aiotte? kysyi Agnes.

— Aion myydä kaikki mitä isällä oli ja sitten menen johonkin oppilaitokseen lukeakseni insinööriksi.

— Se on oikein.

— Ja sitten toivon voivani jatkaa isäni työtä, toivon voivani tehdä jotain työväen ja yhteisen kansan hyväksi. Ette tiedäkään, Agnes, kuinka paljon vääryyttä heille tehdään. Toivon aina muistavani Linnerin ohjeen, että ainoastaan hän, joka palavasti vihaa kaikkea vääryyttä ja kaikkea pahaa, voi kohota kunnian kukkuloille.

— Minä toivon, ettette kokonaan unohtaisi meitä, sanoi Agnes. — Äitini ja minä seuraamme mielenkiinnolla teidän edistymistänne. Voin sanoa, että me molemmat ajattelemme teistä hyvää.

Agnes hymyili, mutta Arne tuijotti häneen suurilla säteilevillä silmillään.

— Onko se totta? Ajatteletteko todellakin, neiti Agnes? Voi, kumpi nyt olisi rohkeutta puhua!... Minä rakastan teitä, Agnes; olen rakastanut pienestä pojasta asti. Saanko ottaa mukaani sen toivon, että kun kerran olen valmis, ja minulla on koti, te ja äitinne tahdotte jakaa sen kanssani?

Agnes katseli noita suuria, uskollisia silmiä, ja hän tunsu että niihin voi luottaa — kuolemaan saakka. Ja kuitenkin tuli se niin odottamatta. Hän oli aina pitänyt Arnesta, mutta vaan ystävänä, toverina, joka sen lisäksi oli häntä nuorempi.

— Muistatte kai, että olen vanhempi teitä, Arne, sanoi hän.

— Mitä siitä, jos te vaan lupaatte odottaa. Lupaatteko?

Agnes nyökkäsi.

— Saanko siis toivoa, että se joskus toteutuu? kysyi Arne katseessaan levoton väike.

Agnes katseli eteensä lattiaan.

— Annan varman vastauksen sitten, kun se aika tulee, ennen en voi, mutta... luulen, että saatte.

Agnes ojensi hänelle kätensä. Arne puristi sitä niin, että Agneksen teki mieli huutaa. Arnen mieli teki kietoa kätensä hänen ympärilleen, pusertaa häntä oikein ja kirkaista ilosta, mutta hän hillitsi itsensä ja sanoi vaan:

— Kiitos, kiitos!

Näytti ettei hän aikoisi ollenkaan hellittää hänen kättänsä. Mutta lopultakin hän huomasi, että hänen täytyi mennä. Kun hän vihdoinkin pääsi ulos, huomasi hän, että hän oli unohtanut hattunsa. Hän palasi sitä hakemaan, mutta silloin unohtui kappa. Kolmannella kerralla vasta pääsi hän onnellisesti ovesta ulos. Hän meni kotiinsa, missä ne kaksi makasivat vieretysten kylmässä huoneessa. Täällä ei ollut tulta kamiinissa, mutta hänen sydämensä oli täynnä toivoa ja sielun silmiin kuvastui lämpöinen koti ja Agnes, joka hyväillen silitteli hänen hiuksiansa.

Agnes nojasi akkunanpieleen ja katseli kauan tuota reipasta poikaa, joka nyt voitonvarmana asteli katua pitkin. Hän painoi otsansa akkunanpieluksen ja kysyi:

— Rakastanko häntä?

Hetken perästä meni hän äitinsä luo. Hän istuutui vuoteen vieressä olevalle tuolille, pani kätet ristiin peitteelle ja sanoi vakavasti:

— Äiti, nyt minä olen kihloissa Arne Nilsenin kanssa.

Äiti katsoi häneen hämmästyneenä.

— Oletko, lapseni? — sanoi hän. Sitten hän kietoi kätensä tyttärensä kaulaan, suuteli häntä otsalle ja sanoi:

— Parempaa et olisi koskaan voinut saada.

XXIX.

Daniel Nilsenin ja Dinan hautauksen piti tapahtua kaikessa hiljaisuudessa. Sanomalehdissä ei ollut mitään ilmoitusta niiden ajasta, mutta tieto siitä levisi kuitenkin. Hämmästykseseen näki Arne pitkän rivin komeita vaunuja liittyvän saattueeseen. Yksistä näki hän mrs Valterin harmaiden kiharain ympäröimät, hyväntahtoiset kasvot. Hänhän se oli saanut toisetkin liikkeelle.

Yksi hänen suojateistaan oli joutunut miljoonahaukkojen raadeltavaksi. Hän tahtoi saada toimeen mielenosoituksen Plummerilaisia ja heidän hengenheimolaisiaan vastaan, ja hän saikin. Siitä puhuttiin julkisesti — sanomalehdissäkin.

Vaunujen perässä tulivat eri työväen yhdistykset suruharsoihin käärittynä lippuineen, marssien loppumattomassa jonossa. Ne olivat niitä tovereita, joiden puolesta Daniel Nilsen oli taistellut oman menestyksensä kustannuksella. Eräs kaupungin arvossa pidetyimmistä vapaamielisistä papeista piti hautapuheen. Työväen puolesta puhui eräs tunnettu agitaattori. Yleensä oltiin sitä mieltä, että Frank Plummer oli viimeisen voittonsa saanut väriä valojen ja paksun kukkaron avulla. Yleinen mielipide tahtoi haudalla panna vastalauseensa tuomioistuimen päätöstä vastaan, ja ilmoittaa uskonsa vainajien syyttömyyteen. Suurempaa hyvitystä ei olisi Daniel Nilsen eikä hänen viaton tyttärensä koskaan voineet saada.

Frank Plummer pysytteli huoneessaan. Hän ei tahtonut tavata ketään ihmistä. Bridge Squaren näky — kuollut nainen lyhtypylvään nojalla — ahdisteli häntä yötä päivää. Hän pyysi Charlesta makaamaan hänen huoneessaan, sillä hän oli ruvennut pelkäämään pimeätä. Isä pelkäsi hänen menettävän järkensä. Sanomalehdissä ollut selonteko hautajaisista ei suinkaan parantanut asiaa. Sekä isä että poika huomasivat yleisen mielipiteen olevan heitä vastaan. Frankin olo Minneapoliksessa kävi aivan sietämättömäksi. Vanha Plummer selitti Charlekselle liikkeen salaisuudet, jotta hän voi ottaa hoitaakseen Frankin toimen.

Eräänä iltana uskalsi Frank mennä ulos. Hän tapasi Agneksen. Tämä ei vastannut hänen tervehdyksiensä, vaan riensi, katsomattakaan häneen, eteenpäin. Kaikki halveksivat häntä, hän oli sysätty pois seuraelämästä. Ja tämän kaiken hän olisi voinut kestää elleivät Dinan kiillottomat silmät olisi häntä seuranneet kaikkialle.

Vanha Plummer oli neuvotellut perheensä kanssa, ja Frank oli päätetty lähettää virkistysmatkalle Eurooppaan. Se lieventäisi hänen suruansa, ja kun hän sitten vuoden päästä palaisi kotiin, olisi jo kaikki unohdettu. Lähtöpäivä määrättiin, ja matkatavaroita alettiin järjestellä vähitellen.

* * * * *

Oli sunnuntai-aamu. Aurinko paistoi lämpimästi. Kevät oli tulossa, vaikka korkeat kinokset vielä peittivät maan. Agnes ja hänen äitinsä päättivät käydä ennen kirkkoon menoa katsomassa Dinan hautaa. Kun he astuivat sisään hautausmaan portista ja suuntasivat kulkunsa kapeata käytävää myöten noille vastapeitetyille haudoille, näkivät he Dinan haudalla makaavan miehen, kasvot maata kohden. Hattu oli pudonnut päästä ja vierinyt syrjään. Hän ei liikauttanut jäsentäkään. Agnes huomasi hänet ensiksi ja tarttui äitinsä käsivarteen. Molemmat seisahtuivat ja odottivat levottomina, että hän liikkuisi. Mutta kun hän ei sitä tehnyt, hiipivät he hiljaa lähemmäksi.

— Äiti, se on Frank; tunnen hänet vaatteista, sanoi Agnes.

He pysähtyivät taas odotellen, että hän havahtuisi, mutta turhaan.

Kauhea aavistus valtasi heidät.

He koettivat katsella, eikö haudankaivaja tai joku muu henkilö olisi sattumalta lähistöllä, mutta ketään ei näkynyt. Lopultakin uskalsivat he astua lähemmäksi. He olivat oikein aavistaneet. Siinä makasi Frank, ammottava haava ohimossa; muutamia veripisaroiita oli pudonnut valkoiselle lumelle, ja hän puristi vielä suonenvedontapaisesti revolveria, jota kerran oli Agnekselle näytellyt. Toisesta kädestä oli haudalle pudonnut kokoonkäännetty paperi.

Kauhun valtaamina katselivat he tuota näkyä. Tuuli lähti kulettamaan paperilappua, ja vaistomaisesti tarttui Agnes siihen, avasi sen ja luki:

"Olen Frank Plummer. Minä olen murhannut sen tytön, joka lepää tässä, ja minä olen kadottanut sieluni rauhan. En voi elää kauempaa. Minun täytyy mennä hänen luoksensa pyytämään häneltä anteeksi. Antakaa kaikki anteeksi minulle!"

Agnes kääri kokoon paperin ja pisti sen hänen taskuunsa. Pari kyyneltä vierähti hangelle ja hän kuiskasi:

— Frank — raukka!

Hän tarttui äitinsä käsivarteen.

— Rientäkäämme, äiti, sanoi hän. — Meidän täytyy lähettää sana hänen vanhemmilleen.

* * * * *

Vanha Plummer seiso Charleksen kanssa poikansa ruumiin vieressä, joka oli tuotu kotiin hautausmaalta.

— Surullinen oli Frankin kohtalo, sanoi hän ja pyyhkäsi kyyneleen silmästänsä. — Hän oli hyvä poika, mutta hän ei sopinut *businessiin*. Hänellä oli liaksi sitä, mitä sanotaan sydämeiksi... ja omaksitunnoksi... se ei kelpaa... ei kelpaa...

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KULISSIEN TAKANA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are

a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments

must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.